

NASLOV

Leto XXXIV
Št. 38

Murska Sobota
30. september
1982
CENA 10 DIN

VESTNIK

LETNE PROGRAMSKE KONFERENCE SZDL

Za uresničevanje sprejetih stališč

V Pomurju smo v vseh OK SZDL napravili analizo letnih programskih konferenc SZDL, ki smo jih imeli v letu 1981. Ugotovili smo, da so bile kljub nekaterim pomanjkljivostim v glavnem v vseh KO SZDL in OK SZDL dokaj dobro pripravljene. Na njih smo poleg ocene dela SZDL in programskih usmeritev obravnavali tudi aktualna družbenoekonomska vprašanja, ki zadevajo vsakodnevno problematiko življenja in dela krajanov ter vprašanja boljšega dela in učinkovitosti SZDL kot frontne organizacije. Sicer pa je potrebno reči, da dejavnost SZDL še vse preveč ocenjujemo in vrednotimo skozi aktivnost forumov in organov, kar pomeni, da je večji del aktivnosti potekal skozi forume, na sejah frontnih predsedstev in izvršnih odborov ter na sejah konferenc. Množičnost in vključevanje čim širšega kroga delovnih ljudi in občanov pri razreševanju aktualnih družbenoekonomskih vprašanj pa še ni povsod prisotna. Čeprav imamo nekaj dobrih primerov, pa s tem ne moremo biti zadovoljni. Bolj morajo zaživeti tudi sekcije, sveti in druge interesne oblike delovanja SZDL.

Letos bomo letne programske konference organizacij SZDL na osnovi dopolnil Statuta SZDL Slovenije izvedli že tretjič. V KO SZDL jih bomo imeli v mesecu oktobru, v občinskih konferencah SZDL pa v začetku decembra 1982. Prihodnje leto pa bomo v jeseni imeli letne programske konference, ko bomo na novo volili tudi organe SZDL od krajevnih organizacij do RK SZDL Slovenije.

Leto 1982 je bilo leto volitev in kongresov. To pomeni da bomo morali biti pozorni do vseh tistih idejno-političnih in praktičnih vprašanj ter problemov našega razvoja, ki so nakazani v sprejetih kongresnih dokumentih in ki se vsakodnevno pojavljajo. Ob tem gre za poglobljanje socialističnih samoupravnih odnosov — gre za to, da moramo samoupravljanje uresničevati v vsakodnevni praksi.

V SZDL moramo iskati rešitve in poti, kako bi hitreje in uspešneje odpravljali slabosti v našem delu, ki se kažejo v formalizmu in verbalizmu, premaljni konkretnosti in še druge. V Pomurju smo se dogovorili, da bomo dali na programskih konferencah SZDL poudarek predvsem vlogi SZDL na nivoju krajevnih organizacij SZDL — torej v KS, kjer delovni ljudje in občani uresničujejo svoje osnovne interese in v zvezi s tem seveda delu SZDL v KS. Ob tem bomo ponovno proučili vprašanja, ki zadevajo delovanje sindikata v KS. Gre za čvrstejšo povezavo med KS in društvenim delom. Poleg analiziranja delovanja SZDL v občini bo osnovna usmeritev naše sedanje družbenopolitične akcije, ki bo tudi v ospredju na programskih konferencah SZDL, množična mobilizacija delovnih ljudi in občanov v bitki za stabilizacijo, za premegevanje nastalih težav, pri čemer morajo svojo vlogo odigrati tudi ostale družbenopolitične organizacije in v večji meri tudi drugi člani frontne SZDL. To velja za pripravo in izvedbo letnih programskih konferenc in tudi za kasneje, ko bomo sprejela stališča in konkretne akcije uresničevali.

SZDL se mora sprotno vključevati v razreševanje tekočih problemov povsod tam, kjer je potrebno angažirati vse delovne ljudi in občane. Pri tem sta pomembni mobilizacijska in koordinativna vloga SZDL in skrb le-te za funkcioniranje delegatskega sistema.

Naši delovni ljudje in občani zahtevajo predvsem dvoje: prvič, da se morajo vsi predlogi dogovorov, sporazumov, sklepov in tako dalje obravnavati in sprejemati resnično argumentirano, vsestransko, demokratično in samoupravno in drugič, da se pa morajo le-ti tudi dejansko z vsi odgovornostjo izvajati tako, kot je bilo sklenjeno. Tu se pa, grobo rečeno, demokracija (namreč lažna demokracija) v stalnem iskanju nekih opravičil, objektivnih razlogov in težav za neizpolnjevanje sprejetih nalog mora nehati. Poudariti je potrebno, da je večina naših ljudi pripravljena izvajati stabilizacijske ukrepe, vendar pa gre ob tem dejansko za večjo doslednost in odgovornost na vseh ravneh, pri čemer pa je seveda potrebno najprej pomesti pred domačim pragom. Na letnih programskih konferencah SZDL (pa tudi sicer) bomo morali bolj dosledno in odgovorno pregledati sprejete usmeritve in sklope lanskih programskih konferenc ter javno povedati, zakaj nekaterih sklepov nismo uresničili. To pa tudi pomeni, da bomo resnično morali povsod za sprejete sklepe zelo konkretno določiti odgovorne nosilce za njihovo izvajanje in naloge tudi rokavno opredeliti. Vloga SZDL, oziroma njena odgovornost do tega, pa mora priti do izraza v obliki ustanov opredeljene kontrolne funkcije.

Ko govorimo o mobilizacijski vlogi SZDL, njeni množičnosti, pristupu do razreševanja problemov in posameznih opredelitev, bi morali bolj kot doslej, nameniti pozornost organiziranju različnih javnih razprav. V večji meri bi morali skrbeti za to, da ne bo SZDL le neke vrste advokatura za zagovarjanje slehernega gradiva in predlogov, ki ga pripravijo razni predlagatelji, temveč da s polno mero politične odgovornosti izvedemo javne razprave tako, da bodo široke, množične, demokratične in argumentirane in da bomo znali prisluhnuti ljudem. Ob tem gre tudi za temeljite priprave na javno razpravo — na pravočasno pripravo razumljivega in kvalitetnega gradiva, roke, usposobitev aktivistov, oziroma določitev posebnih delovnih skupin, ki bodo nosilke vseh vsebinskih in organizacijskih priprav. Izredno pomembno pa seveda je, da pripombe, dopolnitve in spremembe, ki jih dobimo z javne razprave, dejansko tudi vsestransko proučimo, jih ocenimo, se do njih opredelimo in damo ljudem povratno informacijo — da povejmo, kaj je bilo vse predlagano, kaj upoštevano in kaj ne, pri čemer pa je seveda potrebno tudi povedati zakaj določenih predlogov ni bilo mogoče upoštevati.

Če ne bomo tako detailni, ne bodo javne razprave dale želenih rezultatov; podobno velja tudi za nekatere druge oblike in metode delovanja SZDL.

Skratka gre za to, da bomo morali biti pri našem delu bolj natančni in dosledni, kajti le tako bomo lahko učinkoviti in izpolnjevali naloge, ki so pred nami. Letne programske konference SZDL so torej priložnost, da napravimo obračun naše družbenopolitične aktivnosti v sedanjem obdobju in sprejmemo konkretne programe za prihodnje ter ob tem določimo tudi sredstva in načine za njihovo uresničevanje.

Te konference pa seveda ne smejo postati edina oblika preverjanja našega dela.

Predsednik PMS SZDL:
Maks ROJS

ŠTIPENDIRANJE V POMURJU

ZDRUŽENO DELO IMA PRESLAB VPLIV

V Pomurju so se te dni odvijale tudi razprave o uresničevanju štipendijske politike v minulih šolskem letu. Kakšne so nekatere ugotovitve?

Temeljna oblika štipendiranja bi morale postati kadrovske štipendije, s čimer bi združeno delo imelo dejanski in neposreden vpliv na izobraževanje mladih za svoje potrebe. To je tudi osnovno načelo samoupravnega sporazuma o štipendiranju. Pa temu žal še ni tako. Razmerje med kadrovskimi in štipendijskimi izdatki v študijskih sredstvih se je namreč celo poslabšalo; le za občino Gornja Radgona bi lahko rekli, da je še zadovoljivo.

Lani so organizacije združenega dela v Pomurju razpisale 959 kadrovskih štipendij, ker je seveda glede na skupno število študentov — okrog 4.200 — kajpak premalo.

Toda kljub vsemu se je zgodilo, da v občini Murska Sobota 117 razpisanih kadrovskih štipendij niso podelili, in to zaradi nezainteresiranosti mladih za poklice, ki niso »privlačni« zavaljo težjih delovnih razmer in neustreznega nagrajevanja (gradbinci, mesarji, dimnikarji idr.). V tem pa je pravzaprav osnovni vzrok, zakaj mladi »silijo« v neproizvodne poklice, čeprav smo v Pomurju v zadnjem času uspeli tudi na tem področju narediti določene pozitivne premike.

Pa bo letos kaj drugače, bolje? Zaenkrat kaže ravno obratno. Pomursko združeno delo je namreč razpisalo še manj kadrovskih štipendij kot lani, in sicer samo 774. Očitno je, da je to posledica zaostrenih gospodarskih razmer, hkrati pa tudi slabše možnosti za zaposlovanje mladih, ki končajo šolanje; delni vzrok za takšno stanje pa je tudi ukinitve učnih pogodb za učence v gospodarskem sektorju, kar je prinesel zakon o usmerjenem izobraževanju.

Ugotovitve tudi kažejo, da se pri štipendiranju dogajajo nekatere nepravilnosti, oziroma da štipendije prejemajo tudi taki, ki si glede na socialni položaj družine te družbeno pomoči ne bi zaslužili. Zato bodo tudi letos sezname študentov poslali krajevnim skupnostim, da bi tako dobili pripombe in predloge iz neposrednega okolja.

JOŽE GRAJ

Pred tednom dni se je tudi uradno začela koledarska jesen, to pa je tudi čas, ko pospravljamo še zadnje letošnje pridelke. Narava nas je tokrat bogato obdarila s svojimi sadovi, pridelek pšenice je bil obilen, koruza je dobro obrodila, z bogato obloženih vej se ponuja sadje, klopoci pa so že zvalili v vinograde prve obiralec grozdja. Zlasti sadja je letos v Pomurju veliko, žal pa ga bo mnogo ostalo pod drevesi. Za stare, preživle sorte jabolk med kupci ni zanimanja, ne bo pa težav s sadjem iz sodobnih nasadov, kot jih kaže fotografija.

PRED SINDIKALNIM KONGRESOM

DO VSAKEGA DELAVCA!

Na 10. kongresu ZSS, ki bo 11., 12. in 13. oktobra v Cankarjevem domu v Ljubljani, bo iz Pomurja sodelovalo 29 delegatov, 2 člana republiškega sveta ZSS iz regije in nekaj gostov iz občinskih oziroma medobčinskega sindikalnega sveta. Doslej so za razpravo pripravili 7 tem. Tako bo delegat iz Gornje Radgone govoril o inovacijski dejavnosti in njenem vplivu na hitrejši gospodarski razvoj in izvoz. Len-

davski delegat bo predstavil problematiko zaposlovanja v Pomurju in možne rešitve, ki se pri tem kažejo v kmetijstvu in drobnem gospodarstvu, usmerjeno izobraževanje in politiko štipendiranja. Delegat iz Ljutomera bo razpravjal o učinkovitosti dela sindikata v združenem delu, samoupravnih interesnih, družbenopolitičnih in krajevnih skupnostih. Delegata iz Murske Sobotne bosta s kongresne tribune opozorila na

vlogo in položaj samoupravnih delavskih kontrol in delovne discipline ter samoupravno organiziranost na področju kmetijstva. Posebne razprave so poleg omenjenih pripravili v Radenski — o preventivnem zdraviliškem zdravljenju zaposlenih — in v Ina-Nafti — o energetski problematiki. To so seveda vnaprej dogovorjene teme, ni pa nobenih zadržkov, da se ne bi na kongresu — kajpada s tehtno besedo in ob pravem času — oglašil še kdo.

Dogovorjeno je, da bo v delu posameznih kongresnih komisij sodelovalo tudi 5 delegatov iz naše regije. In ko smo že pri kadrih, naj povejmo, da so med 91 evidentiranimi kandidati, ki so jih izbrali iz okrog 700 evidentiranih možnih kandidatov za člane republiškega sindikalnega sveta, tudi trije iz Pomurja, in sicer: Branko Semenič iz Ljutomera, Štefan Sobočan iz Lendave in Ivanka Klopčič iz Murske Sobotne, za organe RS ZSS pa še dva: Štefan Feher in Mira Pižmoht. V Pomurju se je doslej izvrstilo nekoliko posvetov, problemskih razprav, okroglih miz (posebej o inovacijski dejavnosti) in konferenc, kjer so se zavzeli, da mora sindikat v teh zaostrenih razmerah priti do slehernega delavca, ga motivirati in usposobiti za aktivnega samoupravljalca. Druge alternative pač ni. Še preveč je namreč ljudi, ki imajo sicer ves čas na jeziku stabilizacijo, delajo pa povsem drugače.

B. Zunec

100 let zdravilišča Radenci

Kolektiv delovne organizacije Radenska praznuje letos 100-letnico zdraviliške dejavnosti. Visoki jubilej so posebej očastili pretekli petek, ko je bila v okviru praznovanja dopoldne v kongresni dvorani hotela Radin slovesna seja delavskega sveta tozdravniškega zdravilišča. Slovesni zbor celotnega kolektiva Radenske pa je bil prav tako v petek opoldne pri lovskem domu, znanem kot nekdanje gostilne Jež. Pozdravni govor je ob tej priliki imela predsednica centralnega delavskega sveta delovne organizacije Radenska Deja Korošec, slavnostni govornik na prireditvi pa je bil član predsedstva CK ZKS in predsednik MK ZKS za Pomurje Geza Bačič. Med drugim je posebej izpostavil pomenu in vlogi, ki jo ima Radenska kot nosilka turističnega razvoja v pokrajini ob Muri, obenem pa tudi kot ena vodilnih delovnih organizacij, ki uspešno poslujejo.

V kulturnem programu je duhovito, s steklenico mineralne vode radenska v roki, zapel znani operni pevec Ladko Korošec, recitator odlomka iz Kranjčevih Stricov je bil dramski igralec Rajko Stupar, nastopil pa je tudi mešan pevski zbor Radenske pod vodstvom Marije Lugačič, zaigral pa je pihalni orkester iz Gornje Radgone. Kljub slabemu vremenu je družabna prireditev na prostem, ki se je nadaljevala s sindikalno klobaso in dobro kapljico, uspela.

B. Bavčar

Prejšnji teden je v neki vojaški akademiji blizu Bejruta zaprisegel kot 14. predsednik Libanona Amin Džemajel, starejši brat Beširja Džemajela, ki je bil žrtev bombnega atentata. Za Amina velja da je veliko strpnejši od svojega bivšega brata. To se je tudi pokazalo med volitvami v parlamentu: zanj so glasovali vsi poslanci.

Begin — človek Hitlerjevega kova

Vpadli so s treh strani, metajoč ročne bombe in streljajoč na vse strani. Otroci so razmesarjeni, moški ubiti s strelom v tilnik, nosečnicam razparani trebuh, dekleta posiljena, preden so bila ubita. Tistih nekaj, ki so se skrili po hišah je na koncu zletelo v zrak . . .

Pri tem ne gre za opis nedavnih dogodkov v Bejrutu temveč za pokol v Deir Jasinu blizu Jeruzalema 1948, kakor ga je opisal očividec in predstavnik Rdečega križa, Švicar Jacques de Raynier. Toda žrtve so bile iste kot v Bejrutu: Palestinci. Deir Jasin so napadli pripadniki židovskih terorističnih odredov Ir-gun in Stern, komandant pa se je pisal — Menahem Begin.

Ameriški „Newsweek“ je pred dnevi o nedavnem pokolu zapisal: „Izraelci so blokirali dohode v taborišče in tako zajeli 80 tisoč Palestincev, potem pa so „delo“ prepustili krščanski milici. Ko je dopisnik „Newsweeka“ nekega od milice vprašal zakaj streljanje in kričanje v taborišču, je dobil odgovor „Koljemo jih!“

Ko je Menahem Begin pred dvajsetimi leti ustanovil svojo Stranko svobode, je 28 znanih židovskih osebnosti — med njimi tudi fizik Albert Einstein — poslalo „New York Timesu“ pismo, v katerem so med drugim zapisali: „Ta stranka je po svoji organizaciji,

svojih metodah in po svojih političnih pogledih podobna fašističnim in nacističnim strankam.“

Prvi predsednik izraelske vlade Ben Gurion pa je ob Beginovem napredovanju pred leti zapisal tudi to: „Begin je od začetka do kraja človek Hitlerjevega kova, pripravljen, da Arabce uniči . . . Pripravljen je tudi ubijalce postaviti na vodilna mesta v vojski in policiji.“

Francoska novinarka Dominique Pouchin je za pariški „Le Monde“ takole opisala taborišče Šatila. Koliko je mrtvih. Prav gotovo na stotine. Mogoče tisoč. Kdo bo torej odgrnil zemljo, na tem predgorju, to zrahljano zemljo, iz katere še gledajo trup, dvoje nog, glava? Koliko jih je tu, splaniranih, spravljenih spred oči z buldožerji?

Drugi — dvesto, tristo ljudi — so razpršeni po vsem taborišču, odreneli v agoniji, ki so jo doživeli. Agonija cele družine, nagnetene na vozu, dva koraka od njihovih dveh sivih konj, ki so ju pobili skupaj z njimi. Starejši, z razklano lobanjo,

mlajšemu strelji odrezanih nog vise na gumijasto kolo. Objeta sta, glavici sta drug drugemu skrila v ramo, kakor da ne želita gledati smrti. Agonija zakoncev s prerezanimi vratovoma, mirno počivajočih na kraju zadnjega počitka. Agonija teh ljudi, ležečih, zgrbljenih ob vznožju zidov, prerešanih od strojničnih krogel. In omih drugih, spremašanih, zmečkanih pod kolesi tovornjaka. Pa starca, zaklanega skupaj z njegovim pujsom. Deklica, ki stoji sama na pragu hiše. Žene s ploskim trebuhom v obcestnem jarku, z zvezanimi rokami in nogami, vse prečešetane od strellov, krogel. Starca v pižami, ki je zmogel bežati samo lučaj od domačega praga.

V soboto sta gibanje Mir sedaj in izraelska Delavska stranka organizirali v Tel Avivu velike demonstracije na katerih je sodelovalo med 350 do 400 tisoč Izraelcev. Demonstranti so nosili transparente na katerih je med drugim pisalo „Begin ni Izrael“ in podobno.

Demokratska izraelska javnost je dojela vso težo krivde, ki jo je deželi nakopala vlada Menaha Begina.

Bonn: bolj klavrna ženitev

Po ločitvi zahodnonemške vladne koalicije med socialdemokrati (SPD) in liberali (FDP) je v krščanski uniji (CDU-CSU) nastal trenutek zmagozlatja, ki pa so mu nadaljnji dogodki prillili precej grenčice. FDP so ure štete?

V CDU-CSU so se končno sporazumeli, da naj bi bile nove parlamentarne volitve 6. marca prihodnje leto. Tako je vodja CDU F. J. Strauss, ki je bil za takojšnje volitve, klonil pred dejstvom, da je treba liberalom, s katerimi naj bi postavili novo vlado, dati čas za „počitek“.

Tega so liberali potrebni že zaradi šoka, ki je zajel velik del članstva liberalne stranke ob nenadnem sporu njihovega vrha s socialdemokrati. Najradikalnejši del FDP ostro zahteva proučitev odgovornosti strankinega vodje Genscherja, nekateri pokrajinske sekcije stranke pa so že zahtevale izredni kongres liberalne stranke.

Kljub takšnemu razpoloženju v lastni stranki je liberalni vrhak Genscher ves prejšnji teden ponavljal, da vodja opozicije Kohl lahko računa z glasovi poslancev FDP. Kot so pokazali kasnejši dogodki, Genscherjevih zagotovil nihče v CDU-CSU ni upal jemati resno. Morda bi kancelerja Schmidta lahko spodnesli takoj, ko v liberalni stranki še ni prišlo do nesoglasij. Toliko težje bo to sedaj, ko opozicija najbrž ne sme najbolj trdno upati, da bo proti sedanjemu kanclerju glasovalo do-

volj liberalnih poslancev da bi tako v parlamentu dosegli zahtevano večino glasov.

Previdni Kohl pa je ob svoji nameravani „ženitvi“ z liberali moral počakati še na preteklo nedeljo, ko so bile v zvezni deželi Hessen volitve, ki naj bi pokazale razpoloženje vseh Nemcev. Rezultati ankete inštituta za proučevanje javnega mnenja v Al-lensbachu, ki s svojimi napovedmi navadno ne zgreši, so liberalcem napovedali volilni rezultat 2,3 (pred volitvami 6,6). Volilni rezultat je bil sicer nekoliko boljši — 3,1, torej daleč pod 5 odst., kar je pogoj za vstop v parlament. Glasove so zgubili tudi socialdemokrati (— 1,5 odst.) in demokristjani (CDU) (— 0,4 odst.).

Tako so po nedeljskih volitvah socialdemokrati v heseenskem dežel-nem parlamentu zastopani z 49 poslanci (eden manj kot prej), demokristjani z 52 poslanci (tudi eden manj kot prej), liberalci pa so zgubili vse poslanske mandate. Devet poslanskih mest so si na novo pridobili „zeleni“ t. j. pristaši gibanja za zaščito narave, ki se pogajajo s socialdemokrati o morebitnem sodelovanju. Brez teh devetih poslanskih mand-atov nobena od strank, ki sta v parlamentu zastopani, nimata absolutne večine.

Napovedana „ženitev“ med CDU-CSU in FDP bo tako po heseenskih volilnih rezultatih precej klavna: „nevesta“ — Genscher je lahko brez dote. (volivcev), kar za „ženina“ Kohla ni najbolj simpatično.

Jesensko zasedanje

V New Yorku se je začelo jesensko redno zasedanje generalne skupščine OZN, 37. po vrsti, ki bo obravnavalo 138 vprašanj dnevnega reda.

Jugoslovansko delegacijo vodi zvezni sekretar za zunanje zadeve Lazar Mojsvoj, ki se bo med zasedanjem sestel s številnimi ministri in vodji delegacij. Predvidevajo tudi, da se bodo sestali ministri držav v razvoju, članic „skupine 77“. Proučili naj bi aktualna vprašanja razvoja.

Zasedanje generalne skupščine bo trajalo predvidoma do 21. decembra.

globus

OSLO — Med 79 kandidati za letošnjo Nobelovo nagrado za mir so ameriški odposlanec na Bliznjem vzhodu Philip Habib, španski kralj Juan Carlos in voditelj prepovedanega poljskega sindikata Solidarnos Lech Walensa.

WASHINGTON — Predstavniki dom ameriškega kongresa je odobril predlog, da naj bi Izraelu tudi prihodnje leto tako kot lani zagotovili gospodarsko pomoč v znesku 2,1 milijarde dolarjev.

DUNAJ — Znanil lovec na nacistične zločince Simon Wiesenthal je zahteval, naj bi on, ki so odgovorni za pokol Palestincev v begunskih taboriških v Bejrutu, postavili pred sodnico.

STOCKHOLM — Na nedavnih parlamentarnih volitvah v Švedskem je preprkljivo zmagala socialnodemokratska stranka (vodja Olof Palme), ki je bila šest let v opoziciji. Dobila je 45,7 odst. glasov, konzervativci 23,7, stranka centra 15,5, liberalci 5,9 leva komunistična partija Švedske pa 5,6 odstotka glasov.

TRIPOLI — Vodje libijske revolucije polkovnik Gaddafi je v pismu generalnemu sekretarju OZN zahteval ukinitve pravice veta, ki jo imajo stalne članice varnostnega sveta OZN.

WASHINGTON — Protičunski odbor ameriškega senata je omejil sredstva za ameriške čete v Zahodni Evropi. Tako bo moral Pentagon z druge strani Atlantika odpoklicati približno 23 tisoč vojakov. Še sredi leta je bilo v Evropi približno 355 tisoč ameriških vojakov.

BRASILIA — Brazilska vlada je razveljavila plačilo ameriški družbi Westinghouse, ki gradi prvo jedrsko elektrarno v tej državi. Povod za ta ukrep so konstrukcijske napake na parnem generatorju. Družba Westinghouse je sicer obljubila, da bodo napake sami popravili, vendar Brazilci nečejo, da bi bila njihova elektrarna prvi „popravljen“ jedrski elektrarno.

V žarišču dogodkov

Letošnjo žetev v Sovjetski zvezi ocenjujejo na 170 milijonov ton žitaric. To bo že četrta žetev z najnižjim pridelkom po letu 1975 in daleč pod predvidevanji petletke, ki predvideva povprečno 238 do 243 milijonov ton žitaric letno. V nasprotnem delu sveta, v ZDA, pa bodo kljub rekordni letini (76,6 milijonov ton pšenice in 211 milijonov ton kuruze) dosegli farmerji po veliki svetovni krizi leta 1933 najnižji realni čisti dohodek.

Žitarice iz leta v leto bolj postajajo »strateško blago«. Sedanji predsednik ZDA Ronald Reagan niti malo ni pomišljal, da ne bi odstranil prepovedi izvoza pšenice v Sovjetsko zvezo, za katero se je Reaganov predhodnik Jimmy Carter odločil zaradi sovjetske vojaške intervencije v Afganistanu. Požvižgal se je na politično nedoslednost in na kritiko zahodnoevropskih zaveznikov, ki jim je v isti sapi prepovedal izvoz opreme za gradnjo sibirskega plinovoda, izdelane po ameriških licencah. V Washingtonu svoj ukrep takole razlagajo. Žitarice morajo sovjeti plačati v dolarjih, opremo za sibirski plinovod pa uvažajo na podlagi odobrenih posojil v zahodnoevropskih državah.

V prvem primeru se slabi — tako Washington — v drugem pa krepi sovjetska sposobnost v oboroževalni tek-

mi. Ekonomsko ni niti malo težko dokazati nevzdržnost takšnih trditvev.

Ameriško-sovjetski sporazum o žitaricah kaže, kako neuničljiva je logika mednarodne trgovine tudi v razmerah nenehne politične in vojaške konfrontacije med obema velesilama. Gospodarski interesi so vendarle nad vsemi drugimi.

Zaradi slabosti v svoji kmetijski politiki in zaradi dajanja prednosti drugim panogam, je Sovjetska zveza prisiljena, da primanjkljaj žitaric išče na svetovnem trzišču, kjer ZDA nudijo najugodnejše pogoje.

V zadnjih desetih letih se je svetovna trgovina s pšenico podvojila in znaša letos 100 milijonov ton. Pri tem se je samo v ZDA izvoz pšenice (od 1969 do 1981) pove-

čal od 16,5 na 41,9 milijonov ton letno. Tudi članice evropske gospodarske skupnosti so v tem času izvoz pšenice podvojile, in znaša letos 14 milijonov ton.

K temu velja povedati, da se je delež Sovjetske zveze in ostalih vzhodnoevropskih držav v svetovni proizvodnji pšenice v zadnjem desetletju zmanjšal od 44,2 na 37,8 odstotka, po drugi strani pa se je med leti 1976—1981 povečal uvoz pšenice v te države od 17,9 na 35,1 milijona ton.

Kot vedno večji kupec pšenice na svetovnem trgu nastopajo tudi dežele v razvoju: v zadnjih desetih letih se je proizvodnja pšenice v teh deželah povečala za okoli 30 odstotkov, polkraj teh dobrin pa se je celo podvojila. Delež dežel v razvoju v svetovni proizvodnji pšenice je porastel od 18,6 na 20,2 odstotka.

Takšne razmere v svetovni proizvodnji pšenice seveda Združene države Amerike spodbujajo k temu, da

bi ohranile prvo mesto. Istočasno pa takšna prizadevanja narekujejo ZDA tudi obveznosti, ki jih mora ameriška administracija izpolnjevati do svojih farmerjev.

Ti so med drugim tudi odločujoča sila ob predsedniških volitvah. Zaradi Carterjeve prepovedi o prodajanju pšenice Sovjetski zvezi so nastali za ameriško farmerstvo veliki problemi eksistenčnega značaja. Zavaljo splošne recesije in padaanja cen za vse prehranske artikle na svetovnem trzišču, je prodaja pšenice izrednega pomena za 2,4 milijona farmerjev.

Okvirna slika stanja v mednarodni trgovini s pšenico postavljva v ospredje vprašanje, kakšna so ozadja povečevanja izvoza pšenice na eni in zmanjševanja proizvodnje in povečevanja uvoza na drugi strani. Seveda, primerjava ne bi bila korektna, če ne bi upoštevali pri tem tudi splošnega nivoja razvoja. Veliko je razlogov, zakaj 2,4 milijona ameriških farmerjev zmoro

prehraniti prebivalstvo lastne države, poleg tega pa še pšenico izvoziti za 40 milijard dolarjev, po drugi strani pa je 24 milijonov kolhoznikov v Sovjetski zvezi odvisnih od tega ameriškega izvoza. Posređi so pri tem tudi investicijske sposobnosti neke dežele, njena splošna tehnična razvitost, metode gospodarske politike pa tudi vpliv gospodarskega sistema samega. Izkušnje potrjujejo, da pri takšnih primerjavah ni mogoče trditi, da se neki sistem naslanja izključno na ekonomske, drugi pa na politične kriterije.

Nikjer namreč niso gospodarske zakonitosti toliko prepletene s političnimi interesi, kakor prav v kmetijstvu, posebej pa še v proizvodnji žitaric. Ameriški farmerji uživajo številne državne ugodnosti, kot na primer pri določanju cen, pokrivanju stroškov skladiščenja, deležni so subvencij in podobno.

Države zahodne Evrope so prav tako prodrle na svetovni trg samo ob veliki

pomoči kmetijstvu in z agrarnim protekcionizmom, kar je v zadnjih letih pripeljalo do hudega soočanja med evropsko gospodarsko skupnostjo in ZDA. Japoncem je uspelo, da so na majhnih posestvih dosegli proizvodnjo riža, ki krije lastne potrebe, nekaj riža pa celo izvažajo. To so dosegli z zajamčeno ceno, ki je sicer precej višja od cene na svetovnem trzišču, toda za vsem tem so volilni interesi vladajoče liberalno-demokratske stranke, torej politike.

Tako je v proizvodnji in prodaji žitaric po vsem svetu politika odločujoč faktor.

Najbolj enostavno povedano pa se gospodarski sistemi in ekonomske politike v kmetijstvu razlikujejo najprej v tem, da neki sistem odreja politične okoliščine, znotraj katerih se proizvajalci svoj interes, da sejejo in žanjejo in da drugi sistem z neposredno politično akcijo in propagando nenehno intervenira v samem proizvodnem procesu. Prvi izvažajo, drugi uvažajo.

BREZOSEBNI OBJEKTI

KRITIKE

Odgovornost je verjetno ena najpogostejših besed v političnem slovarju sodobnega sveta. Tudi naša stvarnost ni izjema. Skoraj da ne mine dan, ko v kakšnem političnem referatu, delegatski skupščini, krajevni skupnosti ali v časopisnih komentarjih ne bi bila omenjena odgovornost in zahteva po imenih posameznikov ali forumov, ki so odgovorni za razne investicije ali ekonomske in politične napake ali zgreške. Pri zahtevah večinoma tudi ostanemo. Kritika in radikalnost splahnita v trenutku, ko je treba omeiniti ime in priimek, zato se na

koncu zdi, kot da smo za vse bolj ali manj širokoscčne spodrsrljaje krivi vsi.

Iz intervjuja z dr. Petrom Radulovićem, ki je pred kratkim izdal znanstveno študijo z naslovom »Odgovornost v sistemu samoupravljanja« navajamo odgovor na vprašanje, kako razpoke v sistemu odgovornosti prispevajo k današnji gospodarski krizi v Jugoslaviji.

Drzmem si trditi — pravi Radulović — da so glavne nevednosti direktna posledica tega, da tisočim funkcionarjem in ljudem na položajih ni treba odgovarjati.

V vsakem sistemu, tudi našem, je lastnina steber in temelj družbenih odnosov. Kapitalizem je pri tem precej učinkovit. Privatna lastnina je tudi pri nas učinkovito zaščitena. Družbena lastnina pa se na vso nesrečo v ljudski zavesti obravnava kot skupna dobrina, kot Alajbegova slama, ki jo vsi svinjajo in razmetavajo. Če bi politični funkcionarji, ki odločajo o negospodarskih investicijah ter drugih razsipniških in negospodarskih stvarih morali plačevati iz svojega žepa, bi se gotovo vedli mnogo bolj odgovorno.

„Kraigherjeva komisija“ o kmetijstvu

Komisija zveznih družbenih svetov za vprašanje gospodarske stabilizacije ali tako imenovana „Kraigherjeva komisija“ se je v svojih obravnavah lotila tudi kmetijstva. Gradivo, ki so ga pripravili za komisijo med drugim ugotavlja, da smo doslej na to dejavnost gledali kot na nekaj, kar ne prežema celotne gospodarske strukture, marveč je predvsem dolžno zagotavljati vel hrane. Podatki, pa govorijo, da kmetijstvo v industriji, ki je tako ali drugače neposredno povezana z njim, ustvarja kar 60 odstotkov narodnega dohodka.

Na osnovi analize dosežanih napak in slabih ulic v našem kmetijstvu, prejšnja komisija do nove razvojne strategije kmetijstva v državi. Predvsem bi morala gospodarska politika to dejavnost obravnavati na povsem nov način, saj je na primer, nelogično, da so se povojne cene kmetijskih pridelkov povečevale dvakrat hitreje kot cene industrijskih izdelkov, kljub temu pa kmetijstvo ni imelo nobene prave akumulacije.

Zaradi bilo treba narediti tudi v kmetijstvu korenite spremembe. Nevzdržno je, da se s pridelovanjem pšenice ali koruze ukvarjajo kmetje, ki imajo v povprečju dobre štiri hektare površin, saj zato, na primer, v ZDA za metrski stot pšenice porabijo 3,5 minute dela, na zasebni sektor pa kar 50 minut. Če ti podatki kažejo, da je treba pšenico postopoma „prepuščati“ družbenemu sektorju, ki je neprimerne produktivnejši, enako pa velja tudi za koruzo, sladkorno peso itd.

Družbeni sektor je treba povečati vsaj do 3 milijone hektarov obdelovalnih površin, tako da bi v celoti pokrival potrebe po pšenici, kar pa dajal tudi za 600 tisoč ton (tržnih) razeri koruze. To poleg nove strategije terja precejšnje podvige, na primer ureditev porečja Save, Vardarja itd., o čemer govorijo v programu omenjene komisije.

To pa seveda ne pomeni, da bi lahko shajali brez zasebnega kmetijstva. Komisija meni, da naj bi zasebni kmetje v prihodnje razvijali predvsem živinorejo, sadjarstvo in vrtnarstvo.

Nova delitev dela bo očitno terjala tudi precejšnje spremembe v družbenoekonomskih odnosih na vasi, ki so nedvomno potrebne, saj je v naši državi okoli 40 odstotkov posestev, kjer ni mladih, ki bi za spremembe imajo različne vidike: kljub temu, da govorimo o odhajajo mladih v mesta, je v vaseh še vedno okoli 55 odst. jugoslovanov ali prebivalstva, kar že samo po sebi govori, da je kmetijstvo neproduktivno. (po Delu)

Kaj je resnica?

Nedavno je beograjska televizija v sodelovanju s prištinsko televizijo poskušala odgovoriti na vprašanja o dogajanju na Kosovu s pomočjo reportažnih odlomkov in razgovorov s funkcionarji v studijih. Spet je bilo preveč besed, preveč govora o tem, kaj se dogaja, in premalo neposrednega opisanja stanja, premalo reporterskega opazovanja samega življenja.

Ostalo je torej zopet preveč prostora za ugibanja o dejstvih, ki so neizprosna. Med temi najobčutljivejšimi dogajanjimi pa je nedvomno, da se izseljevanje Srbov in Črnogorcev s Kosova ni prenehalo in ne kaže, da se bo kmalu prenehalo. A to je problem, na katerega so, iz razumljivih razlogov, v tukajšnji javnosti najbolj občutljivi. Pomeni namreč, da je na Kosovu še preveč nasilja, da bi se pripadniki teh narodnosti lahko počutili varne.

Tukajšnji časniki poročajo o tem tako, kot prihajajo uradne informacije in kakor prihajajo poročila njihovih poročevalcev ali Tanjuga. Prenašajo pa, občasno, tudi komentarije »Jedinstva«, srbskega časnika, ki izhaja v Prištini. Zadnje tedne je bilo največ obveštil o tem, kako so miličniki pogosto pretepali občane srbske in črnogorske narodnosti in kako so tudi na drugačne načine zlorabili svoj službeni položaj, saj so celo posiljevali srbska in črnogorska ter romska dekleta, čisto maloletnice, na postajah milice, neko dekle so imeli celo dva meseca v svojih stanovanjih in so jo potem daleč zunaj naselja pustili na cesti.

Posiljevanj je bilo enajst, je poročalo »Jedinstvo«, pretepanj pa na desetine. Iz tega pa je očitno, da so se sovražniki vihotalpili tudi v modre miličniške uniforme in da jih zlorabljajo za najsurovejše nacionalistične namene, s čimer pravzaprav posiljujejo tudi svojo nacionalnost, saj je nacionalizem sam po sebi sredstvo za posiljevanje ljudstva.

PISMO IZ BEOGRADA

Ogorčenje javnosti je privedlo do uradnih izjav iz vrhov uprave javne varnosti Kosova, da so vsi miličniki, ki so kršili svoja službena pooblastila, suspendirani ali v priporu, vendar te izjave niso pomirile duhov, kajti v isti sapi so reporterji »Hustriane politike«, uglednega beograjskega tednika, sporočili javnosti, da so slišali na Kosovu povsem drugačno različico. Ko so namreč v Maguri pri Ljipnju vprašali, ali je miličnik, ki je na postaji milice iz osebne maščevanja pretepel mladeniča srbske narodnosti, prisoten je bil komandir postaje milice, ki je ostal križem rok, suspendiran ali v priporu, so zvedeli, da je na dolžnosti in da to, kar časniki pišejo, sploh ni res.

O dogodku v Maguri seveda ni mogoče soditi po poročilih časnikov, vendar se iz pričevanja vidi, da se je vsa soseska pretepenega mladeniča znašla na postaji milice in preprečila najhujše, kajti razjarjeni miličnik Ajvazi je grozil, da bo fanta ubil, nakar je prišla v vas patrola iz Ljipljana, ker je bila obveščena, da je postaja milice napadena.

Dve resnici o istih stvareh pa omogočata dva različna sklepa. Tako se sliši z ene strani, da je izseljevanje s Kosova tudi čisto navadna stvar, ki se vsepovsod dogaja in da vsega izseljevanja ne kaže pripisovati samo nacionalističnemu nasilju, medtem ko nasilja albanskih miličnikov kažejo, da varnosti zaenkrat še ni, tudi je ne zagotavljajo tisti, ki so po službeni dolžnosti dolžni varovati življenje občanov vseh narodnosti.

Čiščenje plevela iz pšenice vsekakor ni lahka stvar, če je plevela v žitu toliko in je tak, da se skorajda ne razlikuje od kulture, ki jo negujemo, vendar terja nedvomno večjo odločnost in doslednost, kakor pa jo zaznavamo, zveni iz tukajšnjih javnih in drugačnih razmišljanj. Vsiljeno konfrontacijo mora čim prej zamenjati frontacija kot način samoupravne izgradnje družbe, ki pa so jo tod, žal, skoraj povsem zanemarili, sicer se ne bi zgodilo, da je samozaščita pravzaprav povsem odpovedala in da šele zdaj postopoma obvladuje situacijo, kakor trdijo tovariši s Kosova, ki bi želeli, da več poročamo o pozitivnem na Kosovu, ki da ga je, kljub vsemu, vendarle vse več in več.

Viktor Širec

MNOŽICNI PROTESTNI SHODI

Tako kot v vsej naši državi tudi pomurska mladina odločno obsoja zločinski pokol nedolžnega palestinskega prebivalstva, ki ga je organizirala Beginova in Saronova soldateska in izvedla banda falangističnih barbarov. Vemo, da tudi ta zločin, ta kri palestinskih otrok in žena ne more zaustaviti boja palestinskega naroda za doseg njegovih zgodovinskih zahtev. Zavedamo pa se tudi tega, da je boj Palestincev boj vseh naprednih sil v svetu, zato tudi ne moremo in nečemo stati tiho ob strani.

Mladini Pomurja se v tej neomajni odločenosti in podpori

žrtvovanemu palestinskemu ljudstvu pridružujejo vsi delovni ljudje in občani tega dela severovzhodne Slovenije. To že več dni izpričujejo s protestnimi shodi, zborovanji in podobnimi manifestativnimi prireditvami po šolah, krajevnih skupnostih in organizacijah združenega dela. Tako se je pretekli četrtek v gostinski šoli v Radencih zbralo nekaj nad 300 mladincev in mladink, ki so enoglasno obsodili gausni zločin, ki spominja na najtemnejše dni divjanja Hitlerjevih pristašev in podrepanikov.

Blizu 800 dijakov in dijakinj je s petkovim dopoldan-

skim zborovanjem na sredaji družboslovni in ekonomski šoli v Murski Soboti (na sliki) potrdilo trajno solidarnost z bojem vseh naprednih sil v svetu, ki jih tlači podobna usoda, kakršni je zdaj prepuščen na milost in nemilost palestinski narod. Točno opoldne so se soboškim pridružili tudi vrstniki iz kmetijskega šolskega centra Rakičan.

Podobni shodi in protestna zborovanja se vrstijo ob priložnostnih sestankih in prireditvah po delovnih kolektivih in vaseh na Goričkem, v lendavski in ljutomerski občini.

DELEGATSKA POBUDA

Več solidarnosti za manj razvite

Svet za spremljanje in uredničenje delegatskega sistema za skupščinski sistem in samoupravo v krajevnih skupnostih pri občinski konferenci SZDL v Murski Soboti je na zasedanju občinske skupščine minuli petek predložil zanimivo pobudo. Veljalo bi proučiti ali ne kaže biti pri gmotni pomoči krajevnim skupnostim, zlasti 20 manj razvitim na Goričkem, veliko bolj radodaren. Drugače rečeno: da bi ključ, po katerem zdaj združujejo organizacije združenega dela 0,40 odstotka dohodka za potrebe krajevnih skupnosti, obrnili in bi šlo 60 odstotkov teh sredstev na poseben račun, namenjen za skladnejši razvoj manj razvitih, 40 odstotkov pa neposredno na račun krajevnih skupnosti, kjer stalno prebivajo delavci določene organizacije. Se pravi, da bi bilo ravno nasprotno, kot je bilo doslej. Tako bi namreč zbrali znatno več denarja za manj razvite kot samo 4 in pol milijone dinarjev, kolikor je predvidenih za to leto. Ob tem je primerjava z lani, ko se je kljub temu, da so nekateri podpisniki odpovedali, našlo v blagajni manj razvitih nad 5 milijonov dinarjev, več kot zgovorno ali še bolje — ob upoštevanju vsesplošne draginje — v resnici nevzdržna.

Podpisniki svojčas veljavnega posebnega samoupravnega sporazuma, za to petletko pa dogovora o temeljnih družbenega plana občine Murska Sobota, se torej v celoti ne pridružujejo določil in zatrjujejo, da jim ta sredstva zadajajo preglavice v skladih skupne porabe. Pravijo celo, da ob vsem tem kršijo zakonska določila glede skupne

porabe, kar pa je težko verjeti. Razlog je dokaj preprost. Če so se že v prejšnjem obdobju pridrževali določb takrat veljavnega sporazuma in dajali določen delež namenskih sredstev za krajevne skupnosti, potem s tem deležem zdaj ne bi smeli prekoračevati dovoljenega zneska v skladih skupne porabe.

Na zasedanju skupščine so

predloženo pobudo sicer sprejeli, ne pa tudi potrdili, saj so menili, da jo kaže v okviru posebne komisije pri občinski skupščini dodobra pretehtati in se šele potem odločiti. Hkrati pa bo vsekakor treba temeljito prečesati merila, ki določajo, katera krajevna skupnost sodi med manj razvite in katera ne.

B. Žunec

ZASEDENOST DIJAŠKIH DOMOV V POMURJU

KAKO NAPOLNITI PRAZNE POSTELJE?

Trije dijaški domovi, kolikor jih v naši regiji premoremo, so na začetku novega šolskega leta za okrog 10 odstotkov bolj zasedeni kot leto prej. Vendar so še proste postelje, ki čakajo učence. Po najnovejših podatkih sta oba doma v soboški občini, dom v Rakičanu in dom učencev Štefana Kovarja zasedena 81-odstotno, dijaški dom v Radencih pa še za okrog 10 odstotkov manj.

Zato so o tem razpravljali tudi člani sekretariata MS ZSMS za Pomurje na svoji zadnji seji. O plodni razpravi so bile navržene zanimive misli, ki bi z uresničitvijo nedvomno še bolj napolnile dijaške domove v Pomurju.

Najprej velja seveda preveriti možnosti po vseh šolah in spregovoriti, koliko učencev bi še lahko bivalo v domovih učencev. Kajti te možnosti, po sodbi sekretariata, nedvomno obstajajo, posebej še pri učencih — vozačih, ki vsakodnevno na poti v šolo in domov nabirajo precej kilometrov in časa. Izkušnje od drugod kažejo tudi možnosti organiziranega mladinskega turizma. Ta bi lahko v polletnem počitniškem času prispeval precejšen delež k izkoristku posteljnih zmogljivosti. Ob tem pa so še razni seminarji, predavanja in posveti, najprej seveda mladinski, čeprav gostoljubna ne bi odpovedali tudi starejšim. Svoj delež pa bi morala prispevati še republiška konferenca ZSMS, ki bi lahko poiskala zatočišče za del svojih aktivnosti v pomurskih dijaških domovih.

In če bi uresničili le del od predlaganega, bi to še kako vplivalo na zasedenost dijaških domov. Ta pa seveda ni kritična, posebej še ob dejstvu, da bo nov dijaški dom v Murski Soboti polno zaseden šele čez nekaj let, saj je bil tudi grajen za daljše obdobje.

V. Paveo

LENDAVA — Na seji predsedstva občinske konference SZDL so razpravljali o osnutku sprememb in dopolnitev družbenega plana občine za obdobje od 1981 do 1985 ter o analizi uresničevanja resolucije o izvajanju družbenega plana v letošnjem letu. Ocenili so tudi možnosti razvoja v prihodnjem letu. Predsedstvo je razpravljalo še o predlogu zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o samopriskevku in o predlogu o podeljevanju domicilov enotam in službam NOV in partizanskih odredov Slovenije ter aktivistom OF.

LENDAVA — Na seji koordinacijskega odbora za planiranje in družbenoekonomske odnose pri predsedstvu občinske konference SZDL so obravnavali osnutek sprememb in dopolnitev dogovora o temeljnih družbenega plana občine za obdobje od 1981 do 1985. Analizirali so tudi uresničevanje resolucije o izvajanju družbenega plana v letošnjem letu ter ocenili možnosti razvoja v prihodnjem. Člani koordinacijskega odbora so razpravljali tudi o uresničevanju politike ekonomske stabilizacije.

LENDAVA — Konferenca sindikalnih organizacij INA-Nafte je skupaj z organizacijami združenega dela v občini pripravila zanimivo razstavo inovacij in tehničnih izboljšav v počastitev kongresa slovenskih sindikatov. Na razstavi sodeluje 23 posameznikov — inovatorjev in skupina inovatorjev iz Gorenje — Varstroja. Na razstavi, ki si jo je te dni ogledalo veliko ljudi, predvsem mladih, ki obiskujejo srednješolski center usmerjenega izobraževanja, je dan prikaz te pomembne dejavnosti v lendavski občini.

MURSKA SOBOTA — Tu se je predpreteklo sredo — pred četrtkovim zasedanjem vseh treh zborov občinske skupščine — sestel svet za spremljanje in uresničevanje delegatskega sistema v krajevnih skupnostih. Člani sveta so med drugim obravnavali poročilo o združevanju sredstev organizacij združenega dela za finansiranje razvojnih programov manj razvitih krajevnih skupnosti v lanskem letu, govorili o poročilu o uresničevanju sklepov, stališč in priporočil skupščine SRS o nadaljnjem razvoju krajevnih skupnosti in tudi obravnavali nekatere naloge, ki jih čakajo pri volitvah v samoupravne organe krajevnih skupnosti občine Murska Sobota.

Sprememba plana

Analiza uresničevanja družbenega plana v lanskem in letošnjem letu kaže, da večina nalog in uresničenih. Zaradi tega je vrsta začrtanih nalog na področju investicij preložena na kasnejša leta, oziroma na prihodnje srednjeročno obdobje. Največja odstopanja so na področju gospodarskih nalog, in prav to terja, da se spremeni oziroma dopolni sedanjí srednjeročni plan razvoja lendavske občine. To so med drugim ugotovili na seji občinske skupščine in zahtevali, da vse organizacije združenega dela o tem pripravijo dopolnitve planov do konca letošnjega leta. Delegati občinske skupščine so razpravljali tudi o polletnih poslovnih rezultatih in ugotovili, da še vedno ni rešen problem sanacije INA-Nafte, ki najbolj obremenjuje gospodarstvo občine. Padec industrijske proizvodnje je povzročil povečanje števila nezaposlenih, med katerimi je veliko mladih s končano srednjo šolo. V tem trenutku ni nobenega dobrega proizvodnega programa, ki bi krepil gospodarstvo občine, zato so delegati podprli dopolnitev zakona o manj razvitih in obmejnih občinah. Od tega veliko pričakujejo, predvsem konkretne odločitve. Na seji skupščine je bil še govor o uresničevanju posebnih pravic pripadnikov madžarske narodnostne skupnosti. Ocenili so, da te pravice zadovoljivo uresničujemo. Skupščina je obsodila pokol Palestincev in poslala telegram, v katerem so zapisali, da so podporniki pravic palestinskega naroda do njegove državne samobitnosti. Jani D.

Politična ocena gospodarskih gibanj

Navajeni smo bili, da so na sejah občinske konference razpravljali o množici podatkov o gospodarjenju, skratka o številkah, ki tako ali drugače ponazarjajo položaj gospodarstva, a vendar ne dajejo prave politične ocene delovanja subjektivnih sil pri realizaciji stabilizacijskih programov. Na tokratni seji občinske konference so že v uvodu povedali, da je nesmiselno razpravljati o polletnem gospodarjenju teden dni pred tem, ko bodo na voljo že tritretletni poslovni rezultati. Takšna razprava je preprosto rečeno odveč. Kako se izvajajo

sklepi o stabilizaciji, kako so pri njihovem uresničevanju aktivni komunisti, kako so aktivni v delegatskem sistemu? O tem bi morali razpravljati, ne pa razpredati o številkah. Dejstva pa so naposled taka: Problem INA-Nafte še ni rešen, težave so v ELMI, primanjkuje repromaterialov, ni razvojnih programov, kar bomo čutili tudi v naslednjih letih, akumulativnost je nizka, zakon o združenem delu pa v nekaterih ozidih še vedno ni uveljavljen. Komunisti ne morejo podpirati nekaterih nesamoupravnih odnosov, še zlasti ne tistih v OZD, ki

kljub izgubam povečujejo osebne dohodke. V vseh osnovnih organizacijah bi veljalo o tem odkrito, sprejeto in sprejeti konkretne ukrepe za odpravo slabosti. Kje so varčevalni programi? Ali še vedno v miznicah, se sprašujejo člani konference. Kje je navsezadnje tudi odgovornost drugih družbenopolitičnih skupnosti, da ne urejujejo položaja v INA-Nafti. Pred komunisti je dokaj vroča jesen, ki naj bi bila v znamenju odkritih razgovorov o vseh gospodarskih problemih, to pa, kot vemo, ni najboljša. Jani D.

Odpiranje navzven

Ob peti obletnici delovanje šole za izobraževanje zunanjetrgovinskih delavcev, ki deluje v okviru Gospodarske zbornice Slovenije, so v Radencih predstavniki te pomembne institucije, ki vzgaja kadre v obliki seminarjev, pripravili novinarsko konferenco. Ob tem jubileju so razgrnili nemale dosežke tovrstnega izobraževanja, ki je pomembno, posebej še v prizadevanjih gospodarstva za boljše izvozne dosežke. V Sloveniji dela trenutno v tujini čez 4000 delavcev, od tega okrog 1000 s posebnimi pooblastili in odgovornostmi. Radensko šolo, in s tem izmenjalo izkušnje in pridobilo dragocene napotke pa je doslej opravilo 1351 delavcev, ki so opravili ustrezen strokovni izpit.

uspešno vključujejo še SISEOT in obe slovenski univerzi, prispevala konfrontacijo argumentov in izmenjavo izkušenj na dobro pripravljenih in začrtanih seminarjih, k spremembi zavesti o potrebnosti izvozne usmerjenosti gospodarstva, kot tudi sami usposobljenosti teh delavcev in njihovi aktivnosti.

Ker pa lahko plačilno bilančno blokado države dobi le celotna Jugoslavija in ker je ta šola vplivala na spremembo zavesti in vpeljala pozitivno strokovno strategijo, mora prenesti svoje izkušnje v celoten jugoslovanski prostor. In zato po mnenju Marka Bulca obstajajo realne možnosti. Le tako bomo lahko poenotili naše izvozne akcije in bili stalno prisotni v mednarodni delitvi dela.

Vodstvo šole je izkazalo pripravljenost za sodelovanje z ostalimi takšnimi šolami v državi; v Hrvaški delujeta dve takšni obliki izobraževanja, posebej uspešno pa še napredujejo v SAP Vojvodini, začnajo pa tudi v SR Bosni in Hercegovini, in lahko pričakujemo, da se bo šola v Radencih kmalu še bolj odprla tudi v širši naš prostor.

V. Paveo

Odbor za usklajevanje kadrovske-štipendijske politike Vinogradniško gospodarstvo Kapela—Radenci

razpisuje prosta dela in naloge

materialni knjigovodja

za nedoločen čas z ekonomsko šolo, delovnimi izkušnjami.

Nastop službe takoj, stanovanje zagotovljeno v Turjancih, OD po sporazumu. Prijave sprejema odbor za usklajevanje kadrovske-štipendijske politike 15 dni po objavi.

DELAVSKI SVET DELOVNE SKUPNOSTI SKUPNIH SLUŽB ZGEP „POMURSKI TISK“ MURSKA SOBOTA, Lendavska 1

objavlja na podlagi sklepa prosta dela in naloge

PROGRAMERJA

za nedoločen čas

Prijavljeni morajo poleg splošnih, z zakonom določenih pogojev, izpolnjevati še naslednje posebne pogoje:

- višja strokovna izobrazba elektro smeri — usmeritev šibiki tok ali
- višja strokovna izobrazba ekonomske smeri in 3 leta prakse

Prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev naj kandidati pošljejo v 8 dneh od objave na naslov: Splošno-kadrovska služba ZGEP „Pomurski tisk“, Murska Sobota, Lendavska 1. Prijavljeni bodo o izidu izbire na objavo del in nalog obveščeni v 15 dneh od izteka objave.

POMURCI SO SE SPET IZKAZALI

Na 24. zveznem tekmovanju traktoristov za »Titovo brazdo 82« v Prištini se je potegovalo 120 oračev-traktoristov iz vseh naših republik, manjkali so le iz Črne gore. To delovno tekmovanje se je začelo v petek popoldne, in sicer v teoretičnem znanju, to je s testiranjem. Po testiranju so se vsi udeleženci 24. zveznega tekmovanja udeležili bogatega kulturnega programa, v soboto pa so nadaljevali z oranjem in spretnostno vožnjo po skupinah. Tekmovalne razmere so bile težke, saj že dva meseca ni deževalo, tako da so traktorji bili preslabi. Ta del tekmovanja je potekal na poljih AGROKOSOVA—Orloviči—Kosovsko polje blizu Prištine. Traktorji in plugi so bili izdelek tovarne traktorjev IMT Rakovica.

Na letošnjem tekmovanju niso iskali državnega prvaka, kot pred leti, niti posebnih nagrad ali pokalov niso podeljevali, ampak je potekalo tekmovanje za skupinsko zmago ekipe — REPUBLIKE. To delovno tekmovanje naj ne bi imelo za cilj iskati zmagovalca, ampak zbrati širši krog dobrih oračev-traktoristov. Oranje je namreč osnovni element obdelovanja zemlje, oziroma pogoj za dober pridelek.

SR Slovenija je skupni zmagovalec 24. zveznega tekmovanja v Prištini, in sicer za 105 točk pred BiH in SAP Vojvodino. Prejela je velik prehodni pokal, katerega je podelila Ljudska tehnika Jugoslavije. SR Slovenijo so iz Pomurja zastopali naslednji tekmovalci: — skupina lahkih traktorjev — Bela Berglez in Anton Gider, ta skupina je osvojila pokal in 1. mesto.

— skupina težkih traktorjev — Franc Rajsar, ta skupina je osvojila 3. mesto.

— mladi zadržniki — Ivan Belec in Štefan Ovsenjak, skupina je osvojila 2. mesto.

— ženska ekipa je zasedla 1.

mesto — za njo je nastopala Marija Gašparič.

Prav tako naj bi to tekmovanje pomenilo zблиžanje in prijateljstvo med narodi in narodnostmi Jugoslavije. Uspehu SR Slovenije in tako prepričljivi zmagi so še prispevali pomurski kmetijski strokovnjaki (vodje ekip) ing. Karel Benko, Bela Horvat, Anton Slana, Vlado Smodiš in večkratni državni prvak Štefan Bukvič.

TEKST IN FOTO: ing. Vlado Smodiš

KRAJEVNI PRAZNIK V ČRENŠOVCIH

V znamenju pionirske organizacije

Krajevna skupnost Črenšovci, ki združuje občane tega kraja in sosednjih Žižkov ter Trnja, je v nedeljo praznovala 6. krajevni praznik. Posvetili so ga spominu na dneve med 27. in 30. septembrom 1941. leta, ko je bil zbor aktivistov in simpatizerjev NOB v gozdu Kamenšči pri Trnju. V tem času so bile na tem območju tudi prve aretacije. V Črenšovcih pa so praznovanje tudi povezali s proslavljanjem 40-letnice pionirske organizacije v Jugoslaviji. Lahko celo trdimo, da je bila letošnja proslava prav v znamenju tega visokega jubileja naših šolarjev. Ti so tudi pripravili pretežni del kulturnega programa.

Navada je že, da ob krajevnem prazniku slavijo kako delovno zmago: namenu predajo cesto, ulično razsvetljavo in podobno. Tokrat v krajevni skupnosti Črenšovcih niso proslavljali nobene komunalne pridobitve, vendar zaradi tega praznik sploh ni bil okrnjen. Kot je poudaril govornik, sekretar občinskega komiteja ZK Rudi Lajner, je uspeh tudi dobra letina, zlasti dosežki v pridelovanju in oddaji pšenice. Uspeh je tudi to, da temeljna organizacija združenega dela Toko v Žižkih naposled

Novo vodstvo OK ZSMS

Na programsko-volilni konferenci občinske konference ZSMS Lendava so obravnavali poročilo o delu konference in poročilo o delu centra MDB. Lendavska mladina se je posebej izkazala pri mladinskih delovnih akcijah, občinskih, republiških in zveznih. Za to je dobila tudi številna priznanja in pohvale. Sicer pa je ta čas aktivnost mladih v občini usmerjena v priprave na mladinski kongres. V ta namen pripravljajo več tematskih razprav, v osnovnih organizacijah pa imajo svoje programe, ki so dokaj pestri. Na programsko-volilni konferenci mladih občinske občine so izvolili tudi novo vodstvo; za predsednika občinske konference Vlada Bratkoviča, za podpredsednika Stefana Horvata in za sekretarja Ivanko Utrša. Sprejeli so tudi operativni program dela in se dogovorili, da bodo v mesecu novembru pripravili problemsko konferenco o mladih v kmetijstvu.

Janj D.

Nedeljska slovesnost v Črenšovcih je bila v znamenju 40-letnice pionirske organizacije. Pionirji so tudi pripravili osrednji del programa. Foto: S. SOBOČAN

Sindikati o gospodarjenju

Analiza poslovnih rezultatov v organizacijah združenega dela in negospodarstvu v prvem polletju letošnjega leta kaže, da se še bolj zaostriše razmere gospodarjenja, so med drugim ugotovili na svoji sveti občinskega sveta zveze sindikatov v Lendavi. Na celotni poslovni nipeh ima nedvomno velik vpliv INA-Nafta, saj smo v tej delovni organizaciji izguba predstavlja 90 odstotkov celotnih izgub v občini. Kljub temu da so v izvoz vloženi dokajšnji napori je končen rezultat velikokrat izguba. Investicijska aktivnost v občini je popolnoma zastala, povečalo pa se je število nezaposlenih. Na seji sveta so razpravljali še o aktivnosti sindikatov pri sprejemanju zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju. O tem ter o uresničevanju resolucije o izvajanju družbenega plana za obdobje 1981 do 1985 bodo pripravili nekaj razprav. Ob pregledu aktivnosti pred sindikalnimi kongresi pa so ugotovili, da je ta aktivnost dobra, bilo je pripravljeno več tematskih razprav o kongresnih dokumentih, pripravili pa so tudi razstavo inovacij in izboljšav in se pogovorili o vlogi sindikatov na tem področju.

Jani D.

SEJA ZBOROV OBČINSKE SKUPŠČINE V MURSKI SOBOTI

Odstopanj od dogovora pri OD ob koncu leta ne sme biti

V četrtki so na ločenih sejah zasedali vsi trije zbori soboške občinske skupščine. Potrdili so osnutek sprememb in dopolnitev družbenega plana SR Slovenije za to srednjeročno obdobje, razpravljali so o gospodarskih gibanjih v občini, na predlog izvršnega sveta soglašali s sklepi o izvajanju dogovora o uresničevanju družbene usmeritve razporejanja dohodkov v prvi polovici leta, soglašali z informacijo o planu jesenske setve, potrdili razdelitev sredstev za sofinanciranje programov manj razvitih krajevnih skupnosti, sprejeli delovni načrt zborov za zadnje tromesečje, in obravnavali vrsto drugih vprašanj.

Ugotavljali so, da je v predlaganih spremembah in dopolnitvah družbenega plana Slovenije za to petletno obdobje dan večji poudarek razvoju kmetijstva, skladnejšemu regionalnemu razvoju in hitrejšemu zaposlovanju na manj razvitih območjih. Spremembe in dopolnitve so zato tudi podprli s pripombami,

je potrebno nekatere planske usmeritve jasneje opredeliti, sprejeti ukrepe za izvajanje, glede na prioriteto kmetijstva za njegov razvoj pa zagotoviti združevanje sredstev v Sloveniji.

O gospodarskih gibanjih v prvi polovici leta, kot je dejal v razpravi predsednik občinskega sindikalnega sveta na seji zbora združenega dela, ta razpravlja vsekakor prepozno. Razprava v tem času pa bi že morala temeljiti na vsaj nekaj najpomembnejših kazalcih oziroma ocenah za devetmesečno obdobje. Glede na to, da teh ocen ni, so delegati brez pripomb soglašali s staljši izvršnega sveta sprejetimi ob koncu avgusta in s predlogi občinskega sveta zveze sindikatov.

V prvem polletju je v soboški občini hitreje kot dovoljuje dogovor izplačevalo osebne dohodke 21 organizacij združenega dela s področja gospodarstva in 9 s področja negospodarstva. Vsi prekoračiteli so o vzrokih pripravili obrazložitve, večina do roka, nekatere pa na samem

žila peščica — le trije ali štirje direktorji — iz občinske raziskovalne skupnosti ni bilo nikogar na spregled in od političnih delavcev sta bila za mizo le dva poklicna funkcionarja občinskega sindikalnega sveta. Tako se je v bistvu samo ponovila slika z lanskega posveta o inovacijski dejavnosti v Moravcih.

So pa kljub temu v razpravi načeli kar precej dilem in vprašanj, ki v sedanjih zaostrenih razmerah dobivajo — še bolj, kot bi sicer — poudarjeno negativne predznake. Eno takih je nesporno, kako recimo razmejiti, kaj je strokovnjaku v nekem razvojnem oddelku ali službi delovna dolžnost pri razmahu inovacijske dejavnosti in kje se ta neha. Nič manj ni zanimiv pomislek, če-mu sprejemamo zakone — v mislih so imeli zvezni zakon o izumih, tehničnih izboljšavah in značnih razlikovanju — ki dobe-

sedno predpisujejo ustvarjalnost delavcu. Ali pa, zakaž v delovnih kolektivih, kjer je nad 500 zaposlenih, nimajo posebej referenta, ki bi se poklicno ali polpoklicno ukvarjal s tovrstno dejavnostjo. Mimogrede, ponekod jih v novi sistematizaciji del in nalog že predvidevajo.

K vsemu zapisanemu naj dodamo še vprašanje, ki smo ga za okroglo mizo inovatorjev v Lendavi sami zastavili, a ostali praznih rok. O prijemljivih podatkih namreč ni na voljo. To je vprašanje, v kolikšni meri so razstavljene inovacije domačih ustvarjalcev v delovnih kolektivih Varstroja, Ina-Nafte, Elme. Primata in Konstruktorjevega tozda Gradbenik tudi v resnici prispevale k boljšemu gospodarjenju. Ti podatki bi bili namreč večpomenski in toliko koristnejši, kajti znano je, da prav v omenjenih organizacijah poslujejo z izgubo ali na robu rentabilnosti.

DISPANZER ZA BORCE NOV IN GERONTOLOGIJO OD 1. OKTOBRA V DOMU OSKRBOVANEC V RAKIČANU

V domu oskrbovancev v Rakičanu

Problematika zdravstvene varstva borcev in ostarelih se bo te dni dokončno razrešila. Sodelovanje med predstavniki zdravstvenega doma, doma oskrbovancev in zveze združenj borcev občine M. Sobota je obrodilo sadove.

Širitev prostorskih zmogljivosti v domu oskrbovancev

je omogočila, da se dispanzer za borce NOV in gerontologijo iz zdravstvenega doma v M. Soboti preseli v nove prostore, kjer bo omogočena strokovnejša in celovitejša oskrba te populacije. Tako bo dispanzerskemu zdravniku omogočeno, da ob dodatnih diagnostičnih pripomočkih (klinični laboratorij, EKG)

hitreje in dobro zdravi. Poleg tega se bo čez nekaj tednov v sosednje prostore preselila tudi fizioterapevtska dejavnost, katere dosedanja lokacija v Beltincih ni bila najprimernejša, vendar v prostorskih težavah edina možna rešitev. Poleg že standardnih fizioterapevtskih storitev bodo opravljali tudi nekaj zahtevnejših n. pr. v vodni kopeli (Hubarthova kopel).

Dosežen je tudi dogovor, da bo ordinacijski čas za borce od 7. do 10. ure, kasneje pa za oskrbovance doma in ostale ostarele občane. Način dela bo dispanzerski, v možnem obsegu bodo skupno s patronažno dejavnostjo organizirali tudi zdravljenje in nego na domu.

Tako bo ta pomembna dejavnost po 4-mesečni prekinitvi zaradi boleznih dosedanjega zdravnika ponovno zaživela v novih, boljših okoliščinah in v razširjenem obsegu.

dr. Anton Camplin,
strokovni pomočnik
dir. ZD M. Sobota

GORNJA RADGONA

Gasilsko tekmovanje

Pred dobrim letom ustanovljeno industrijsko gasilsko društvo Mesoizdelki, KK Gornja Radgona vse bolj izkazuje zagnanost, pa tudi rezultate. Čeprav je zaenkrat v društvo vključenih le okrog 15 tistih, ki so se pripravljeno spoprijeti z rdečim petelinom, prizadevajo pa si vključiti še vse ostale delavce iz te TOZD, pa ti delajo neutrudno.

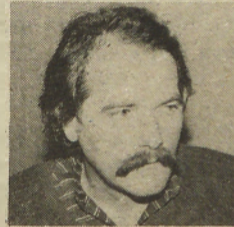
V nedeljo so pripravili na stadionu brastva in enotnosti v Gornji Radgoni gasilsko tekmovanje v suhi vaji. Ob lepem vremenu se je organizatorjem odzvalo šestnajst gasilskih enot, industrijskih in prostovoljnih gasilskih društev, ki so prikazale zaviljivo nivo znanje in spretnosti. Tekmovanje za pokal industrijskega gasilskega društva Mesoizdelki so se udeležili tudi gasilci z soboške mesne industrije.

Po izenačenem boju so slavili na koncu — gostitelji. vp

mala anketa

Sadja premalo, sadja preveč...

Slabo je, če je sadja premalo, saj ga moramo potem kupovati po dražji ceni. Kot smo spoznali letos, pa je slabo tudi, če je sadja preveč. Ker imajo v naši pokrajini, predvsem na Goriškem stare, izmenično rodne vrste, je letošnje leto spet zelo bogato obrodilo sadno drevje. Toda kaj z njim! Sadje iz domačih sadovnjakov je primerno le za industrijsko porabo, toda sadja ni veliko samo v Pomurju. Tudi v drugih krajih Slovenije, ki so bliže predelovalni industriji, in po vsej Evropi, je letos sadja preveč. Temu primerna je tudi izredno nizka cena, tri dinarje za kilogram. Če bi na Goriškem imeli predvsem boljše in nove sorte sadja, bi imeli večjo prednost na tržišču. Rezultati, ki prihajajo iz novih nasadov KZ Panonke, so zelo spodbudni. Brez hladilnice pa ne morejo veliko narediti za kvaliteto sadja, ki je zaradi dobre zemlje, primerne lege in skrbne nege zelo visoka.

ŠTEFAN GOMBOC, KZ Panonka: Dogovarjamo se z interesi, da bi čim več industrijskih jabolk in sliv odkupili. Odkupna cena industrijskih jabolk je 3,30 din za kilogram sliv pa 6,20 din. Odkup bo potekal preko vseh združenih skladišč, s tem, da bodo na nekaterih predelih, kjer je ogromno sadja, organizirali dodatna odkupna mesta. Naš glavni odjemalec je Talis, prevzel bo kar 700 ton industrijskih jabolk, Slovenija sadje bo imelo 500 ton in Fructal iz Ajdovščine 300—500 ton jabolk. Talis je že prevzel 50 ton sliv, medtem ko smo 20 ton sliv izvozili. Vsega skupaj naj bi odkupili 3500—3700 kilogramov industrijskih jabolk. Pridelek bo verjetno veliko večji. Skušali smo tudi organizirati odkup branih jabolk, a je kvaliteta letos zelo slaba.

GEZA HORVAT, Otovci: Letos je zares obilna letina, kot že dolgo ne. Mislim, da bi bila velika škoda, če bi vso to sadje segnilo pod drevo. Včasih sem trgoval z njimi. Odkupoval sem od znancev jabolka ter jih prodajal naprej z drugimi, veliko povpraševanje pa je bilo tudi v Bosni. Obveščeni smo, da če bo zadruga letos odkupovala, bo plačala za kilogram jabolk tri dinarje. Imam predvsem vse stare sorte jabolk kot so »paradajzke«, »ramburg« in »moščanke«. Sedaj so že skoraj vse lepe, ki bi bile za industrijsko porabo, propadle. Tistih pozno jesenskih, ki so dobre pozimi, pa zadruga ne odkupuje.

ALEKSANDER TRPLAN, Andrejci: Zelo radi bi prodali jabolka, pa tudi slive, če bi jih kdo hotel kupiti. Nekaj malega smo nabirali, ostalo pa je še na drevju. V sadovnjaku so sama velika drevesa s starimi sortami. Samo eno drevo bo imelo okrog šest kilogramov jabolk. Vseh bo prav gotovo pet ton. Prejšnja leta so bila vsa jabolka prodana že, ko so se začela debeliti, letos pa ni še nobenega kupca blizu. Nabranih imam tudi štiristo litrov sliv. Če jih ne bomo mogli prodati, bo vse zgnilo. Včasih se je z jabolki veliko bolj splašalo trgovati. Za vsa jabolka smo dobili plačano toliko kot za dve govedi.

ŠTEFAN GOMBOC, Andrejci: V našem sadovnjaku imamo stare in nove sorte jabolk. Letos jih je neverjetno veliko. Izkušnja iz predlanskega leta mi pravi, da se ne splača preveč truditi. Takrat sem se plazil po drevju in ročno nabiral jabolka, vse sem jih lepo spirikal, čakal sem kupca, toda nazadnje ni bilo nikogar. Letošnja cena, tri dinarje, je veliko prenizka. Za tako ceno se ne splača prodati niti sklatenih jabolk. Sicer pa še do sedaj nismo obveščeni, če bo zadruga odkupovala jabolka. Pred dvajsetimi leti so bila goriška jabolka tako iskana, da smo prodali čisto vse. Sedaj pa vozijo jabolka od drugod in jih prodajajo zelo drago.

VLADO SMODIŠ: Zaposlen sem pri KZ Panonka kot pospeševalec za sadjarstvo. Opažam, da je v resnici v Prekmurju čisto drugače, kot sem se učil v šoli in na praksi v Franciji. Ravno te dni se hudujemo, kako bo propadlo veliko jabolk. Kaj, ko pa je bila obilna letina vsepovsod in industrijskih jabolk ne rabijo, nimajo skladišč. Toda če bi bila vsa ta jabolka kvalitetna, cepljena in iz nasadov, ne bi bilo problemov. Za takimi jabolki je veliko povpraševanje na tržišču. Sam delam doma poskuse z različnimi sadikami. Goriška zemlja je zelo primerna za nasade. Tam, kjer raste danes nekaj ogromnih dreves z jabolki za industrijsko porabo, bi lahko zasadili ogromno majhnih dreves, ki bogato obrodijo kvalitetno sadje.

20 LET PLODNEGA SODELOVANJA

Te dni je bila v Ptujju odprta razstava o 20-letnem plodnem sodelovanju 11 občin iz SRH in SRS. Pobudniki za sodelovanje z nazivom Bratstvo so bili občinski sveti zveze sindikatov, gre pa za sodelovanje na kulturnem, športnem in gospodarskem področju. Slovesnosti v Ptujju sta se udeležila tudi Vinko Hafner in Marjan Orožen. Razstava bo potovala v vse občine, v Lendavi pa bo organizirana ob občinskem prazniku prihodnje leto. Na srečanju v Ptujju so se udeleženci dogovorili, da bodo v oktobru organizirali razpravo o temnejšem sodelovanju na področju kmetijstva.

Jani D.

Zasledovanje dolgoročnih ciljev

V obstoječem ekonomskem položaju, ko se pogoji gospodarjenja vse bolj zaostrujejo — zaostruje se oskrba z reproductivnimi sredstvi — postaja izvoz ne le potreba pač pa ekonomska nujna. To velja še toliko bolj za tiste organizacije združenega dela, katerih proizvodni proces je odvisen od uvoženih surovin. Za pomursko združeno delo velja ugotovitev, da se uspešno vključuje v slovenska izvozna prizadevanja, kar pa še ne pomeni, da je maksimalno izkoristilo vse dane možnosti. V marsikaterem okolju še vedno ni prevladala zavest o nujnosti izvoza, tu pa so temu ustrezni tudi izvozni rezultati. Delež Pomurskega gospodarstva v celotnem slovenskem izvozu je znašal v prvi polovici letošnjega leta 6,3 odstotka, pomurski izvozniki pa so v polletju izvozili 33 odstotkov več blaga kot v enakem lanskem obdobju. Ta podatek je še toliko spodbudnejši, če zapišemo, da se je uvoz v primerjavi z lanskim polletjem znižal kar za 39 odstotkov.

NAJVEČJI BLAGOVNI IZVOZNIK

Med najuspešnejše pomurske izvoznike sodi vsekakor SOZD ABC Pomurka, ki je hkrati tudi največji blagovni izvoznik v regiji. Skupni plan izvoza te sestavljene organizacije v višini 421 milijonov 541 tisoč deviznih dinarjev za leto 1982 so v osmih mesecih realizirali že z 78 odstotki, kar pomeni, da so izvozili blago v vrednosti 330 milijonov deviznih dinarjev. Če dodamo, da je letošnji plan izvoza v primerjavi z lanskim realizacijo višji za 30 odstotkov (preračunano v dolarje) torej realno, potem rezultati kažejo, da so se v Pomurki naloge lotili resno in z veliko

izvoza v tej sestavljeni organizaciji predstavljajo meso in mesni proizvodi, tu pa so na eni strani ovira pomanjkljivi blagovni fondovi, na drugi strani pa neizgrajene predelovalne kapacitete. Taka orientacija na pretežni izvoz mesa in mesnih izdelkov — zlasti zaradi visokih proizvodnih cen in zaščite domače proizvodnje na tržiščih, kamor izvažajo —, pomeni za sozd veliko dodatno finančno breme. V sozdu vodijo enotno devizno politiko, po samoupravnom sporazumu pa vse delovne organizacije združujejo del dohodka za stimulacijo izvoza. Ker pa je proizvodnja v veliki meri odvisna tudi od uvoza, so glede uporabe deviz izdelali prioriteto in uvažajo le najnujnejše repromaterialne.

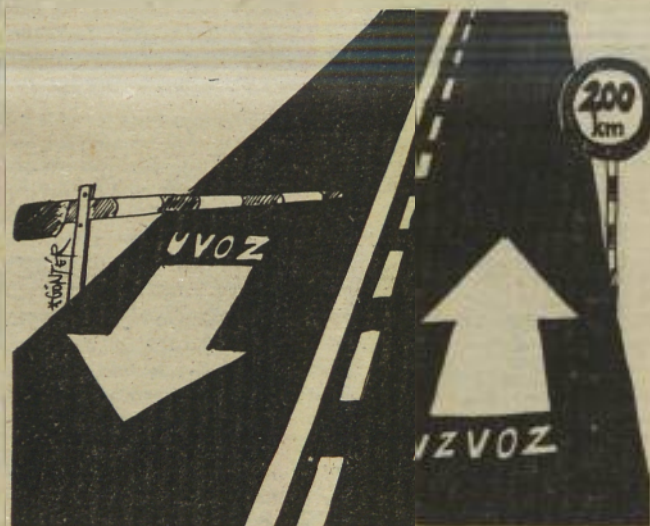
Medtem ko so se v nekaterih okoljih z vso resnostjo in polno mero odgovornosti lotili nalog za povečanje izvoza, pa marsikje še ni prevladala zavest o nujnosti izvoza. Poleg Mesne industrije so v osmih mesecih zabeležili dobre rezultate še v Kmetijski zadrugi Radgona, ki je plan izpolnila, na povečanju izvoza pa aktivno delajo tudi v Kmetijski zadrugi Panonka, Ljutomerskem Mlekoprometu, Gozdem gospodarstvu in še kje. Pravo nasprotje tem pa so nekatere kmetijske zadruge, saj je denimo Kmetijska zadruga Lendava realizirala le en odstotek planiranega izvoza, neugodni pa so tudi rezultati v kmetijski zadrugi Ljutomer—Križevci.

mačega tržišča, ter ob dejstvu, da jim ostane le 30 odstotkov ustvarjenih deviz, sami niso sposobni pokrivati vseh uvoznih potreb, zato bo morala del teh bremen prevzeti širša družbena skupnost — predvsem za tisti del proizvodnje, ki se potroši doma.

So pa prisotne še nekatere druge sistemske pomanjkljivosti. Bistveno za izvoz je namreč, da je znan dolgoročni položaj izvoznikov, ta pa žal še vedno ni znan. Prav tako dolgoročno niso znane stimulacije. Te bi morale biti namenjene tmemu, da izenačujejo pogoje gospodarjenja, saj so sicer tisti, ki ne izvažajo, v boljšem ekonomskem položaju. Ker pa to še ni urejeno, imajo zlasti v sestavljenih organizacijah težave, saj eni breme izvoza čutijo neposredno, drugi pa posredno in kolektivni niso pripravljeni prevzemati obveznosti.

Tudi v ABC Pomurki se zavedajo, da se izvoz — gledano kratkoročno — ne izplača, vendar je izvoz nujen za odvijanje celotne proizvodnje, zato zasledujejo z njim dolgoročne cilje. In v sozdu si prizadevajo, da bi ga v prihodnje še povečevali. Že letos so organizirali proizvodnjo, ki je namenjena izvozu, zdaj pa že dolgoročno planirani takšno proizvodnjo. Veliko možnost v povečanju izvoza vidijo v nadaljnji rekonstrukciji predelovalnih kapacitet v Mesni industriji, predvsem pa v povečanju objektivno danih blagovnih fondov (prašiči, nova farma, organizirana proizvodnja preko kmetijskih zadrug) ter v proizvodnji nekaterih vrst zelenjave in sadja za izvoz. Zlasti pri izvozu mesa in mesnih izdelkov so možnosti velike, takšna orientacija — ob prednostni nalogi izvoza — pa seveda pomeni tudi manj mesa na domačem tržišču. In s tem se bomo morali prej ko slej sprijazniti.

Ludvik Kovač

mero odgovornosti. Izvoz je dobil prioriteto v tej sestavljeni organizaciji, zato tudi v razvojnih programih dajejo prednost tistim investicijam, katerih proizvodnja bo v prvi vrsti orientirana v izvoz. Ob tem je treba še poudariti, da je omenjeni izvoz bil dosežen izključno na konvertibilnem področju, izvozili pa bodo še za 70 milijonov dinarjev blaga na klirinško področje.

Seveda pa se ob tako dobrih izvoznih rezultatih srečujejo tudi z nekaterimi težavami. Tri četrtine celotnega

NUJNE SISTEMSKE REŠITVE

V sozdu pravijo, da je velik del njihove proizvodnje odvisen od uvoza, zato z izvozom ne morejo pokriti vseh potreb. Tu mislijo predvsem na uvoz nujno potrebnih komponent za prašičerejsko in brojlarsko proizvodnjo. V sedanjih fazi, ko jim primanjkujejo blagovni fondovi za izvoz, hkrati pa imajo tudi odgovornost do preskrbe do-

Največji izvoznik v okviru SOZD ABC Pomurka je soboška Mesna industrija, saj predstavlja njen izvoz polovico celotnega izvoza sestavljene organizacije. Čeprav je letošnji plan izvoza v tej delovni organizaciji za 23 odstotkov višji od lanskega realizacije, so v prvih osmih mesecih realizirali že 98 odstotkov planiranega izvoza, do konca leta pa bodo plan krepko presegli. Pri izvozu pa se srečujejo predvsem s problemom pomanjkanja blagovnih fondov, saj bi sicer lahko bil izvoz še večji. Mesna industrija je prisotna na 13 konvertibilnih tržiščih, po končani rekonstrukciji v predelavi pa vidijo perspektivo tudi v izvozu konzerv na Bližnji Vzhod. Vsi ti izvozni uspehi so rezultat prizadevanja celotnega kolektiva Mesne industrije, ki si kljub težkemu položaju prizadeva, da bi izvozne uspehe še povečal.

Kaj je to — work faktor?

V ELRADU SO MNENJA DELJENA

„Work faktor je metoda za oblikovanje in merjenje dela s pomočjo vnaprej določenih časov. To pomeni, da so vsi gibi človeškega telesa: rok, nog, prstov, dlani in sploh vsi organi standardizirani — bili so snemani in zbrani v določenih tabelah — in zdaj, ko normirani normirajo delo, upoštevajo vse te elementarne čase.“

Tako nas je o tej prosluli ameriški metodi, ki jo vse bolj vpeljujejo v naše organizacije združenega dela, poučil Janez Rozman, diplomirani inženir in vodja tehnologije v 1200-članškem delovnem kolektivu Gorenje-Elrada v Gornji Radgoni. Ke smo jo želeli preveriti med samimi zaposlenimi, v času delovnega procesa, smo se z njim napotili v posamezne oddelke v prvopoldansko izmeno.

BREZ REVOLUCIONARNIH SPREMENB

Prva postaja je bil oddelek priprave elementov za tjunerje v tozdu elektronika in elektromehanika. Pogovarjali smo se s skupinovodjem Ivanom Juršnikom in delavkama Anico Verač in Ireno Klement, medtem ko je naš spremljevalec podrobneje komentiral.

Nekatere norme so res prenapete, druge znosne in realno ocenjene, je menil Juršnik, čeprav je nova metoda po work faktorju uvedena šele dobrih 14 dni. Za delavke, ki morajo 8 ur izvajati enake gibe, so določene delovne operacije zahtevne in naporne.

Anica Verač, ki dela v Gorenje-Elradu dobrih 7 let, v opisu del in nalog pa ji piše, da je sestavljalka elektronskih sklopov, mora po novi metodi v 8 urah natakati na feritno jedro 4700 — prej le 3500 — tuljavic. Norme ne dosega, popisnega lista, kamor delavke dnevno evidentirajo, kako je z normo, pa nam ni želela pokazati. Rozman je omenjeno komentiral, da zdaj norma ni več odvisna od subjekta, torej „snemalca“ in delavke, marveč je standardizirana in so ti standardni elementi enaki za vse zaposlene v vseh delovnih pogojih v „fabriki“.

Irena Klement, ki poltretje leto koristi tuljavice za tuljavnike, dobi mesečno v poprečju okrog 8 tisoč dinarjev „plače“. Tudi njej se je norma znatno dvignila in le redko jo dosega.

Kako je torej z razmerjem med work faktorjem in osebnimi dohodki?

V PRIČAKOVANJU DVI-GA PRODUKTIVNOSTI

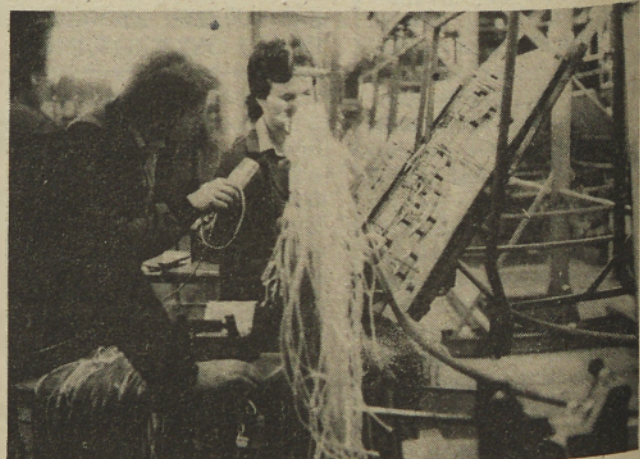
Rozman: „V času uvajanja work faktorja smo v organizaciji sprejeli začasen pravilnik o delitvi OD. Ta temelji na več izhodiščih. Po stari normi je bil poprečen doseg normativov 120 odstotkov, se pravi, da je bilo preseganje 20-odstotno. Nanj so dobili vsi delavci v poprečju 5 odstotkov stimulacije, kar pomeni, da so bili v organizaciji osebni dohodki izplačani v višini 25 odstotkov nad osnovo. Zdaj pričakujemo realnejši doseg norm, v mesecih 100 odstotkov. Zato smo pravilnik oblikovali tako, da smo osnovno vrednost točke dvignili za 29 odstotkov; 25 odstotkov zato, da smo v poprečju izenačili osebne dohodke s prejšnjimi, 4 odstotke pa dajemo kot dodatno stimulacijo zaradi pospešenega tempa dela po work faktorju.“

Pričakujemo namreč, da se bo produktivnost na ta način dvignila za 10 do 15 odstotkov v tozdu elektronika, hkrati pa ocenili, da gre kakih 40 odstotkov tega dviga na račun večjega delovnega tempa, ostalih 60 odstotkov

pa na račun boljše organizacije in priprave dela.“

„PATERNOSTER“ NI MONOTON

Naš naslednji postanek je bil pri „paternostru“, pravi za vlaganje elementov, ki ima na verigi nameščene t. im. „germadnike“ z vsemi

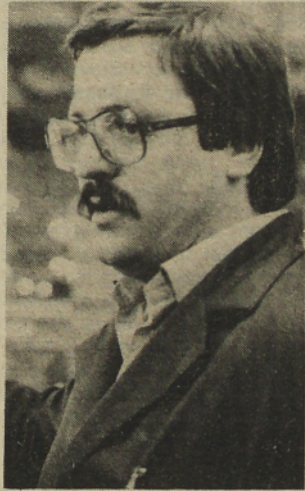

Na traku končne montaže setov v oddelku za izdelavo kabelskih setov za pralne stroje imajo Elradove delavke skupinsko normo.

180 elementi, ki jih delavka vloži v ploščico tjunerja.

Priučena delavka Kristina Šmelc — za priučevanje je določenih 14 dni — mora po normi v 8 urah vložiti 50 ploščic in zaupala nam je, da se ji je po 4 dneh vlaganja že približala.

Rozman je komentiral, da so delavke pri opravljanju teh delovnih operacij veliko bolj sproščene, saj niso neposredno odvisne druga od

Najogljivejši zagovornik work faktorja v Elradu, vodja tehnološkega oddelka Janez Rozman.

druge in kar je največ vredno — več lahko razmišljajo in torej ni bojzani, da bi delo postalo monotono. Tudi pogoji so ugodni, saj niso vezani na tekoči trak.

V NOČNI IZMENI

Ustavili smo se tudi v kabelskem oddelku, kjer proizvajajo koaksialne in simetrične kable, delovni proces pa je organiziran v turnusu (4 izmene po 12 ur).

Jožica Ješovnik je povedala, da so v eni izmeni 3 žen-

ske in en moški, vsak pa oskrbuje po dva stroja. Navadila se je že na močan hrup in tudi na precejšnje napore. Mesečno prejme blizu 11 tisoč dinarjev OD, kar je precej več kot prej, ko je bila zaposlena pri kabelskih setih. Ob tem je naš spremljevalec pripomnil, da bo turnusno delo v 4 izmenah organizirano vse dotlej, dokler ne bo prišla dodatna strojna opre-

ma in ko bosta zadoščali 2 imeni, da bo moč zadovoljiti potrebam prodaje.

ZA TEKOČIM TRAKOM

Pred trakom končne montaže setov v oddelku za izdelavo kabelskih setov za pralne stroje, smo se pogovarjali z več delavkami in obratovodjem obrata kablov in kabelskih setov Ludvikom Barbaričem.

Delovni proces v končni montaži poteka na 12 delovnih ploščah, na katerih vsaka od delavk vloži svoje vodnike in jih povije z izolirnim trakom. V bistvu gre za tipičen sistem traku, kjer se sicer v določenih časovnih presledkih vrstijo različne delovne operacije. Sestavljalka kabelskih setov Marjeta Verič nam je prostodušno dejala, da je to delo, ki ga opravlja že dobrih 8 let, ne pretruja in se je nanj kar navadila.

Zvedeli pa smo tudi, da ima vseh 12 delavk skupinsko normo in torej tudi enake mesečne OD. In še nekaj: če katera odpove, vskoči t. im. „skakač“. Gre za delavko, ki ima za ta dela in naloge posebno odločbo in nadomestilo — vendar samo za tekočim trakom — tisto, ki iz takih ali drugačnih razlogov ni na delovnem mestu. Pomeni torej nekako rezervno.

Obiskali smo še nekaj delavk, med drugim tudi priučeno sestavljalko elektronskih sklopov Dragoico Arnuš v oddelku splošne elektronike, kjer smo naredili neke vrste „razrez“ delovne operacije izdelava kretnice v oploti. Dal je nekaj zanimivih ugotovitev, ki jih bomo razkrili kdaj drugič.

Branko ZUNEC
Foto: Vlado PAVEO

POUČNA DOKUMENTARNA RAZSTAVA

V galeriji soboškega Kulturnega centra je od preteklega torka na ogled zanimiva dokumentarna razstava pod naslovom »40 let socialistične revolucije Jugoslavije 1941—1981«. Prireja jo Muzej revolucije narodov in narodnosti Jugoslavije iz Beograda, posreduje pa Pokrajinski muzej ob finančni pomoči komiteja občinske konference zveze komunistov Slovenije in občinskega sveta zveze sindikatov. Na otvoritvi razstave, ki je ena najkvalitetnejših in najboljšežnejših na temo socialistične revolucije v Jugoslaviji, je osrednji govornik Jože Sabjan, predsednik občinske zveze združenj borcev poudaril, da so dejstva in vsebina pričujoče razstave neizpodbitna resnica, ki je ne bi mogel nihče nikoli izbrisati. Revolucija pa, da ni pomembna samo za narode in narodnosti Jugoslavije, ampak za vse narodnosti sveta.

Koncepti razstave izhajajo iz Titove zgodovinske ocene: »Leto 1941, leto začetka revolucionarnega boja bo trajno zapisano v zgodovini naših narodov kot neprimerljiv simbol njihovega trpljenja in kljubovanja... njihove slave in ponosa — bratstva in enotnosti. Časovno je ta datum naše revolucije le navidezno označen, v resnici ne gre za eno leto, temveč za nekaj let. Začetek revolucionarnega dela s partijo na čelu prebujajo spomine na vsa leta bojev za svobodo in na leta, ko smo ustvarjali novo življenje v miru. Vse, kar je v teh letih nastalo lepega in velikega v tej deželi socializma, je povezano z enainštridesetim: vse naše življenje, vse kar imamo, vse, kar gradimo sebi in naslednjim generacijam.«

ANTON AVGUSTINČIČ: SPOMENIK MARŠALU TITU (detalj)

Vsebinska razstava je razdeljena na tri tematske enote:

V prvodnem delu so na kratko zabeleženi dogodki, ki so pomembni za Komunistično partijo ustanovitev SDPJ 1919, leta v Beogradu in KPJ v Vukovaru leta 1920; razvoj in delo v ilegali in prepovedi leta 1921, gospodarske, socialne in nacionalne razmere v kraljevini Jugoslaviji, nastajanje fašizma v Evropi in vpliv fašističnega režima na politiko buržoaznih vlad v naši državi, prihod Josipa Broza Tita na čelo KPJ 1937, leta, boj zoper fašizacijo in priprave na obrambo domovine.

Osrednji del razstave je namenjen jubileju vstaje v Jugoslaviji leta 1941, boju za svobodo in nove odnose v družbi. Vstaje so prikazane v kronološkem zaporedju, na panojih pa so ponazorjene prve bitke, ilegalne akcije in diverzije, kakor tudi liki štiridesetih (od skupno več kot 1300) narodnih herojev, ki so se izkazali pri širjenju vstaje v vsej domovini. Razstavljeni so tudi izvorni vojaški in politični listi, ki so prihajali v omenjenem letu.

Kako je vstaja v Jugoslaviji preraščala v narodnoosvobodilno vojni in revolucijo, prikazuje

tretji del razstave. Ta govori o velikih bitkah in zgodovinsko-političnih dogodkih, pomembnih za nadaljnji razvoj NOB, izgradnjo revolucionarne oblasti, uza-konjene na zasedanjih AVNOJ v Bihaću 1942. in v Jajcu 1943. leta, nenazadnje pa o osvoboditvi na koncu 2. svetovne vojne.

V sklepnem delu razstave je prikazan razvoj v obdobju 1945—1981: razglasitev republike 29. novembra 1945, navdušenje in entuziazem med obnovo, zabeleženi so dogodki ob resoluciji Informbiroja 1948, leta in enotna stališča na 5. kongresu KP, kakor tudi svojstvena pot v socializem, samoupravljanje, 6. kongres partije 1952. leta, ki je potrdil preobrazbo KP v usmerjajočo ideološko avantgardo delavskega razreda in družbe v celoti.

Med zunanjepolitično je na razpravi posebej poudarjena vloga pri ustvarjanju in razvijanju gibanja neuvrščenosti od beograjske konference 1961. leta do šestega srečanja neuvrščenih v Havani leta 1979. Poslednji panoji pa pričajo o smrti tovariša Tita 4. maja 1980 in nadaljevanju njegovega dela.

bb

ZOLTAN GABOR: LENDAVALA, olje.

„Vinska trta“ podeljena

Od leta 1905, ko je dr. Karel Grosman na Ljutomerskem trgu posnel prva amaterska filma Odhod od maše in Semenj v Ljutomeru, je amaterski film tehnično skokovito napredoval. Nekaj pa je ostalo, odnos amaterjev do filma, njihova zagnanost in elan. To je pokazal tudi letošnji XIX. republiški festival amaterskega filma Slovenije. 58 filmov je ocenila žirija, dvanajst jih je prišlo v izbor za informativno projekcijo, dvanajst pa je bilo nagrajenih. Nagrade pa so bile razdeljene takole:

V zvrsti dokumentarnega filma je zlato Grosmanovo plaketo prejel film: Nočno življenje, avtorjev Janeza Kosmača in Karla Steinerja iz FKK Mavrica Radomlje, srebrno plaketo film Cokle Stanka Ciglerja in Mirka Konečnika, koroški kino klub Prevalje in bronasto plaketo Zotlerija, Vilija Velerja iz istega kluba. Pri igranem filmu žirija ni podelila zlate plakete, srebrno pa si je prislužil film Ponižan, Toma Čonkaša iz KK Gorenje Titovo Velenje, bron pa je dobil film Alternativa za 220 V, Janeza Avgustinčiča FKK TAM Maribor. Najmanj nagrad je bilo podeljenih pri žanr filmu, samo srebrna, in sicer filmu Abadon. Zvoneta Balantiča KK Duplje. Na letošnjem festivalu se je ani-

mirani film prvič pojavil kot samostojna zvrst (prej je bil v sklopu žanr filma) in nagrade so bile podeljene takole: zlata plaketa filmu Popularni, Franca Kopicja iz KK Maribor, srebrna filmu Ba-

vo plaketo, za scenarij in idejo je to nagrado prejel film Nočno življenje, za najboljšo idejo in scenarij pa je pionirski film Brez besed prav tako prejel zlato Grosmanovo plaketo. Zadnji

Kje so obiskovalci?

Foto-kino klub dr. Karel Grosman iz Ljutomera je za uspešno organizacijo XIX. republiškega festivala amaterskega filma prejel zlato Grosmanovo plaketo in priznanje FKZ Slovenije. Dokaz več, da se z malo denarja in dosti volje da organizirati tudi takšen festival. A na obrazih prirediteljev je vendar ostala senca grenkobe. Prvi dan je bilo na informativni projekciji še nekaj deset obiskovalcev, predvsem mladine, drugi dan festivala, ko so podeljevali nagrade in prikazali nagrajene filme, pa bi med obiskovalci zaman iskali obraze domačinov. V dvorani so sedeli le avtorji filmov in organizatorji. Žal si tega ni zaslužil niti dr. Karel Grosman, niti organizatorji, še manj pa ljubitelji filma. Se en spodrsrljaj, a tokrat ne organizacijski, ampak...? OK ZSMS je dobila 200 vabil, prav tako tudi šole in mentorji.

D. L.

lada Marijana Močivnika, bronasta pa filmu Tenis Franca Pihlarja iz FKK dr. Karel Grosman Ljutomer.

Tudi pionirski film se letos ni odrezal, saj je žirija podelila le bronasto plaketo filmu Po poti življenja Primoža Trčka KK OŠ Bičevje iz Ljubljane.

Poleg tega je žirija podelila še nekatere posebne nagrade: Za uspešno kamero v filmu Mreža je avtor Mišo Čoh prejel zlato Grosmeno-

dan festivala pa je publika podelila tudi nagrado Vinska trta najboljšemu filmu festivala. To nagrado si je prislužil Franc Kopic s filmom Popularni.

Devetnajsti republiški festival amaterskega filma je zelo dobro uspel in odrazil dejansko stanje na področju amaterskega filma v Sloveniji.

Dušan Loparnik

Enotnost v mnogoterosti

To je le eno od vodil, ki naj bi označile letošnji festival komorne glasbe XX. stoletja, ki se prične jutri v Radencih. Naj kar na začetku zapišemo, kaj nam festivalski odbor ponuja v letošnjem jubilejnem letu: V petek bo ob 19.30 najprej otvoritev likovne razstave. Na razstavi bo prikazano okrog 40 del slovenskih akademikov, ki so se prijavi na razpis. Tehnika je gvaš, tema pa poljubna. Razstava bo v galeriji hotela Radin. Pol ure pozneje pa se prične festivalski del. Otvoril ga bo pihalni kvintet RTV Ljubljana z deli Osterca, Kreka, Mihelčiča, Ligetija in Hindemitha. Nočni koncert, ki se prične ob 22. uri, pa bo predstavil Warsaw music workshop (Varšavska glasbena delavnica), v glavnem z deli tujih avtorjev.

Sobotno dopoldne je namenjeno kolokvijem s temo zdravljenje z glasbo, temo, ki nekoliko odstopa od prejšnjih, a toliko bolj aktualno, kajti s takim zdravljenjem so pričeli v nekaterih zdraviliščih zdraviti tudi pri nas.

Koncertni del se prične popoldne s solističnim nastopom pianistke Pavice Gvozdič iz Zagreba, zvečer pa bomo slišali nastop Studia za tolkala iz Ljubljane. Dvajseti festival pa bo v nedeljo končal Godalni kvartet iz Prage.

Ob vsem tem je potrebno povedati še nekaj: jubilejni festival bo kot kaže zastopan z kvaliteto, pestrostjo in aktualnostjo. Na žalost (in o tem smo pisali že na preteklem festivalu) bo letošnji koncert ponovno v neakustični kongresni dvorani. Ali so organi-

zatorji poskrbeli za dodatno akustiko? Če so, bo festival zazvenel v polnem zvoku. Če ne, pa se ne bodo izpolnile napovedi: Vizija sveta zvoikov, ki sta jo dojela tukajšnja rojaka — skladatelja Slavko Osterc in Josip Slavenski, je bila osnovno vodilo idejne smeri oblikovalcev, tega glasbenega dogajanja, ki nenehno potrjujejo vseobsegajočo umetniško in izpovedno veličino glasbe z geslom XX. stoletja, bodisi -iz smeri klasikov: Bartoka, Hindemitha, Ravela, Schönberga, Berga, Martinuja, Prokofjeva in drugih, bodisi v iskanju novega, kajti enotnost v mnogoterosti so tukaj našla skorajda vsa pomembnejša izrazna hotenja glasbe našega časa.

Dušan Loparnik

kulturni koledar

PETEK, 1. OKTOBRA

RADENCI — V razstavnem salonu hotela Radin bo ob 19.30 otvoritev razstave sodobnega gvaša. S svojimi deli se predstavljajo 22 likovnikov, med njimi v glavnem akademskih slikarjev.

Ob 20. uri pa bo v kongresni dvorani otvoritveni koncert festivala komorne glasbe XX. stoletja Radenci '82. Nastopil bo pihalni kvintet RTV Ljubljana.

SOBOTA, 2. OKTOBRA

RADENCI — Ob 10. uri bo v okviru festivala komorne glasbe XX. stoletja kolokvij pod naslovom: Zdravljenje z glasbo.

Ob 16.30 uri ko za klavirjem Pavica Gvozdič iz Zagreba. Ob 19. uri pa bo studio za tolkala, sodeluje tudi plesalec Vojko Vidmar.

NEDELJA, 3. OKTOBRA

RADENCI — Ob 11. uri bo v kongresni dvorani hotela Radin nastopil godalni kvartet Talich iz Prage.

Razstave

MURSKA SOBOTA — V galeriji soboškega kulturnega centra je na ogled razstava „40 let socialistične revolucije v Jugoslaviji 1941—1981“ — Vstaja v Jugoslaviji 1941. Odprta je od 7. do 19. ure ob delavnikih in v nedeljo od 9. do 12. ure, na ogled pa bo do 4. oktobra.

LEDAVA — V galeriji Lendava je na ogled samostojna razstava rojaka — akademskega slikarja Zoltana Gaborja.

LJUTOMER — V muzeju Edvarda Kardelja je razstavljena zbirka Taborška gibanja na Slovenskem.

V muzeju NOB pa je na ogled razstava Začetki vstaje v Pomurju med NOB.

Knjige

USPEŠNICE TEGA TEDNA v prodajalni Dobra knjiga v Murski Soboti so: Tit Doberšek VINOGRADNIŠTVO (Državna založba Slovenije), Michael Burk IN JUTRI VES SVET (Založba Lipa) in Wllima Styron SOPHIEJINA ODLOČITEV.

BARNARD V RADENCIH

Sloviti srčni kirurg profesor dr. Christian Barnard, ki smo ga pričakovali v znanem zdraviliškem mestu ob Muri že v septembru, bo Radence predvidoma obiskal prve dni oktobra. Istočasno s festivalom Komorna glasba XX. stoletja bo od 1. do 3. oktobra gost hotela Radin. Knjigo TELO KOT STROJ, ki bo pri Pomurski založbi izšla v naslednjem mesecu, ho predstavil v soboto, 2. oktobra, ob 11.30. Predstavitev uporabnega priročnika s podnaslovom SKRBJ ZA ZDRAVJE; SPOZNAVAJMO SVOJE TELO in NAJNOVEJŠA MEDICINSKA DOGNANJA bo v kongresni dvorani hotela Radin, poldrugo uro prej pa bo v hotelski konferenčni sobi delovni sestanek pred obiskom visokega gosta, ki je prav tako kot kardiokirurg znan tudi kot pobudnik za odpravo rasne diskriminacije v Južnoafriški republiki, kjer živi.

TELO KOT STROJ

CHRISTIAAN BARNARD urečni svetovalec

Ustvarili pristno

V krajevni skupnosti Genterovci je bilo doslej veliko narejenega, še vedno pa je nekaj problemov, ki zahtevajo med krajanji in organizacijami složnost pa tudi pomoč družbenopolitične skupnosti. Novinarska beležka je polna podatkov o krajevni skupnosti, o željah in problemih, zažbo najboljše, da iz vsega, kar smo slišali na pogovoru, izluščimo najbolj bistveno. Iz krajevne skupnosti so se razgovora udeležili predstavniki organov krajevne skupnosti, šole, kulturnega društva, mladine, gasilcev, vaških odborov SZDL, osnovne organizacije ZK pa tudi nekaj kmetovalcev. S strani občinskih organizacij in organov pa predstavnik občinske konference SZDL, občinske zdravstvene skupnosti, občinske izobraževalne skupnosti, kmetijske zadruga in izvršnega sveta skupščine občine.

Uvodoma na kratko predstavimo krajevno skupnost Genterovci. Sodi med manjše v občini Lendava, je na dvojezičnem območju, kjer živijo v sožitju pripadniki madžarske in slovenske narodnostne skupnosti v treh vaseh v GENTEROVCIH, RADMOŽANCIH in KAMOVCIH. Na območju krajevne skupnosti živi kakih 700 prebivalcev, ki se v pretežni meri ukvarjajo s kmetijstvom, saj na tem območju ni nobenega industrijskega obrata. Iz krajevne skupnosti je zaposlenih nekaj več kot 100 občanov, v glavnem v lendavskih delovnih organizacijah, nekaj pa se jih vozi tudi v Mursko Soboto in Turnišče. Nekaj nad 30 ljudi je na začasnem delu v tujini. V zadnjih petih letih so asfaltirali vaške ulice, zgradili transformatorske postaje, vse pa s lastnimi prispevki in s krajevnim samoprispevkom. V Radmožancih so se pred nedavnim dogovorili o gradnji vaškega doma, zato bodo sprejeli nov krajevni samoprispevek, podobno pa tudi v Kamovcih. V načrtih krajevne skupnosti sta še gradnja pošte in razvoj telefonije, seveda pa bo te naloge v sedanjem trenutku težko uresničiti.

V krajevni skupnosti čedalje manj mladih

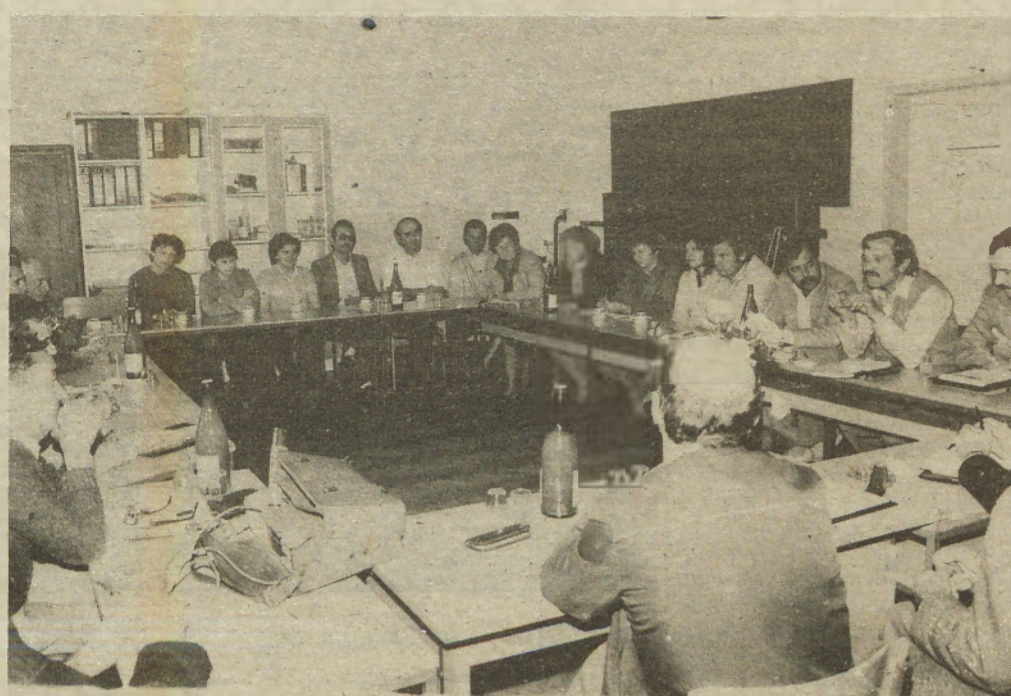
V osnovni šoli Lajoš Vlaj v kateri smo se tudi zbrali, se učijo učenci iz dveh krajevnih skupnosti. Je dvojezična osnovna šola, ki najbolj neposredno čuti vsakodneвне probleme vasi in krajevne skupnosti pa tudi problem odhajanja mladih iz krajevne skupnosti. Največji uspeh, na katerega so močno ponosni, je uresničitev

narodnostne politike. Osrednji problem šole je upadanje števila učencev.

Bojijo se, da se bo padec rojstev še nadaljeval in s tem ogrozil obstoj šole. Težava tega manj razvitega obmejnega območja je staranje prebivalstva, mladih družin je vedno manj. Kako to preprečiti? Podpirati bi bilo potrebno razvoj manj razvitih in obmejnih krajev. Ne delajo si utvar, da bi zgradili tovarno, ker to v tem trenutku ni mogoče, pa tudi tistih 8 kilometrov do Lendave ni predolgih, če bi bil seveda bolje urejen avtobusni promet. Odseljevanje bi lahko zajezili s primerno kreditno politiko (stanovanjsko) za vse tiste mlade, ki bi želeli ostati doma. Tudi druge ugodnosti bi vplivale na to, da bi mladi ostali doma, na primer ugodne avtobusne povezave, telefonija, urejen vrtec, občanu približana zdravstvena in lekarniška služba. Vse te ugodnosti bi izenačile občana v krajevni skupnosti in v Lendavi ali razvitejšem kraju. V Genterovcih menijo, da so kraji ob meji veliko bolj zaostali kot tisti v osrednjem delu občine. Problem je tudi z učitelji vozači. Le dva živita v krajevni skupnosti. Če bi tu živeli vsi, bi bilo nedvomno družbenopolitično delo, bolj živahno, prav tako tudi delo na kulturnem področju.

Problem je z vrtem, ki sedaj deluje v osnovni šoli in odvzema že tako tesne prostore. Osnovna šola sodeluje s šolo Boris Kidrič iz Maribora, pa tudi z osnovno šolo v Tapolci v sosednji Madžarski. Šola uspešno sodeluje s krajevno skupnostjo, skratka, njena vrata so odprta vsem občanom krajevne skupnosti.

Kljub težavam in dejstvu, da je večina učiteljev voza-

čev, pa so v Genterovcih vendarle uspeli razgibati kulturno življenje. Tu je doma izredno aktivna skupina citrašev, imajo tudi mešani pevski zbor, pripravljajo vsa praznovanja, na katerih sodelujejo tudi mladi iz Mostja, ki sicer ne spada v krajevno skupnost, vendar pa si občani, kot pravijo, želijo slišati tudi slovensko pesem in poezijo. V Genterovcih menijo, da bi bilo z že

omenjenimi ugodnostmi in kreditno politiko moč zadržati mlajše ljudi doma, to pa bi pomenilo tudi večjo aktivnost v vasi tako na družbenopolitičnem kot ekonomskem področju. Toda prihodnost kraja je vendarle v kmetijstvu in njegovem razvoju, zato bo potrebno storiti vse, da se položaj kmetovalca in delavca izenači, da bodo mladi ostajali tudi na usmerjenih kmetijah.

POŽARNO-VARNOSTNI VODNJAKI

V Radmožancih so letos slavili 50-letnico gasilskega društva in ob jubileju prevzeli gasilski prapor. Gasilci v tej vasi so še kar aktivni; poleg vođa odraslih imajo še pionirsko desetino. Tudi novo motorno brizgalno so naročili. Upajo, da bodo svojo „zleglerico“ kmalu dobili. Dolegle pa bodo skušali izkoptati tudi 5 požarnovarnostnih vodnjakov. Cevi zanje so še v vasi. Tudi primerne prostore imajo.

Gasilsko društvo pa imajo tudi v Genterovcih, in to že več kot 60 let. Tamkajšnji gasilci so bili večkrat občinski prvaki, sodelovali so tudi na republikanskih tekmovanjih. Gasilci premorejo novejšo motoriko, imajo pa tudi starejšo. Za vsak primer! Obe sta shranjeni v orodjarni, ki so jo uredili v nekdanjem šolskem poslopju. Tam obiskovalec lahko vidi tudi številna priznanja, ki jih je prejelo genterovsko gasilsko društvo.

Stabilnejša kmetijska politika — vodi k uspehu

Še pred desetimi leti delo kmeta ni bilo kaj posebno cenjeno, to pa je odvrčalo mlade od tega, da bi ostali na kmetijah. Zato imamo danes le malo mladih kmetovalcev.

Končno smo priznali, da je proizvodnja hrane prioriteta naloga, kar je prav, vendar kmetovalce begajo cene, pomanjkanje rezervnih delov in odkupna politika, je povedal eden izmed dobrih kmetovalcev iz Radmožanec.

Kmetovalec čestokrat prodaja v drugo občino, ker so tam ugodnejše cene. Zakaj torej naše tržišče ni urejeno? Kaj je s porodniškim dopustom za matere kmetovalke? Zakaj kmetovalec ne more dobiti potrošniškega kredita? Čudno se zdi, da zadruga zaupa kmetovalcu in mu odobri tudi več stotilijonsko posojilo, banka pa ne more zaupati nekaj milijonov za nabavo pohištva ali drugih proizvodov.

Položaj kmeta torej še vedno ni izenačen z delavcem. V Genterovcih med drugim ugotavljajo tudi to, da je čedalje manj zasebnih zemljišč, širi se družbeni sektor kot zanimivost navajajo, da se družbeni sektor bolj širi na dvojezičnem območju, to pa po svoje spet dokazuje, da se starostna struktura naglo slabša.

Mladih kmetovalcev je malo, kar pa jih je, bi želeli, da bi imeli dovolj zemlje, da bi lahko veliko proizvajali, saj so navsezadnje sami in družba vložili precej denarja. V kmetijstvu, tudi v zasebnem, je danes potrebno znanje. Brez tega ni tržne usmerjenosti. Vedeti je potrebno kot v toliko tovarnah, in če je temu tako, je na dlani, da mora biti položaj kmetovalca enak delavčevemu. Ko se bo to uresničilo, potem bo na kmetijah tudi več mladih.

Razrahljane družbenopolitične vezi

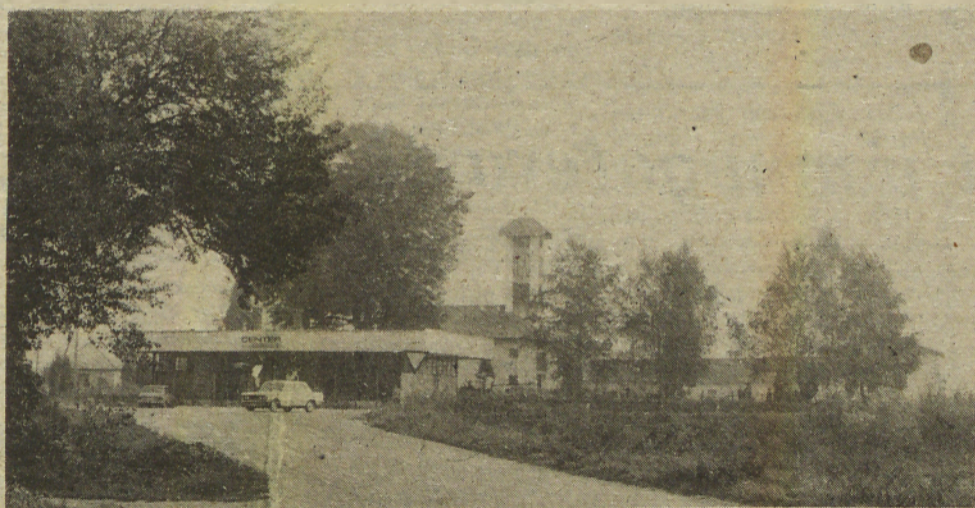
Precej pikrih je bilo izrečenih na račun delovanja družbenopolitičnih organizacij, pa tudi društva se borijo s težavami. Pravi čas je, da se pred volitvami v skupščine in organe krajevnih skupnosti krajanji dogovorijo o reševanju bodočih nalog, pri tem pa je seveda potrebno povedati, da se morajo frontovsko povezati v okviru SZDL.

Občutek, da je doslej vodstvo krajevne skupnosti delalo malce odmaknjeno od svoje baze, pa tudi od vaških odborov, kaže, da so bile družbenopolitične vezi zrah jante.

To je seveda pokazala tudi udeležba na razgovoru, saj se ga niso udeležili najodgovornejši v krajevni skupnosti in konferenci SZDL v Genterovcih se bodo morali nedvomno boljše povezovati in dogovarjati, saj je del problemov mogoče rešiti doma.

GENTEROVCI—GÖNTERHÁZA

CENTER TREH VASI

GENTEROVCI—GÖNTERHÁZA so neke vrste središče krajevne skupnosti. Tod je dvojezična osnovna šola, ki so jo odprli 1965. leta, poimenovana pa je po ljudskem pesniku in predvojnem komunistu Lajosju Vlaju. Pred šolo je tudi njegov doprni kip, ki ga je izdelal Feri Kiraly. V Genterovcih je trgovina Center, ki jo zalaga lendavski Mercator-TOZD Univerzal, potem zadruga trgovina, kjer prodajajo reprodukcijski material in odkupujejo poljske pridelke in živino, pred leti pa so v Genterovcih zgradili tudi novo kapelo in obnovili vaški zvonik. Zlasti ta se zdi obiskovalcu zanimiv, saj kot zgodovinski in narodopisni spomenik priča o nekdanjem življenju vasi in je hkrati svojevrstna tvorba ljudske arhitekture. V Genterovcih imajo tudi lepo urejeno vaško pokopališče, skozi naselje vodi regionalna cesta Murska Sobota—Lendava, tu je tudi odcep ceste za Turnišče.

DVOJEZIČNOST TUDI

V Genterovcih, Radmožancih in Kamovcih živi narodnostno mešano prebivalstvo. Ne le v osnovni šoli, ampak tudi v vsakdanjem pogovoru je prisotna dvojezičnost: slovenščina in madžarščina oziroma njuna dialekta. O tem smo se prepričali tudi, ko smo za nekaj časa poseleli v bifeju in pozneje, ko smo pokukali v vaško trgovino. Nekaj primerov: V trgovino je prišel mož in želel dober dan v madžarskem jeziku. Prodajalka je odzdravila po slovensko. Mož je izrazil željo, kaj bi rad kupil in nekaj vrst blaga imenoval v svojem — materinem jeziku — tu in tam pa mu je „ušlo“ in je povedal po slovensko. Bili pa smo seveda tudi priča nasprotnim dvogovorom, torej, da je Slovenec govoril po madžarsko. Ta dvojezičnost se še najbolj izpričuje v bifeju. Natakariji, pravzaprav je samo eden, dve sta pa natakariji, govore oba jezika. Kadar možje in fantje posedejo za mizo, naroče vino ali pivo, zadoni nemalokrat slovenska ali madžarska pesem. Pojejo ju ne glede na narodnost.

S tem pisanjem smo hoteli dokazati, da občani uporabljajo oba jezika V VSAKDANJEM ŽIVLJENJU, ne torej le uradno, na primer na sestankih. Da je temu tako, nam je potrdila tudi

V vaški trgovini

pomočnica poslovođe v trgovini Central Darinka Ritoc. Ona je Slovenka in ko je prišla v genterovsko trgovino, ni znala nič madžarsko. Zdaj pa seveda obvlada ta jezik. Torej se je naučila madžarščine — v trgovini! Tudi njena kolegica Jutka Cuk, ki se je ob našem obisku samo smejala, govori oba jezika, pa poslovodja Ludvik Gal se tudi ne da. Natakarija Marija Škafar, ki je tedaj „dežurala“ v bifeju, prav tako dobro razume madžarsko.

Vaška trgovina se ne imenuje kar tako Center, saj je resnično center: nahaja se v središču vasi,

tod je zbirališče prijateljev dobre kapljice... Ne nazadnje: trgovina je dobro zaklepana po vsakodnevnim življenjskim potrebščinami. Tudi s kavo! V času našega obiska je bilo tega požar količinskih omejitev. Torej tudi po 5 dvajsetgramskih zavrtov. „Julij, avgust in september, to so najboljši meseci. V tem času imamo najvišji promet.“ je razgrnila poslovni uspeh Darinka Ritocova, nato pa se pristačila: „Vse gre dobro v prodajo, le kruha prodamo nekoliko manj, odkar je dražji. Vse več gospodinj je peče sedaj doma.“

narodnostno sožitje

Nekaj pa vaščani krajevne skupnosti Genterovci vendarle imajo prav. Če smo govorili o hitrejšem razvoju manj razvitih in obmejnih območij, potem je to potrebno pokazati v praksi, sicer bomo tudi v naslednjih letih ugotavljali, da se iz teh krajev mladi izseljujejo to pa v nobenem primeru ni in ne more biti koristno. Zahteva mladim, da jih vabijo na sestanke krajevne skupnosti drugih družbenopolitičnih organizacij, je upravičena, saj vendar pri razvoju svojega kraja morajo sodelovati ne le formalno, temveč dejansko.

Budnost je mati modrosti

V krajevni skupnosti imajo dobro razvito varnostno in samozaščitne dejavnosti. Tesno sodelujejo z obmejno karavlo v Zirkovcih, s postajo milice v Dobrovniku in skupaj ocenjujejo vamostno problematiko.

Budnost je potrebna na vsakem koraku, saj gre za vasi, ki so neposredno ob meji.

Budni morajo biti tudi gasilci, vendar pa se mora v marsičem spremeniti tudi odnos do njih in njihovega dela.

V Kamovcih so društvo ustanovili šele letos, saj svojo opremo shranjujejo pri zasebniku, toda tudi ta problem bodo rešili. V Radmožancih deluje društvo že 50 let, nekaj starejše pa je v Genterovcih, kjer so gasilci vedno bili med najboljšimi v občini.

Veliko pozornosti so namenili tudi narodni zaščiti, odkar pa imajo sireno, je tudi informiranost v primeru požara večja.

In ob koncu še to: Večja

RADMOŽANCI—RADAMOS

KRAVE DOBRO DOJJO

V Vestniku smo že predstavili večje tržne proizvajalce z območja krajevne skupnosti Genterovci; pisali smo že o Szomiju, Csuki, Kepeju, Vegy... Tokrat torej ne opisujemo izkušenj večjih kmetov, pač pa smo obiskali Nyakosove v Radmožancih. Tod imajo namreč že več desetletij zbiralnico mleka.

„Mleko je zbiral že moj oče, 22 let pa se z zbiranjem mleka ukvarjam jaz,“ je povedala Julija Nyakas. Povabila me je v zbiralnico in brž sem ugotovil, da je sodobno urejena in — čistal.

„Koliko litrov mleka dnevno zberete?“

„Različno količino; v tem času, ko krave dajejo največ mleka, pač posledica dobrega krmiljenja, ga 55 domačij dnevno prinese okrog 700 litrov. To je tudi največja količina, ki je bila kdaj zbrana v tej zbiralnici.“

Oddaja mleka se je povečala zlasti po 1969. letu, ko smo dobili hladilnik in potlej ga je možno oddati tako zjutraj kot zvečer. Največ mleka prinesejo trije Szomiji, Nyakosevi, Vegyjevi, Galovi...“

družbenopolitična aktivnost bo pripeljala do hitrejšega reševanja problemov,

ustvarjeno narodnostno sožitje v tej obmejni dvojezični krajevni skupnosti pa je po-

rok, da bo ob sodelovanju družbene skupnosti mlad človek ostal doma.

POGOVOR Z JULIJANO BANFI

37 LET

JE TKALA

Kdo ve, s čim vse so se nekoč ukvarjali na kmetih, samo da bi zaslužili kak dinar več. Tako tudi pri Banfi-jevih v Radmožancih. Julijana, ki ima zdaj 63 let, je mati naučila tkanja platna, ko je dekle imelo komaj 16 let. Julijana je tkala 37 let...

„Ali mi lahko pokažete statve?“

„Žal ne, ker jih ni več. Razžagali in skurili smo jih.“

„Se vam ne zdi, da niste ravnali prav?“

„Seveda nam je zdaj žal, toda tedaj nismo pomislili na to, da bi statve utegnile koga zanimati. Tudi stari kolovrat je odromal od hiše; odnesel ga je nek tujec.“

„Mi potem res ne morete ničesar pokazati, po čemer bi lahko ugotovili, da ste bili dobra tkalka?“

„O, ja!“
Julijana je velela vnuku, naj gre v sobo in prinese

Cprav je Julijana Banfi iz Radmožancev 37 let tkala, ni ohranila ne statve ne kolovrata. Tudi domačega blaga oziroma izdelkov iz njega ni več dosti pri hiši. Poleg nekaj prtov je lahko pokazala vrečo za zrnje iz doma stkanega platna.

namizni prt. Fant je ubogal in že mi je zgovorna ženska jela pripovedovati.

„Vidite, to je nekaj. Kot lahko sami presodite, to ni navadno blago iz konoplje oziroma lanu, ampak so v njem barvni vzorci.“

Natančneje smo pogledali in se prepričali, da ženska ni pretiravala. Res, med množico domačih niti je vtkala rdeče bombažne niti. Pri tem je bila dokaj natančna, saj so se ti vzorci „ujeli“, ko je posamezne dele stkanega platna (širina 70 centimetrov), sešila skupaj in tako dobila veliko mizno pregrinjalo.

„Res, dobra tkalka ste bili!“

„Najbrž je to res, sicer ne bi imela dela. Tkala sem namreč vsako leto od jeseni pa skozi zimo do spomladi. Bila sem še kar produktivna.

saj sem na preprostih statvah v 3—4 dneh stkala po 30 metrov dolg zvitek. Za toliko metrov blaga so tudi v poprečju ženske prinašale niti, navite v klobčiče.“

„Zdaj ne tkete več, tudi predete ne. Se vam nič ne toži po dobrih starih časih?“

„Pa še kako! Že res, da je bilo tedaj življenje težko, z zaslužkom od tkanja sem prehranjevala veliko družino, tudi nekaj zemlje sem kupila... toda ob napornem in morda enoličnem delu za statvami se je človek tudi sprostil. Tedaj smo sosedje hodili pogosteje en k drugemu v goste, se več pogovarjali, tudi zapeli smo. Lepo je bilo tudi ob trenju lanu in konoplje. To delo je bilo neke vrste obred.“

„Bili ste torej glavna vaška tkalka. Potem ko ste naredili platno, je naročnik sam prišel ponj, ali pa ste blago morda odnesli domov?“

„Največkrat sem izdelek sama nesla. To sem storila ob sobotah ali nedeljah. Seveda so me tam dobro pogostili in tudi z denarjem plačali moje delo. Večkrat so mi dali tudi kako potico za na pot domov.“

Tako torej tkalka iz Radmožancev. Povedala je tudi, da blago, prineseno od tkalca, ni bilo takoj za uporabo, ampak ga je bilo treba nekaj časa polivati z vodo, da se je omeščalo. Šele potem si lahko iz njega sešil namizni prt, posteljno pregrinjalo, vrče za zrnje, tudi obleko, zlasti moške hlače.

„Hlače iz konopljinega ali lanenega blaga so bile nekoč edina rešitev, če nisi hotel biti gol...“ je dejala Julijana, mi pa smo k njeni ugotovitvi dodali:

„... zdaj pa so take hlače spet zelo aktualne, celo moderne.“

Julijana se je strinjala. Zdelo se nam je, da ji je le nekoliko žal, da nima več ne statve ne kolovrata... Če ne drugo, bi vsaj vnuku pokazala, kako se je babica nekoč mučila.

KAMOVCI — KAMAHÁZA

Vas priseljencev

Kamovci so od treh vasi, ki sestavljajo krajevno skupnost Genterovci, „najbolj slovenska vas“. Tod je namreč največji odstotek Slovencev. Največ je Primorcev in njihovih potomcev, ki so v letih po prvi svetovni vojni morali zapustiti svojo rodno pokrajino, kajti izgnali so jih italijanski fašisti. Veliko se jih je naselilo v Prekmurju, tudi v Kamovcih, kjer so dobili po 5 hektarjev zemlje od nekdanje veleposestniške posesti. Nekateri izmed njih so se dokaj hitro vživel v novem kraju, druge pa je dajalo veliko domotožje. Ti so pozneje začeli posestva prodajati.

Stefan Baša je prav tako priseljencec, vendar s to razliko, da ni prišel s Primorskega, ampak iz Male Polane, ki je v lendavski občini. Posestvo v Kamovcih je kupil 1948. leta od nekega kolonista. Ni edini, ki je na tak način prešel s skromnega grunta na večje posestvo.

„Zemlja v tem kraju je dobra za pridelovanje vseh poljščin, razen za krompir. Njive imamo v bližini doma, kar je pomembno, saj ni treba trošiti drage nafte za oddaljene prevoze. Živimo podobno kot v drugih krajih Pomurja: če več delamo, potem več pridelamo in — zaslužimo.“

Takole je menil Stefan Baša. Ni pa pozabil tudi povedati, da na gruntu ostajajo pretežno starejši, mlajši pa so se zaposlili v organizacijah združenega dela. Tako tudi njegov sin in snaha.

„Tudi s kmetijstvom se da zaslužiti,“ je spet povzel besedo Stefan. „Pri nas v Kamovcih smo bili veliki proizvajalci mleka. Da je bilo temu tako, gre zahvala paši. V vasi smo imeli 25-hektarski pašnik. Na njem so se krave pasle zjutraj in zvečer. Potem pa nam je družbeno posestvo ta pašnik odvzelo, ne da bi pašni skupnosti dalo kako odškodnino. To nas je močno prizadelo, saj

tako ni ob pašo le naša živina, ampak so se načeli tudi medsebojni odnosi med ljudmi. V vasi ni več take sloge. Prej se je sožitje kazalo tudi v tem, da je

Stefan Baša je ob našem obisku v Kamovcih kosil repico. To prideluje na večji površini in jo ho siliral.

en dan vse vaške krave pasel nekdo s te, drugi dan pa z druge domačije, tretji dan tretje in tako naprej...“

V Kamovcih so se sprijaznili, da poslej pašnika več ne bodo imeli. Živino pa je treba vendarle dobro hraniti, če hočeš od nje dobiti mleko in da pridobi na teži, zato pa sejejo tudi vse več krmnih rastlin, ne le koruzo, ampak tudi strniščne dosevke. Tako ravna tudi Stefan Baša, ki smo ga zmotili pri košnji repice

Stefanu Baši ni žal, ker je odšel v Kamovce, saj je v tem kraju na področju kmetijstva dosegel dobre uspehe, vsekakor boljše, kot bi jih, če bi živel na skromni kmetiji v Mali Polani.

OB ASFALTU TUDI SLABE CESTE

Genterovci, Radmožanci in Kamovci so vasi, ob katerih se vijejo asfaltne ceste že mnogo let. Tudi vaške ulice so asfaltirane.

»To je že res,« pravi Vendel Kepe iz Radmožancev, »toda zdi se mi, da smo ob tem zanemarili poljske poti.«

Kepe ima prav. Tudi mi smo se prepričali, še več pa bi lahko povedal avto (seveda, če bi znal govoriti), da so poljske poti slabe. Da je temu tako, kaže tudi 2 kilometra dolga »cesta« med njivami Cilona—Mlinarjeva zemlja. To območje je nekoliko nižinsko, zato pa se ga toliko dlje drži voda.

»Vsaj jarke bi bilo treba izkopati, pa bi že bilo boljše,« je menil Vendel Kepe, »toda, kdo naj jih izkoplje, mi stari? Mladi so namreč v službah.«

Osem let je bil zaposlen tudi Vendel. V družbenem gozdu je z motorno ročno žago podiral drevje. Začelo ga je boleti v »križu«, šel je k zdravniku, ki mu je odsvetoval tako naporno delo.

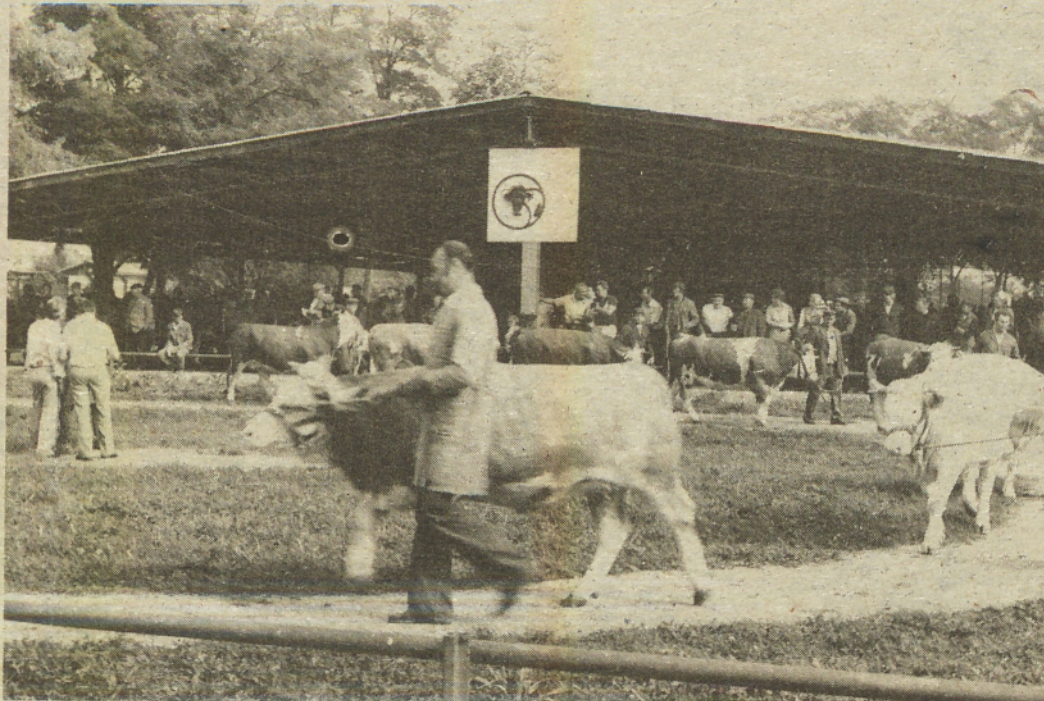
Odločil se je za kmetijstvo, kjer je treba prav tako napeti mišice. Torej je samo zamenjal delo, bolečine pa so ostale. Kmetuje na 4,5-hektarskem posestvu, goji predvsem (kot vsi ostali kmetje na tem območju) koruzo. Tudi mi smo ga našli pri obiranju te poljščine. V hlevu je do nedavnega bilo 7 glav goveda, zdaj pa le 5, ker je pravkar prodal dve telici. Vendel ima tudi manjši vinograd v Lendavskih goricah, kjer prideluje dobro kapljico. Vsega seveda ne popijejo doma, zato dobi tudi nekaj denarja od prodanega vina.

Zapisała:

JANI DOMINKO
ŠTEFAN SOBOČAN

Dobra kvaliteta — visoke cene

Minil je 173. sejem plemenske živine v Murski Soboti. Z izkupičkom so bili zadovoljni tako prodajalci kot tudi kupci, saj so vedeli, da lahko zaupajo kvaliteti kupljenega blaga. Letos je to že deseti sejem, ki ga organizira Živinorejsko veterinarski zavod za Pomurje. Sejem je bil že v ponedeljek, 20. septembra, ta dan so bili kupci večinoma iz bližnjih krajev. V torek naslednji dan so prodajali telice in tudi nekaj krav, medtem ko so v sredo prodajali samo visokobreje telice, kupci pa so bili iz Vojvodine. Sejem poteka že več let, toda nikoli ni bilo zanimanje tako veliko, kot zadnja leta. Zanimani sta obe strani, tako kupci kot prodajalci. Za prodajalce bi lahko rekli, da jih je verjetno pritegnila visoka cena. Poprečna cena za visokobrejo telico je bila 6,9 milijonov, najvišja pa kar 7,6 milijonov starih dinarjev, včasih pa tudi višja. Za tako ceno pa se že splača krmili telice, prodaja teh se prej poravnava, kot pa prodaja bikov, saj jih je potrebno dlje krmili. Na zadnjem sejmu, v sredo, je bilo kar 119 visokobrejih telic svetlolisaste pasme. Mnogi kmetje pa so nam povedali, da ni samo visoka cena vzrok, da so prišli sem živino. Velikokrat je vzrok tudi v pomanjkanju krmil. Večina jih krmi živino z

Telice 1. a razreda med častnim krogohodom. Katera bo najlepša med najlepšimi? Ocenjevalna komisija na sredini se še ni odločila. Vsako telico je potrebno natančno oceniti ter določiti primerno ceno. Prva je bila Vijoleta lastnika Štefana Norčiča, druga Liša Franca Debelaka in tretja Roža Jožeta Smodiša.

čega krmila velikokrat zmanjka, tako da so prisiljeni prodati mlado telico ali pa bika. Če bi imeli dovolj domačih krmil, bi se raje usmerili v proizvodnjo mleka. Kupci iz Vojvodine so bili sicer zaposleni z licitacijo, toda

To sodelovanje z Vojvodinci je obojestransko, vendar ne tako odkrito, kot je to na sejmu. Rejci živine dobijo namreč večino potrebnih krmil, predvsem koruze, ki je proti koncu leta zmeraj primanjkuje, v Vojvodini

krave so cenjene po visoki mlečnosti pa tudi po dobrem prirastu.

Lepo je bilo videti tako bogastvo zbrano na enem mestu. Izbira je bila zares velika, tako da se kupci niso bali, da bi do-

Kupcem iz Vojvodine delijo tablice s številkami. Kmalu se bo začelo. Zavedajo se, da se jim bo cena, ki jo bodo plačali za telice, pa čeprav visoka, že kmalu še kako poplačala. Zadovoljni so s kravami, kupljenimi v Pomurju, zato jih je tudi vsako leto več na sejmih.

Najboljše ocenjena telica iz 1. a razreda. Lastnik Štefan Norčič je bil lahko ponosen na svojo Vijoletu, saj ji je posvetil veliko skrbi. Ne moremo pa dvomiti, da ima velike zasluge za prvo nagrado Vijoletu tudi njen oče Kazimir.

domačimi krmili, predvsem krave mlekarice in mlade telice, saj ne zaupajo koncentratom. Zaradi teh močnih krmil jim je veliko krav zbolelo za mastitisom, kar pa je za mlekarice usodno. Bolj so hvaležna domača krmila, pokošeno seno, silaža. Ker pa nimajo dovolj zemlje, pa niti ne morejo vsa polja zasaditi samo s krmnimi rastlinami, jim doma-

kljub temu so bili pripravljeni odgovorjati. Skoraj vseh pomurskih sejmov se udeležujejo in so zadovoljni s telicami. Povedati moramo, da so bili to predstavniki raznih kmetijskih združenj iz Vojvodine. Tako nas potem ne sme čuditi, če na primer samo en kupec kupi letno kar sto telic, od tega štirideset v Pomurju. Te telice namreč kupujejo za svoje kooperante.

Sejem plemenske živine pa je vseeno uspel, zasluga pa gre prizadevanju strokovnjakov Živinorejsko veterinarskega zavoda. Njihovo pospeševalno delo je pripomoglo k temu, da so v Pomurju uveljavili tako pasmo, ki jo v teh težkih gospodarskih časih potrebujemo.

Svetlolisasta pasma ima v sebi združeni dve dobri lastnosti:

bili slabo živino. Vse razstavljene teličke so zrasle ob nenehni skrbi strokovnjakov in veterinarjev.

Bilo je zanimivo, čeprav nismo nič prodali, niti kupili. Upamo, da vam bodo pravo vzdušje prikazale fotografije, posnete v sredo.

Bernarda Peček

BOŠKO JOVANOVIČ, ZEMUN: Na sejmih v Murski Soboti sem stalni gost, oziroma kupec. Sem predstavnik mlekarne iz Zemuna in kupujem plemenske telice za našo kooperante. Telice dobije na kredit sodelujejo le z desetimi odstotki, ostalo pa odplačajo v petih letih. Kupujemo tudi na drugih sejmih, vendar pa jih v Pomurju kupimo največ. Danes želim kupiti 39 telic.

KUZMAN JOVIČIČ, DOBRI DOL: Tuaj jaz sem eden od kupcev iz Vojvodine. Kot kooperant Kmetijske zadruge Azanja želim danes kupiti pet telic. Doma imam namreč zgrajen hlev za dvajset goved. Na sejmu so zares dobre telice in mislim, da mi za ta nakup ne bo žal.

MARIJA ŠNURER, DOBRI DOL: Doma imamo štirinajst glav živine, od tega je le pet krav molznic, drugo so vse plemenske teliče. Letos sem že prodala tri, pa tudi na tem sejmu imam tri telice. Kupujemo mlade teličke, jih dokrmimo in potem prodamo. Vse krave so zelo dobre molznice, s temi se tudi najbolj splača ukvarjati.

KAREL KUMIH, ČERNELAVCI: Na sejmu sodelujem že osem let in tudi vsako leto kaj prodam. Danes sem prodal visokobrejo telico Beto za 7,6 milijonov. To je bila tudi najvišja cena danes. Vse telice in vsi biki, ki jih prodam, so domači. Kljub temu, da ne kupujem umetnih krmil, so krave dobre mlekarice. Imel bi jih še več, le da mi vsako leto zmanjka krmil.

MARTIN LEBAR, HOTIČA: Veseli me, da je bila moja telica ocenjena kot ena najboljših. Za to je bilo potrebno tudi precej dela in skrbi. Vsako leto pripeljem na sejem tri ali štiri telice in tudi letos je to že četrta. Vse so bile dobro ocenjene. Doma imam trideset glav živine, od tega tri molznice in nekaj pitancev. Uporabim večinoma domače krmilo.

IZKUŠNJE KMETOVALCEV

PRAŠIČEREJA, ZAKAJ PA NE...

Tako sta verjetno Franc in Cvetka Kuri iz Cogetincev 34, ko sta se odločila za gradnjo farme prašičev. Že prej so bili kmečko delavska družina, saj je bil mož zaposlen. Ko pa se je pred dvema letoma na pobudo Kmetijske zadruge Lenart odločil za gradnjo farme, je službo pustil in se posvetil izključno kmetijstvu. Vsega skupaj imajo 10 hektarjev zemlje in od letos naprej se bodo ukvarjali samo s prašiči. Prodali bodo krave, polja pa zasejali s pšenico in koruzo. Že sedaj so imeli zasejane kar tri hektarje s pšenico, kar je zelo pohvalno.

Na kmetiji živita sama z možem. Franca tokrat ni bilo doma, zato smo se pogovarjali kar z gospodinjico Cvetko Kuri. Imata tri otroke in Dani ter Lidija že pridno pomagata, Bojan, ki ima šele petnajst mesecev, pa že tudi radovedno hodi po velikem hlevu. prslabe prašičke, mogoče pa je krivo tudi preslabo krmilo. Te prašiče moramo zrediti do 95 kg, to je za 70 kg. Mi smo plačani po prirastku, 7 dinov po kilogramu. To težo dosežejo prašiči približno v stoštridesetih dneh, tako da na leto oddamo dve do tri runde.

Cvetka Kuri iz Cogetincev pred farmo za šeststo prašičev. Sedaj delata sama z možem, vendar jima nasteljniki že sedaj pridno pomagajo.

Kmetija je zares velika, tudi stanovanjska hiša je nova, zato nas je zanimalo, kako zmoreta tolikšno delo sama z možem: »Saj niti ni tako veliko dela. Tudi en sam bi ga zmožel. Toda tu so razna druga kmečka opravila. Edino, kar je najbolj pomembno, je zmešati krmilo in vodo v velikem zbiralniku. Zbiralnik je podoben velikemu vodnjaku, vanj priteka z ene strani voda, od zgoraj pa iz krmilnika določena količina krmila, ki je potrebna za en obrok. Vse to se potem premeša z mešalniki v tem zbiralniku. Po cevi gre hrana okrog v korita, kar pa ostane, se po drugi cevi spet vrne nazaj v zbiralnik. Ves gnoj pade skozi rešetke, tako da ni tistega odvečnega dela s čiščenjem.«

Že govorimo o krmiljenju prašičev, pa še niti ne vemo, koliko jih je. V farmi lahko vzredijo kar šeststo prašičev, trenutno jih imajo petsto, ker so jih sto že oddali. V lenarški občini je to edina tako velika farma. Lahko si samo predstavljate, kako velika farma je to in tudi verjamete, da je veliko stala. »Vse skupaj je stalo 350 starih milijonov. 250 milijonov smo dobili kredita od kmetijske zadruge in občine. Delali smo vse sami, farma je naša in vračamo le kredite. Že sedaj se nam veliko bolj splača, kot pa kaka druga zaposlitev. V začetku nam je veliko svinj poginilo, veliko jih je tudi šlo v prisilni zakol. Toda na srečo so vsi zavarovani. Sem dobimo prašiče, ki tehtajo približno 24 kg, veliko jih je poginilo, ker smo dobili

Opazili smo, da Cvetka z veseljem pripoveduje o prašičih. Zanimalo nas je, kako pa je z dobavo krmila, saj vemo, da je to zadnje čase velik problem. Toda Kurijevi na srečo nimajo teh težav. Krmila imajo dovolj in mož ga vsak teden vozi iz Črncev. Prašiči dnevno pojejo kar 1200 kg krmila, tedensko se naberejo že kar velike količine. Za prevoz krmila si je mož sam s prijateljevo pomočjo, naredil veliko zaprtu prikolico, s katero lahko naenkrat prepelje 7,5 tone krmila. Moramo ga pohvaliti, kajti prikolica, kakršne ne boste zasledili nikjer drugje, saj si jo je sam zamislil, je zelo močna in narejena strokovno.

Gospodinja je končala krmiljenje prašičev in tudi mi smo opravili svojo nalogo. Kar veselje je bilo pogledati množico prašičev, pomembno pridobitev v lenarško občino, kako hlastno govtajo krmilo, nekateri pa se že siti zglajo po delu.

Torej po pripovedovanju Cvetke Kuri ne bi smelo biti problemov za vse, ki se želijo posvetiti farmarstvu. Rešiti se moramo le vere v polikulturno kmetijstvo, ki že dolgo zavira razvoj kmetijstva. Bodočnost lahko najdemo le v usmerjanju na različna področja. Seveda pa sta pri tem pomembni predvsem volja in zaupanje, tako kakor ju imata Franc in Cvetka Kuri. Z veseljem pa lahko ugotovimo, da se je zadnja leta že kar precej kmetov v Slovenskih goricah odločilo za takšno drugačno farmo.

Bernarda Peček

TURNISČE: cene pujskov

Pretekli četrtek (23. sept.) so rejci pripeljali na turniško 142 pujskov, prodali pa so jih okrog 80. Cene so se gibale od 1.000,00 do 4.300,00 dinarjev za par pujskov. Sejmišče se vedno odpirajo ob 9.00 uri.

Stare hiše še ne bodo podrli

Ljudje imajo denar, podirajo stare hiše in gradijo nove. Horvatova iz Lipe, zakonca Verona in Stefan, pa nimata denarja, vsaj ne toliko, da bi gradila novo hišo, zato bosta še nekaj časa ostala v leseni hiši.

„Koliko pa je stara tale vaša hiša?“
 „Kdo bi to vedel! Nikjer na trupu ne piše, kdaj so jo zgradili. V njej so stanovali moj oče, dedek, pradedek... Več kot dvesto

let je stara, morda še več.“ nam je zatrnil 70-letni Franc.

„Tudi mi smo nameravali graditi novo hišo, saj v tej skoraj ni moč več stanovati. V ta namen smo že vzeli načrt, tudi nekaj materiala smo že pripravili... toda sin in snaha sta odšla od doma, midva stara pa seveda ne bova mogla postaviti nove hiše, kvečjemu si bova lahko zgradila le kako sobo.“ se je v pogovor vključila Verona, stara 60 let.

hiše in pozneje, ko smo vstopili vanjo.

Horvatova cimprana hiša je dvokapnica. V dolžino meri 24 metrov, široka pa je 4 metre. Spreddaj je soba velika 4 krat 6 metrov, nato je kuhinja velika 4 krat 4 me-

tre, pred njo pa je veža 2 krat 4 metre. Temu prostoru po domače pravijo „prekleti“. Od tod so vrata v sobo, kuhinjo in klet. Klet meri 4 krat 4 metre, v njej pa hranijo vino, zrnje, tam je čeber z mesom in zaseko...

Naslednji prostor v Horvatovi dvokapnici je goveji hlev. Ta je dolg 6 metrov, širok pa 4 metre. V njem imata domačina trenutno 9 glav živine. Prostor je pretesen, zlasti pa se strop seseda in se skoraj dotika hrbtov živali. Klet, kjer Horvatovi hranijo krompir, repo... je naslednji prostor, ki sicer meri 4 krat 3 metre. Tako kot hlev, ima tudi klet posebni vhod, ki je s sprednje strani stavbe. Gumno, ki je poleg kleti, je spreddaj odprto, na njem pa puščajo kmečki voz, razno orodje, tudi električni brusilni stroj. Ob gumnu je manjša shramba.

Mere in vrstni red prostorov smo navedli predvsem zato, da bi tako mlajšim bralcem našega lista pričarali kmečko domačijo, kakršnih je bilo nekoč na našem podeželju nič koliko. In ker bo čez leta tudi ta hiša doživela usodo njej enakih, je prav, da smo jo nekoliko opisali, saj je to konkreten

dokaz, da tudi v 1982. letu v vasi Lipa še kljubuje cimprana hiša. Pa ne navadna, hiš v obliki črke L je več, ampak dvokapnica v obliki črke I.

Horvatova hiša, dasiravno je stara, nima več črne kuhinje, soba pa tudi ne krušne peči. V kuhinji so torej električni štedilnik in sodobna kuhinjska oprema — kuhinjski elementi. Zanimiva pa je razporeditev pohištva v sobi. Na desni strani (gledano od vhodnih sobnih vrat proti sprednjima oknom) sta dve starinski postelji (ena za drugo), nato pa omara za obleke. Spreddaj v sobi, nekako v sredini, je miza, v levem delu sobe pa postelja, potem pa si sledita (ena za drugo) dve omari. V desnem delu sobe, kjer je bila prej peč, so imeli Horvatovi (dokler sta bila doma sin in snaha) kavč, kjer sta spala mlada.

Taka je torej prekmurska cimprana hiša (ena redkih) v letu 1982. Kdor si jo ogleda (in takih radovednežev, kot smo bili mi, ni malo), si lahko obudi spomin na stare čase, ko smo živeli v pomanjkanju. Na čase, ko so kuhali v pečeh, ko so uporabljali lončeno posodo, na čase, ko je bilo na

mizi mso le za večje praznike, sicer pa so mati kuhali repo, zelje, žgance... Tedaj tudi ni bilo elektrike, ampak je brlela petrolejka, včasih pa so si svertili s trskami ali oljenkami.

Pri Horvatovih kot da se je čas ustavil. Za to Verona in Stefan seveda nista nič kriva; v življenju sta si prizadevala, kot sta vedela in znala, da bi ustvarila denar za novo hišo. Vse je lepo kazalo, da bosta življenjski cilj ustvarila, potem pa se je od doma poslovil še zadnji — četrti sin. Stara sta ostala sama. Pa le nista sama! Z njima je vendarle lesena hiša, ki je za marsikoga bolj zanimiva kot zidana hiša. Tudi našima sogovor-

nikoma se zdi ta objekt lep, vendar pa spet ne tako dragocen, da ga ne bi zamenjala za novo hišo.

„Pomagati si ne moreva. Skušala bova zgraditi vsaj manjši prostor, kajti stanovati v dvesto let stari hiši je nevarno.“ se je potolajil Stefan.

Ljudje imajo denar, podirajo stare hiše in grade nove. Horvatova iz Lipe pa bosta vsaj še nekaj časa stanovala v stari bajti. To, kar ju še najbolj muči, je streha. Ob nalivu prepušča. Ima morda kdo kaj ritinja, da bi vsaj malo zakrpala streho?

Tekst in foto: S. SOBOČAN

SE ENO JEZERO NA GORICKEM

Prav gotovo bo marsikoga presenetila novica, da bodo tudi v Križevcih na Gorickem morda še letos imeli jezero, ki bo merilo okrog 4 hektarje. To je v primerjavi z Ledavskim jezerom sicer mnogo manjša površina, toda dovolj velika, da bodo lahko, denimo, gojili ribe, da se bodo tamkaj navelile divje race in da

tako sredi priprav za druge akcije. Najprej nameravajo končati dela pri ureditvi okolice zadruženega doma, kjer bi radi potegnili asfaltno prevleko. Stroške bodo krili s sredstvi iz krajevnega samoprispevka. S tem denarjem bodo plačali ureditev javne razsvetljave na nekaterih mestih in križišč v središču vasi. Nasploh bo ta

V Križevcih na Gorickem regulirajo potok Mala Krka, kjer bodo na pobudo tamkajšnje lovske družine uredili akumulacijsko jezero. Rabilo naj bi za ribogojnico, naselitev divjih rac in v druge namene. (Foto: J. G.)

Srednje vas, ki spremlja svoj videz. Kmalu bodo uredili okolico zadruženega doma in javno razsvetljavo. (Foto: J. G.)

bo jezero privabilo tudi druge obiskovalce. V prvi vrsti pa bo namenjeno dejavnosti zelo aktivne lovske družine Križevci, ki je bila tudi pobudnik za ureditev tega jezera. Delavci vodnogospodarskega podjetja Mura iz Murske Sobote tako že regulirajo strugo potoka Mala Krka v Križevcih, kjer bodo hkrati uredili tudi akumulacijsko jezero. Velja omeniti, da so vsi lastniki zemljišč, sicer za močvirjenih travnikov, le-te odstopili brez odškodnine. Kjer sta volja in razumevanje, se torej da marsikaj postoriti.

Ko smo se napotili v ta predel Gorickega, pa seveda ni bil naš edini cilj, da bi si ogledali nastajanje novega jezera. Križevčarji so prav

del dobil drugačen, lepši videz.

»Vroč« je tudi okrog telefonije! PTT iz Murske Sobote je naposled letos aktivirala telefonsko centralo za 20 priključkov in nekaterim posameznikom napejlala telefon, toda večina jih še čaka, saj je več kot 60 naročnikov. Njihovi želji pa bodo lahko zadostili šele po napejlavi nove linije proti Domanjševcem, ki jo bo potegnili vojska.

Križevci na Gorickem torej sčasoma korakajo iz kluba nerazvitih območij. Začelo se je že pred leti z otvoritvijo manjšega proizvodnega obrata Pletilstva iz Prosenjakovec, lani so dobili asfaltno povezavo z Gornjimi Petrovci, zdaj prihaja telefonija, jutri... J. GRAJ

IZ DELOVNIH ORGANIZACIJ

Prodor TOZD Obrtništvo Sobota na Bližnji vzhod

Glavna dejavnost temeljne organizacije združenega dela Obrtništvo podjetja Sobota v Murski Soboti, ki zaposluje okrog 200 delavcev, so končna dela v gradbeništvu. Zadnje čase pa postaja vse močnejša tudi stranska dejavnost, predvsem izdelovanje oblazinenega pohištva; poleg tega pa proizvajajo tudi vrvarske izdelke in opravljajo frizerske storitve. Upoštevajoč stremljenja širše družbene skupnosti so se v lanskem letu usmerili tudi v izvoz.

Sadovi maloobmejnega sodelovanja

»Rezultati poslovanja v prvem polletju letošnjega leta so zadovoljivi in lahko rečem, da smo zadovoljni zaradi danih razmer. Ostra zima v začetku leta nas je močno ovirala pri delu na raznih gradbenih objektih, toda kljub temu smo dosegli sorazmerno dobre rezultate. Tako je celotni prihodek višji za 43, porabljena sredstva pa za 53 odstotkov v primerjavi z enakim lanskim obdobjem, ob tem, da je dohodek višji za 29 odstotkov.

Zaradi razmer na trgu, zlasti glede nabave potrebnega materiala, kakor tudi prodajnih možnosti, lahko rečem, da smo razmeroma dobro gospodarili, še posebej zato, ker predvidevamo, da bo drugo polletje za nas ugodnejše, kajti defla je za zdaj dovolj«, pravi direktor TOZD Obrtništvo Sobota Josip Kelemen.

Pri tem ne gre pozabiti na njihova vse večja prizadevanja po krepitvi maloobmejnega gospodarskega sodelovanja in izvoznih poslov. Zaradi nekaterih težav z reprodukcijskim materialom so se že pred dvema letoma odločili za tesnejše maloobmejno sodelovanje s sosednjo Madžarsko. Med drugim je z madžarskim partnerjem dogovorjeno za skupen nastop na tretjem tržišču. Pripravljeni so se že poprej, da je neposredni prodor na tuji trg nemogoč, če se pri tem ne povežejo z zanesljivim partnerjem. To še posebej velja za zagotavljanje potrebnega reprodukcijskega materiala, kot npr. tekstilnega blaga, razne opreme itd. Ti dogovori pa jim omogočajo, da bodo imeli

stalno dobavo, hkrati pa bi si odprli nove možnosti za prodajo svojih izdelkov v tujini.

Nič čudnega, če bo letošnje leto znašala realizacija na maloobmejnem območju okrog milijardo dinarjev obojestranskega prometa. Razen tega pa so z izvozom, o katerem so se konkretnije zmenili šele lansko leto, na zahtevno tržišče Saudove Arabije pridobili okrog 60 tisoč dolarjev, kar za začetek prav gotovo ni majhen znesek.

Oblazinjeno pohištvo za Saudovo Arabijo

Potemtakem obetov za prihodnje ne manjka! Izvoz izdelkov oblazinjenega pohištva se je namreč pokazal kot dokaj uspešen, zato nameravajo še več truda vložiti v večji prodor na tuji trg. Z nakupom potrebnega tekstilnega blaga in pene, ki ju na domačem trgu primanjkuje, drugje načrtujejo do konca letošnjega leta še boljše rezultate.

Ravnokar pa so za Zagrebški velesejem pripravili iskani izdelek oblazinjenega pohištva, s katerim želijo pridobiti nove kupce. Razen Saudove Ara-

IZVOZ NA BLIŽNJI VZHOD — V tem vidi perspektivo direktor TOZD Obrtništvo Sobota Josip Kelemen, ki ne zanemarja tudi pomena maloobmejnega sodelovanja.

bije, ki je že pokazala posebno zanimanje za takšne izdelke murskosoboškega tozda Obrtništvo, pričakujejo, da se bodo uveljavili s svojim izvozom tudi v drugih državah Bližnjega vzhoda. Možnosti za kaj takega vsekakor so!
 Milan Jerše

Izgradnja telefonskega omrežja v Spodnjo Ščavnico napreduje

Z velikimi napori krajanov

Krajevna skupnost Spodnja Ščavnica je še edina v gornjeradgonski občini, ki ne premore telefonske povezave. Zato so krajanji načrtovali v srednjeročnem programu razvoja krajevnih skupnosti izgradnjo telefonskega omrežja kot eno izmed ključnih nalog. Posebej še, ker je to izrazito kmečko območje in tudi ob transnitni cesti, tako da so potrebe, da »zabrim« telefon, že kar neodložljive.

Zato so se letos krajanji, posebej še svet krajevnih skupnosti in gradbeni odbor za izgradnjo telefonskega omrežja, intenzivno lotili priprav in dela. Kot nam je povedal predsednik sveta in gradbenega odbora Ivan Merčnik, so najprej zagotovili precejšnjo finančna sredstva, nekaj čez tri in pol milijona dinarjev, kolikor so jih za naložbo potrebovali. Krajanji so pokazali izjemno pripravljenost za sodelovanje, tako po finančni plati kot tudi s prostovoljnimi delom, za katerega jim ni žal prostega časa, ki si ga ob kmetovanju težko vzamejo.

Ko so zagotovili vire financiranja, pa so nastopile težave z izvajalcem del, saj podjetje za PTT iz Murske Sobotne ni zmoglo prevzeti del zaradi pomanjkanja deviznih sredstev. Slednjic so uspeli pridobiti k sodelovanju Podjetje za avtomatizacijo prometa iz Ljubljane, ki dela v manjši vrednosti tudi kreditira. Ob vsem tem pa krajanji niso stali križem rok. 11. tega meseca so prvič zavihali rokave, nekaj čez 60 jih je pričelo s postavljanjem drogov, akcijo pa so še ponovili prejšnjo nedeljo. Sodelovali so krajanji iz vseh šestih vasi in takšne akcije, trdijo v svetu KS, v tej skupnosti še ni bilo.

Trenutno so dela nekje na polovici. Srečujejo pa se s problemom nabave podzemnega kabla. Če bi kabel imeli, bi bila linija že uposobljena za povezavo.

Po načrtih naj bi linija štela v samem centru krajevnih skupnosti v Spodnji Ščavnici priključke za 12 dvojčkov, vendar bo naročnikov precej več. Linija bo

namreč potekala skozi Podgrad in Lomanoše, kjer so možnosti še večje, saj bo od tukaj še odsek za Police. Zato pa bo težko ugoditi vsem, ki bi si želeli telefon v domove v Spodnji Ščavnici, saj je zanimanje vaščanov za telefonsko povezavo izjemno in obstoječe zmogljivosti ne bodo mogle potešiti vseh želja.

Zato že danes, ko izgradnja omrežja še ni končana, že razmišljajo o novi centrali, ki bi zmogla 40 priključkov.

In kdaj bodo prvič dvignili telefonske slušalke v Spodnji Ščavnici?

Na to vprašanje nam tudi predsednik gradbenega odbora Ivan Merčnik, kljub izjemnim prizadevanjem vseh krajanov, ni mogel odgovoriti. Začetek delovanja telefonskega omrežja v tem kraju je namreč povezan z izgradnjo omrežja v Apaško kotlino in z izgradnjo linije od Gornje Radgone do Podgrada.

V. Paveo

VSAK SEDMI DELAVEC BO ROBOT

V medicinskem centru v San Franciscu so izdelali robota, zdravnika, ki pregleduje obolele na pljučih. Diagnoze so take, kot bi prišle izpod peresa primarija. Seveda se tudi zmoti, tako kot vsak zdravnik. Na univerzi v Stanfordu roboti, v povezavi z elektroniko, izdelujejo sami sebe, od načrta in oblike do konstrukcije. V Milanu raziskujejo jezikovne možnosti robotov, v Pisi so izdelali demonstratorja matematičnih teoremov.

Najdlje so pri robotizaciji življenja prišli na Japonskem. Eksperimentirajo z roboti — bolničarkami, roboti — vodiči in roboti — smetarji. V Hitachiju programirajo tovarno, v kateri ne bo nobe-

ROBOT

nega delavca pač pa 500 robotov. Firma Japan Robot Lease posoja za 4.000 dinarjev na mesec svoje robote tovarnam in podjetjem. Ti roboti brez prestanka režejo pločevino, obdelujejo užarjene plošče, dvigujejo, zlagajo, luknjajo, lakirajo itd.

Ekipi človeških kontrolorjev v General Motorsu uspe vsak dan pregledati 30-krat manj avtomobilskih karoserij kot en sam z laserskimi očmi opremljen robot. V šestdesetih letih je bilo italijanskemu Olivettiju potrebno za izdelavo enega mehanskega računalnika 9 ur. Danes v manj kot pol ure izdelajo namizni elektronski računalnik, ki je tisočkrat močnejši od svojega predhodnika. Tovarna Olivetti izdeluje tudi robota

Sigmo, ki je prilagodljiv. Lahko montira, izbira, zavrta slabo izdelane dele, tako rekoč delovno razmišlja.

Delajo tudi poskuse, da bi robotu vgradili vid, tako da roboti predmetov ne bi samo »čutili« kot zdaj, temveč tudi videli. Taki roboti bodo šli v vesolje, lahko se bodo vojskovali, šli bodo v službo, skratka, vse bolj bodo sedali na naša mesta. A mi?

Tu se začenjajo velike težave. Po raziskavah korporacije Rand bo leta 2000 v ZDA potrebno za pokritje vseh potreb tržišča ročno delo samo petih odstotkov Američanov. V institutu Carnegie — Mellon pa trdijo, da bodo roboti do takrat zasedli vsako sedmo delovno mesto, ki zahteva večje miselne napore. Japonci trdijo, da ob koncu stoletja industrijske države brez robotov ne bodo več konkurenčne na svetovnem tržišču.

V banjaluški športni dvorani Borik so izbrali osemnajstletno frizerko Ano Sasso iz Splita za novo miss Jugoslavije. Kot najboljši pripada nagrada 50 tisoč dinarjev in pravica, da sodeluje na tekmovalstvu za miss sveta, ki bo v Londonu.

Neki Don Hornbey iz Johannesburga (Južna Afrika) je imel res srečo. S padalom je skočil iz letala in pri višini tisoč metrov je ugotovil, da se mu padalo ne bo odprlo. S spretnimi manevri mu je uspelo, da je padel v bazen in tako preživel.

Sovjetski državljani iz uzbekistanske republike, Mustafa Muhamedijev je prišel k zdravniku na pregled za izdajo vozniškega dovoljenja. Mustafi so namreč vsčani poklonili za njegov 106. rojstni dan avtomobil. To je bil njegov prvi obisk pri zdravniku, predajo darila pa je prisostvovalo 211 Mustafovih otrok, vnukov in pravnukov.

drugje smo prebrali

Da prebodi kilometer dolgo pot, rabi poln deset dni.

Olti Nodliaga, pivovarnarja iz nemškega Mainza so leta 1927 zaradi utaje davkov v znesku 82 milijonov mark, obsodili na zaporno kazen 14.975 let. Po enajstih letih so ga vendarle izpustili.

Štirje ministri zahodnoafriške države Togo julija niso dobili plače. Bila pa je takole. Šef države general Gnassingbe Eyadema je odpotoval na prijateljski obisk v neko drugo državo. Vrnil se je prej kot je bilo predvideno. Ko je ugotovil, da njegovih ministrov ni na delovnem mestu je odločil: „Če niso delali, naj tudi plače ne dobijo!“ In pri tem je ostalo.

Inflacija ni od včeraj

Pri tako ranljivem gospodarskem sistemu ni nič čudnega, da je v mezopotamski literaturi toliko tesnobe, saj je odsev družbe, ki se zateka k veri, tako k magiji kot k oboževanju bogov. Del preokrb se ukvarja s trgovanjem, a ne z luksuznim blagom, temveč z žitom, ječmenom in volno.

Jasno je, da v tistih časih še niso mogli analizirati vzrokov za te pojave, pripisovali so jih astronomskim faktorjem, stanju v živalskem drobovju in podobnemu.

Ker je pomanjkanje dobrin povzročalo inflacijo, bi moralo njihovo pretirano kopičenje sproževati nasproten pojav. To se je dogajalo, kadar je šlo za velike vojne plezne, na primer takrat, ko je v 7. stoletju pr. n. št. kralj Asurbanipal potolkel Arabce in oznanil: »Brez števila govodi, drobnice, koz, oslov, kamel in ljudi sem odvedel s seboj... V moji deželi si kupil kamelo že za sekel (kini bil dosti vreden), celo za pol sekla srebra.«

Taka »deflacija« pa je, kakor tudi danes, izjema. Običajno se dogaja nasprotno. Okoli leta 800 pr. n. št. so nekega vladarja v južni Anatoliji vrgli s prestola, vendar se je spet polastil oblasti in dal temu na čast vklesati napis. V feničanščini pisani tekst pripoveduje, da so v času, ko njega ni bilo na prestolu, »dajali deklet že za ovco, moža pa za obleko.«

S širjenjem denarja je postala tudi inflacija otipljivejši pojav. Okoli leta 400 pr. n. št. so bile Atene v vojni s Korintom. Bil je težek čas: živila je bilo težko dobiti, cene so divje rasle. Seveda so bili nepošteni trgovci tisti, ki so zadrževali blago, da bi imeli večji dobiček. Govornik Lisias je v nekem govoru proti trgovcem z žitom povedal, da je cena zanj zrasla včasih tudi po drahmo na dan. Če malo preračunamo, vidimo, da je to zneslo tretjino njegove prvotne vrednosti. Govornika je popadla sveta jeza in predlagal je rešitev, ki se bo v prihodnjih stoletjih še tolikokrat ponudila: trgovce je treba obsoditi in inflacije bo konec. To je priporočil tudi Demosten kako desetletje pozneje, ko so cene pšenice in ječmena narasle za 300 odstotkov. Ker sta bili to osnovni živila prebivalstva, so bili seveda najbolj prizadeti najrevnejši sloji.

Vendar pa se inflacija ne pojavlja le v kriznih obdobjih, ampak včasih tudi v času blaginje, če je ta prevelika in je povpraševanje večje od ponudbe. V času po osvojitvah Aleksandra Velikega je Grčija zelo obogatelja: posebno veliko je bilo zlata. Ker pa je proizvodnja ostala na isti stopnji, so cene zaradi velikega povpraševanja poskočile, tako da so na primer na Delosu prodajali olje šeskrat dražje kot sto let prej.

Tudi izdajanje papirnatega denarja brez kritja v zlatu, ki je danes značilen vir inflacije (to stori država, kadar mora poplačati dolgove), ima predhodnika že v antiki. Takrat resda še ni bilo papirnatega denarja, lahko pa so za-

je začelo krožiti toliko denarja, da so cene poskočile. Posojilo, ki so ga prej dajali dvanajst odstotni obrest, si lahko najel že za tretjino teh obresti. Tipičen primer inflacije zaradi prevelikega povpraševanja. Najhuša inflacija v antiki pa je pretresala rimski imperij v 3. in 4. stoletju n. št. Vzroki so bili isti kot v tolomejskem Egiptu. Mera žita, ki je stala ob koncu 2. stoletja sedem drahem, je veljala sto let kasneje 120 drahem. Mezde so se seveda tudi povzdale, vendar nikakor ne v skladu s porastom vpljenjskih stroškov. Bila je doba silovite revščine in nezaupanja.

Da bi zavrl ta pojav, je Diodoklecijan zamrznil cene, objav, ki je še danes popularen. Leta 301 je izdal seznam maksimiranih cen, ki je vseboval najvažnejše dobrine, pa tudi obrtne storitve. Cena vsakega blaga je bila navedena na cena s formulo: »V prodaji na drobno ne sme nihče prekoračiti te cene.« Toda ko se dogaja še danes, ukrep ni mogel ozdraviti razmer. Inflacija je šla svojo pot in vladar je moral devalvirati denar.

O tej zadevi nam je ohranjen egiptčanski papirus, pisimo, ki ga je poslal neki državni uradnik v Egiptu svemu agentu v Italiji. Uradnik je izvedel za devalvacijo, je preden so jo uradno razglasili, zato je ukazal agentu, naj se na vsak način iznebi denarja, ki ga ima, pokupi naj vse, kar more. Na koncu dodaja: »Toda rečem ti, ne poskušaj me vmešavati v to, sicer se ti ne bo dobro godilo!«

V tako težkem položaju pomaga samo korenita reforma. Te se je lotil cesar Konstatin, potem ko je dosegel politično stabilnost v državi. Njegovo načelo je bilo, da je treba vzeti iz obtoka denar iz slabših kovin: edini uradni denar je postal zlati solidus. To je najbolj prizadelo tiste, ki so imeli zalogo manjvrednega denarja, in ta denarna reforma je bila eden od vzrokov za hitro spremembo socialne strukture, ki je vodila k razvoju latifundije, suženjstva in srednjeveškega gospodarstva.

Prodajalec tunov (slika na grški vazii).

menjali dragoceno kovino z manj dragoceno. Tako so delali v 2. stoletju pr. n. št. Ptolomejci v Egiptu: ko so se znašli v težavah, so srebrni denar zamenjali z bakrenim. Temu je sledila tako divja inflacija, da so delavci zahtevali plačilo v blagu, namesto v denarju.

In kdaj so se začeli ljudje zavedati ekonomskega značaja inflacije ter njenih vzrokov in posledic? Verjetno so jih slutiti že od vsega začetka, le da si niso znali pomagati. Znamenito je poročilo rimskega zgodovinarja Kasija Diona o dviganju cen v Rimu leta 29 n. št.

Ko se je Avgust po zmagi nad Egiptom polastil zaklada Ptolomejcev, je odredil vrsto olajšav: na veliko je dajal kredite in plačeval dolgove. Kasij Dion pravi: »Po mestu

stare koprive najbolj pečejo

»V zadnjem pismu me spračuješ, če vem za koga, ki bi rad imel pametnega psa, češ, da mu ga z veseljem odstopiš. Dodo, jaz ga želim imeti. Če je res dober, mi bo pomagal izslediti sestavljalce oziroma pisce 18. člena v otnutku dogovora o razporejanju dohodka v letu 1976. V tem členu piše med drugim tudi tole:

Zaradi uresničevanja navedenih programskih usmeritev in v skladu s stabilizacijskimi prizadevanji bo izobrazevalna skupnost:

- a) OMEJEVALA
 - širitev oddelkov predšolskega varstva, male šole, podaljšanega bivanja in rednih oddelkov osnovnih šol, posebno osnovne šole ter glasbenega šolstva;
 - socialni del doseganja osnovnošolskega progra-

S psom po dogovoru

ma, kot je prehrana, učbeniki in ekskurzije.

b) POSPEŠEVALA

— nadaljnji razvoj samoupravnih odnosov in poglobljanje marksistične idejnosti v vzgojno-izobraževalnem delu;

— štipendiranje, strokovno izpopolnjevanje in dokvalifikacija pedagoških delavcev;

— integracijske procese in uvajanje reforme dosedanjega srednjega šolstva v smeri usmerjenega izobraževanja;

— investicijsko izgradnjo za potrebe osnovnega šolstva in usmerjenega izobraževanja.

»Veš, Dodo, to je bilo natisnjeno v prilogi Vestnika z dne 18. decembra 1975. Jaz mislim, da so tisti, ki hočejo stabilizacijska prizadevanja uveljaviti na že tako minimalnih bonitetah naših šoloobveznih otrok, na katerih sloni naša bodočnost in za katero gradimo vse, to kar gradimo, skregani z osnovnimi načeli naše socialistične družbe. Če so pisci navedenega

člena slučajno pedagogi, bi lahko vedeli, da je lačnim otrokom (omejevanje prehrane) težko razložiti marksistične idejnosti ali kake druge.

Mislím Dodo, da tudi ti lažje delaš, če nisi lačen. Pa tudi večje veselje do dela imaš. V sosednjih deželah, vzhodnih in zapadnih, pa tudi že ponekod v naših republikah, imajo šoloobvezni otroci vse učbenike zastonj, mi jih pa pri nas, kolikor jih imamo, mislimo še omejevati.

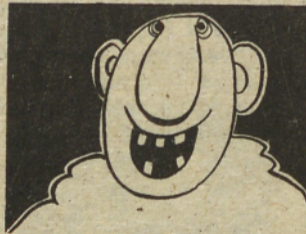
Večjo pozornost bi morali posvetiti štipendiranju. To mislim tako, da bi štipendijo dobivali otroci tistih družin, ki jo res potrebujejo, ne pa da dobivajo štipendijo tudi tisti otroci, katerih starši so res dobro situirani.

Z mislijo, da stabilizacijski ukrepi ne bi smeli povzročati nazadovanja, temveč napredek, te prav lepo pozdravljam. Tvoj Jože.«

Pripis: Pismu Dodoja, objavljenem 25. decembra 1975 nimamo kaj dodati.

—brž—

za razvedrilo

ŽALOSTNO POLLETJE

— Tvojega spričevala še nisem videl, čeprav je že oktober. Tako več ne bo šlo; moj sin si!

— Ne zameri, očka, med dežjem se mi je vse popackalo...

NOGOMETAŠEV SIN

— Ali je bilo vse v redu s spričevalom?

— Da, pogodbo s tretjim letnikom so podaljšali še za eno leto!

NI PRILOŽNOSTI

»Sosea, a si se ti že kaj pogovarjala s svojo hčerko o tisti stvarih?«

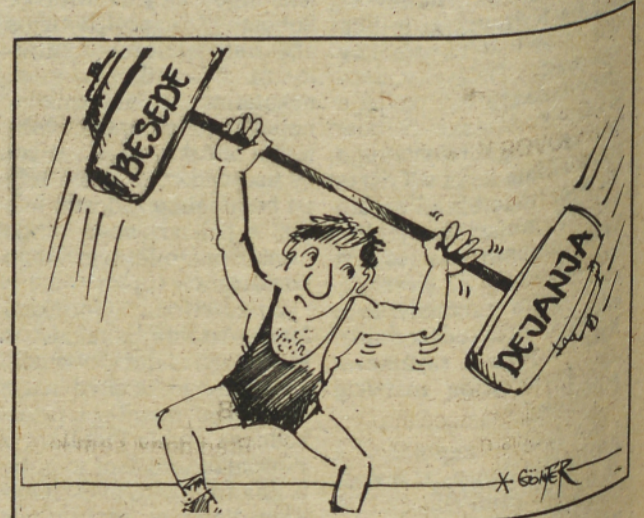
»Ne še. Veš, vedno ko začne pogovor o tem, se začne njen dojenček tako dreti, da ne moreva nadaljevati.«

NAMESTO ZDRAVILA NASVET

— Gospod doktor, kaj naredim, da se bom znebil teh rdečih lis na obrazu?

— Obriti se bo treba.

— Jaz obriti?! — Ne vi, on!

ZDRAVSTVENA SKRB ZA OSTARELE

Na prvi pogled ugodne, v resnici pa dokaj klavirne zdravstvene razmere v svetu so tudi Svetovni zdravstveni organizaciji narekovele, da s poveljem v letu 1981 „Zdravje vsem do leta 2000“ ter v letu 1982 „Dodajmo življenje letom“, opozori politične in druge vrhove vsega sveta na kruto resnico naših dni, da skoraj štirim petinam človeštva ni zagotovljeno niti osnovno zdravstveno varstvo. Človek se mora zgroziti ob dejstvu, kako hitro in brezčutno se danes v različnih delih sveta zavežemo energično vojskovanje, mučenje in ubijanje sozemljanov in kako težko se namenljajo finančna, delovna in druga sredstva za borbo proti boleznim ali za utrjevanje zdravja. Nič se ne bom zmotil, če trdim, da ima danes svet veliko več sredstev za uničenje človeštva, kot pa jih ima za njegovo varnost in napredek. To je absurd, ki ga homo sapiens ne more in ne bo rešil, kot ta isti razumni človek ne more rešiti vprašanja lakote, boleznih, bede, terorja in drugega zla. Socialno-ekonomska diferenciacija se v svetu poglablja, gospodarska kriza pa zlasti nerazviti, zdravstveno pa sploh zaskrbljujoči „tretji svet“ potiska v še večjo politično in ekonomsko odvisnost, kar očitno zmanjšuje možnosti za ustrežnejšo zdravstveno in socialno varnost.

Kljub vsem navedenim slabostim današnjega sveta pa svet le premore tudi take družbe, ki so s pristo humanizacijo in demokratizacijo notranjih odnosov in mimo vseh zunanjih pritiskov uspele razviti tudi soliden nivo tako zdravstvenega kot socialnega varstva svoje populacije. Med take spada tudi naša država, ki je glede na stopnjo svoje razvitosti razvila in tudi doseгла take uspehe, da ji lahko zavidajo celo dosti bolj razvite industrijske države. S tem pa seveda nočemo trditi, da smo ostali brez problemov in skrbi, narobe, še bolj jih čutimo in vidimo, in zato še bolj sprotno in preudarno rešujemo.

No, danes nas zanima predvsem, kakšno je zdravstveno varstvo za stare ljudi pri nas, še zlasti v osnovni zdravstveni dejavnosti. Najprej moramo poudariti, da štejemo starejše prebivalstvo v tako imenovano

ogroženo skupino populacije, ki zahteva posebno družbeno skrb. Kopica ugodnih socialnih, zdravstvenih, ekonomskih in drugih dejavnikov je omogočila znatno podaljšanje povprečne življenjske dobe naših ljudi, zato se tudi delež starih v naši družbi stalno večja. (SR Slovenija v letu 1981 10,21 %, Pomurje 13,3 %, občina Murska Sobota 13,7 %). Trditev še posebno velja za naše območje, saj vemo, da je odstotek starih ljudi v naši regiji in še posebno v občini Murska Sobota najvišji, če ga primerjamo z ostalimi v Sloveniji.

Ni potrebno posebej poudarjati, da se tudi pri nas glede na težak družbeno-ekonomski položaj problem socialne in zdravstvene varnosti starih ljudi vedno bolj zaostrije in da je zato vprašanje zdravstvene in socialnega stanja starih vedno aktualnejše. Taka ugotovitev nalaga zdravstvenim, socialnim, družbenopolitičnim in društvenim dejavnikom nove in posebne naloge.

Zdravstveno varstvo za stare ljudi po naši organizacijski strokovni shemi delovanju in po priporočilu Svetovne zdravstvene organizacije izvaja Služba splošne medicine. Ob ustreznih kadrovskih in drugih možnostih pa je nujno, da se organizirajo posebne dispanzerske enote, namenjene izključno starejši populaciji. To so, še bolj pa bodo tako imenovani dispanzerji za gerontologijo, ki bi naj bili center organizirane strokovne skrbi za stare ljudi. Ob tako zahtevnih nalogah je razumljivo, da jih bodo poleg izkušenih zdravnikov in medicinskih sester izvajali tudi socialni delavci, sociologi, družbenopolitični delavci in drugi, ki bodo s tesnim sodelovanjem premagovali nakopičeno vsakovrstno problematiko starejše populacije. Kot nov uspeh v zagotavljanju kvalitetnejšega zdravstvenega varstva znotraj naše občine ocenjujemo ustanovitev dispanzerja za gerontologijo in borcev NOV v Murski Soboti, ki bo začel z delom že v naslednjem mesecu.

Vemo pa, da je to le ena od možnih oblik zdravstvene skrbi za stare ljudi, in to predvsem za take, ki žive s svojimi ljudmi, ki so pokretni in v še dovolj življenjski kondiciji.

Teh kvalitet pa večina danes nima zagotovljenih, saj vemo, da zaradi številnih vzrokov že skoraj razpadle tako imenovane patriarhalne družinske vezi, da so stari ljudje zato pogosto osamljeni in v izredno neugodnem položaju, ko gre za stanja onemoglosti ali, težje obolelosti. V določenih primerih je organizirana pomoč na domu izredno uspešna, saj nudi tako zdravstvene kot druge oblike pomoči. V primerih pa, ko tudi taka pomoč ne more reševati težav, pa je rešitev dom za starejše občane, ki oskrbuje stare in bolne ljudi, potrebne ne le oskrbe, pač pa tudi zdravniške pomoči in zdravljenja ter strokovne nege in stregbe. Po podatkih je okrog 5 odstotkov Slovencev starih nad 65 let v domovih za starejše občane.

Dokaj ugodno rešitev zdravstvenega varstva starih ljudi pa omogočata tudi naša splošna in zdravstvena zakonodaja, ki vključujeta tovrstno zdravstveno varstvo v zagotovljeni obseg pravic, in je zato skoraj brezplačno. To je toliko bolj pomembno, ko se zavemo, da gre v starosti predvsem za krhke bolezni ter za njihovo kombinacijo, kar bi sicer marsikomu onemogočilo ustrežno skrb za lastno zdravje.

Skrb za ostarele in stare je torej naša skupna skrb in obveza. Zdravstvo bo tudi v bodoče skrbelo za njihovo zdravstveno stanje in s tem za dobro počutje v odmaklih letih.

dr. Jože MIKLIČ
spec. ped.

prostor, kjer stanujemo

ZRAČENJE STANOVANJA

V eni izmed prejšnjih števil smo opisali vrste ogrevanja stanovanj, zdaj pa nekaj besed o zračenju prostorov.

Da se bomo v stanovanju dobro počutili, moramo poskrbeti tudi za čistost zraka v njem. Škodljivi plini, ki nastanejo na primer pri nepopolnem izgorevanju goriva v pečeh, povzročajo glavobol in vnetje dihalnih organov. Vzrok, da ljudje pozimi v dobro ogretyh prostorih več-

krat tožijo o »presuhem zraku«, ni majhna vlažnost, temveč nečistost zraka: prašni delci in plini v zraku dražijo dihalne organe. Neprijetne vonjave, ki nastanejo pri pripravi hrane in uporabi sanitarij, terjajo v teh prostorih pogostejšo zamenjavo zraka. Pri kuhanju, pranju in kopaanju nastane še večja množina pare, ki se na gladkih stenah utekočinja in pride lahko celo do plesni.

Stanovanje prezračujemo vzgonsko, danes pa vedno več tudi mehansko. Kuhinje na primer ne bomo mogli skozi okno tako učinkovito prezračiti, kakor bo to storil električni ventilator.

Stalno in enakomerno se zračijo prostori z izmenjavo zraka skozi okenske in vratne reže. Hitrejšo izmenjavo dosežemo z odpiranjem okenskih kril in vrat.

Vzgonsko zračenje deluje na osnovi temperaturne razlike zraka. Lažji, topli zrak se dviga in umika hladnemu, težjemu zraku, ki tako nadomešča toplega. Tako bo na primer stranišče brez okna pozimi zaradi vzgona po zidnem prezračevalnem kanalu dovolj prezračeno, pleti pa, ko je zunaj toplo, bo prezračeno le, če bo zrak iz njega sesal električni ventilator.

V večnadstropni stanovanjski hiši lahko en sam močan ventilator na podstrešju ali strehi zrači stanovanja v vseh nadstropjih pod njim.

V kuhinji, kjer so v vlažnem zraku še delci maščob, moramo ventilator večkrat umiti v raztopini pomivalnega sredstva ali pa ga zaščititi s filtrom iz goste mreže. Filter večkrat snamemo in umijemo.

zamrzovanje živil

PECIVO NA ZALOGO

Peka in zamrzovanje peciva za zalogo imata precej prednosti. Pečemo, kadar nas je volja in kadar imamo čas, na zalogi pa imamo lahko vedno več različnih vrst peciva. Pripravimo si osnovno testo, najbolje z električnim mešalcem ali ročnim stepalnikom, ga razdelimo in spečemo iz njega najrazličnejše vrste peciva. Zamrzujemo lahko vsako vrsto peciva zase, celo ali razrezano ali pa mešanice iz različnih kosov peciva.

Za zamrzovanje je primeren vsako pecivo iz kvašenega, krhkega, listnatega in vmešanega testa. Neprimeren za zamrzovanje so »poljubčki« iz beljakov ter makroni. Sladkorna glazura pri zamrzovanju izgubi lep videz, zato prevlečemo pecivo z njo šele po odtajanju.

Pravilna embalaža. Obstaja posebno močna aluminijasta folija za cele kolače in posamezne kose. Na tržišču pa so tudi pravi modeli za kolače, ki so narejeni (modeli namreč) iz aluminijaste folije, v kateri lahko kolače pečemo in zamrzujemo. Za drobno pecivo in posamezne kose so primerne tudi polietilenske vrečke.

Pecivo iz vmešanega testa in torte tajamo pri sobni temperaturi v embalaži. Če bi embalažo namreč odstranili, bi se pecivo navlaziло, skorja pa bi postala mehka. Odtajanje traja pri celih kolačih in

tortah glede na temperaturo in velikost 4 do 6 ur. Posamezni kosi in rezine so odtajani že po 1 uri.

Kvašeno pecivo tajamo enako kot pecivo iz vmešanega testa ali pa neodtajane kolače prepečemo v pečici. S tem prihranimo čas, pecivo pa tekne še bolj. Nizko pecivo postavimo v pečico, ki smo jo segreti na 200 stopinj Celzija (sadni kolač prekrijemo s folijo, da se ne izsuši). Po približno 10 minutah je kolač odtajan, rahlo topel in tekne kot sveže pečen.

OSNOVNI RECEPT ZA KVAŠENO TESTO

Potrebujemo: 70 gramov kvasa, tri osminke litra (okrog 4 decilitre) mleka, kilogram moke, 125 gramov margarine, 2 jajci, 125 gramov sladkorja, 1 žličko soli.

Kvas raztopimo v mlačnem mleku. Moko, mehko margarino, jajca, sladkor in sol stresemo v veliko posodo in prelijemo s kvasom. Zmes nato gnetemo z gnetilnim kavljem mešalca tako dolgo, da se testo loči od skled. Skledo pokrijemo in pustimo testo vzhajati približno 20 minut. Nato testo z roko enkrat pregnetemo, ga razde-

limo najprej na dva, nato na štiri dele.

Iz tega osnovnega testa lahko spečemo raznovrstno pecivo.

OSNOVNI RECEPT ZA VMEŠANO TESTO

Potrebujemo: 500 gramov masla ali margarine, 300 gramov sladkorja, 2 zvitka vanilijevega sladkorja, 8 jajc, 750 gramov moke, 250 gramov jedilnega škroba, sol, 2 zavitka pecilnega praška, četiri litra mleka.

Sestavine po vrsti, kot so navedene v receptu, stresemo v visoko skledo. Maščoba mora biti mehka, vendar tekoča. Električni mešalec nastavimo na najvišjo stopnjo in vse sestavine zmešamo. Mešamo največ 2 minuti, sicer se testo pri pečenju sesede.

Pecivo iz vmešanega testa je posebno primerno za zamrzovanje, ker postane zaradi mraza sredica še sočnejša in mehkejša. Pecivo najprej popolnoma ohladimo in šele nato zamrzujemo.

Rok trajanja kvašenega testa v zamrzovalniku je 3 mesece, vmešanega pa 6 mesecev.

IZ DŽOUŽIJOVOGA DNEVNIKA

Pravijo, da oči je nimak, to je kumple ma. Tak se je zgodilo, da je pa eden večer v Bogovine moč gnila kumple. Ste se čudo od kumpovalca in Bolfinca. Se je no, ne vejmo kako, to kumple kumpje, pa je v loggimi orod s kumpovalcem odpelali v charbor o, Povrt nivo. Jan se pa, ne vejmo kako, to gnila kumple of nej čeli meti, pa se vsaj 3 ton narač jih nobi. Deset getero dinarof prevoeni strokof pa naj mij ori keoj dememo k stabilizacijskim ukrepon.

za razvedrilo

OPRAVILI NALOGO

Na smrt obsojeni je pobegnil iz zapora. V sosednjo občino so poslali tri njegove fotografije: slikan od spredaj, slikan od leve in slikan od desne.

Čez teden dni pride iz občine sporočilo: »Vse tri smo našli, vsi trije ustreljeni.«

ODGOVOR V TELEVIZIJSKI ANKETI

V programu za otroke nam je najbolj všeč to, da imamo vsaj nekaj časa mir pred njimi, se je glasil eden od odgovorov...

ŽALOSTNI OČE

»Veš kaj, sin, nobenega vesela mi še nisi napravil, odkar si na svetu.«
»Kaj pa prej, oči?«

ZADOVOLJSTVO — ZA NEKATERE

»Kakšen čudovit dan!« je vzhičeno rekel sprehajalec redarju v parku.

»Le kaj imam jaz od tega!« se je razhudil redar, »ko pa sem tu službeno!«

PRED MILIČNIKOM

Miličnik ustavi avtomobilista na magistralni cesti.

»Vozniško dovoljenje, prosim!«

»Nimam ga.«

»Kako to?«

»Nisem zna! voziti, pa mi ga niso hoteli dati.«

SNOB

»Pred dnevi sem kupil čisto novo jahto, ker se je ta zmočila!«

NE MORE S TIRA

Desetletni fantiček se vztrajno pelje po tiru pred tramvajem. Pa ga strojevodja nadere: moreš s tira! »Jaz že, vi pa ne«, mu odvrne fantiček.

ČUDAŠKI TINČ

— Pravi čudak je ta tvoj svak
— Po čem sklepaš?
— A nisi videla, da ima sobne rastline v kuhinji?

Vinogradi so oživali

Spet je tu jesen. To je lep in vesel letni čas. Jutra so že nekoliko mrzla, a dnevi še topli, večasih pa tudi ne. Tudi narava se spreminja.

Listje že postaja svetlejšje barve. Na poljih, vinogradih in sadovnjakih pridne roke pospravljajo pridelke.

Na poljih že zori koruza, pesa se debeli, v sadovnjakih pa že zorijo razni sadeži. Tudi v vinogradih je živahno. Grozdje je že sladko. Klopotci se spel oglašajo, saj je škorec laticev povsod dovolj, posebno tam, kjer ne bi bilo treba. Ob klopotanju klopotcev pa nekateri že trgajo grozdje in ga sliškajo v mošt. Ščasoma bodo škoric odleteli v tople kraje. Potem se bo bližala zima. Klopotci bodo ostali sami v vinogradih, le mrzli veter bo njihov gost.

Mateja Lančič, 5. a. OŠ Videm ob Ščavnici

Naša šola

Naša šola je lepa in moderna. Zgrajeni so jo leta 1974. Pomagali so tudi naši starši s samopriskom. Nosi ime po narodnem heroju Slavku Šlanderu. Pred šolo je velika zelenica. V sredini zelenice stoji spomenik heroja Slavka Šlandra. Za šolo je šolsko igrišče.

V šolski zgradbi imamo: učilnice, kabinete, garderobe, kuhinjo, jedilnico, knjižnico, zobno ambulanto, gimnazijsko pisarno in druge prostore.

Ponosen sem, ker obiskujem to šolo.

DADO BRANKOVIČ, 3. b OŠN. ŠOLA SLAVKO ŠLANDER CELJE

Na počitnicah

V počitnicah smo hoteli iti v Dobro, pa je mama zbolela.

Sklenila sem, da bom šla k babici v Marčak. Tam živi tudi moja sošolka Vesna. Veliko sva bili skupaj in se igrali ter šivali pričke. Čas je hitro mineval, morala sem domov. Poslovala sem se od prijateljice in ji obljubila, da se bova kmalu videli.

Počitnice so hitro minile in spet smo v šoli.

Zvezdana Žbontar, 4. r. OŠ Kapela

SUŽENJ POSTANE, KDOR KADI

Boris, Igor in Marijan so se zmenili, da se bodo dobili pred kinom. Marjan in Igor sta že prišla, Borisa pa ni bilo od nikoder. Končno je prišel, desno roko je držal v žepu in nekaj stiskal v njej.

„Zdravo, me že dolgo čakata? Uganita, kaj imam?“ je razburjeno začel Boris in nadaljeval skrivnostno: „Cigarete!“ „Kaj? Saj si nor“, sta skoraj naenkrat vzkliknila fanta. Ah, saj to ni nič takega,“ se je delal važnega Boris. „Prižgeš jo, vlečeš k sebi dim, izdahneš in najbrž je prijeto, saj moj oče vedno s takšnim užitek kadil. Ali bomo poskusili?“

„No ja, če boš ti, bom tudi jaz,“ noče zaostajati Igor. Marijan pa samo nekaj zamrmra, kar bi naj zvenelo kot pritrditev. Tako so res prižgali, Boris seveda prvi. Igor in Marijan sta ga občudujoče gledala. „No, zdaj pa še vidva, da bom videl, če kaj veljata,“ se je kot petelin na gnoju postavil Boris. Res sta si prižgala, a komaj je Marjan pokadil pol cigarete, ga je zvililo in stekel je za ogel. Igor pa se je kaj kmalu podal za njim. Boris se je le smejal na vse pretege in ker se prijatelja nista več prikazala, je ponosno žvižgajoč odšel domov. In tako se je začelo. Boris je sprva pokadil cigareto dve v družbi, a kmalu je po cigaretah segel bolj pogosto. Začel je študirati, kmalu je dobil zaposlitev, postal delegat na sestankih in se tam še bolj privadil kajenju, saj na sestankih dosti kajajo. Počasi se je staral, se poročil, dobil dva sinova. Lepega dne pa ju je zalotil pod hruško, ko sta kadila. „Smrkavca, kaj sta trčena“, je siknil jezen. Starjši sin pa mu je milo, a zajedljivo odbrusil: „Oho oče, saj pa ti tudi kadliš“. „Da, jaz kadim, ker sem se navadil in ne morem nehati...“ je zmedeno obmolknil. Spomnil se je, kako je ničkolikokrat rekel ženi: „Kaj se sekiraš, saj lahko neham kaditi, kadar hočem.“ Zdaj pa je sam priznal, da je suženj nikotina!

Tako ni pri sinovih nič opravil, saj sama nista sprevidela, kakšen strup sprejemata vase. Šel je nazaj v hišo in si govoril: „Kaj sem storil? Občudoval sem očeta, ko je kadil in ga posnemal. Najbrž se je z mojima sinovoma zgodilo isto in kaj zdaj? Jaz se cigaretam ne morem odpovedati, je prepozno. Še kako prav je imel nekdo, ki mi je rekel: „SUŽENJ POSTANE, KDOR KADI“.

Alenka Lutar, 8. r. OŠ Črenšovci

MOJ KRAJ

Doma sem na Kapeli. Okoli mojega doma je polno gozdov, zato je ozračje čisto. Velikokrat poslušam, kako se petje ptic in šumenje listja zlije v čudovito glasbo. Ko gledam vse te sadovnjake, vinograde in polja, si mislim, kako ljudje marljivo delajo in obdelujejo zemljo, čeprav samo košček, ki ga imajo. V mojem kraju imamo tudi šolo, trgovino, vrtec, cerkev in spomenik padlim borcem, ki so žrtvovali svoja življenja, da bi mi živeli v miru. Z griča, kjer stoji cerkev, imamo lep razgled po vsej naši prelepi okolici. Naš kraj je znan tudi po vinski kleti.

Upam, da bom v njem vedno prebivala.

Darja Bračko, 6. r. OŠ Kapela

Med počitnicami smo bili na morju v Medveji. Targovali smo v avtomobilski trgovini. Vsi smo se kopali od jutra do večera. Vseh deset dni smo imeli lepo sončno vreme. Na morju smo imeli nove vrgatelje. S katerimi smo se veliko skupaj igrali.

Trstenjak Žvo
3. a. OŠ
Štrocja vas

Jesen je mati darov

Poletje se je poslovilo, prišla je spet jesen. Sonce ne sije več tako močno in tudi jutra so bolj mrzla; večkrat je megla. Listje na drevju se je preobleklo v škrlatno barvo; počasi odpada. Sadno drevje je polno rumenih in rdečih sončnih sadežev. Vinogradi so polni sladkih in lepih grozdov. Zdaj se vrstijo trgateve in pesem klopotcev in trgačev se spet sliši iz vinogradov. Tudi trgatev koruze je tu. Koruznjaki se počasi polnijo z zlatorumeno koruzo. Kleti bodo spet polne krmne pese. Kmetje so skoraj od ranega jutra do poznega večera na polju, da spravijo čimveč teh tako potrebnih pridelkov.

Jesen je zelo lep čas v letu. Res je, da morajo kmetje mnogo delati. Zato pa smo vsi veseli, ko ni treba vsega kupiti, saj so naši sodi polni z vinom, kleti s krmno peso, koruznjaki s koruzo, zmrzovalniki z nekatero zelenjavo, steklenice pa so polne kompotov.

Res je torej, da je jesen mati darov.

Darinka Hohšteter, 8. raz. OŠ 17. oktober Beltinci

dopisniki so zabeležili

Narava se poigrava, pa ne samo v hribovitih predelih Pomurja, tudi v nižinah je tako. To lahko vidimo tudi na posnetku dopisnika Štefana Prše.

MURSKA SOBOTA

Zbrali prispevke za prizadete

Pozivu, ki je bil objavljen 2. septembra v »Vestniku«, so se odzvali učenci 2. T 4 mursko-soboškega srednješolskega centra tehniško-pedagoške usmeritve in tako zbrali 1.326 novih dinarjev. Te so poslali na naslov Koordinacijskega odbora za pomoč narodnoosvobodilnim gibanjem in žrtvam politične agresije pri Republiški konferenci SZDL Slovenije. Prostovoljno zbrana sredstva so bila nakazana za pomoč žrtvam agresije v Libanonu.

Slavica PANKER Murska Sobota

Osnovna organizacija ZSMS Planika v Turnišču je pred kratkim izvedla več delovnih akcij. Tako so uredili okolico zdravstvenega doma v Turnišču in okolico rojstne hiše narodnega heroja Štefana Kovarja — Marka v Nedelici. Pred dnevi pa so čistili okolico tovarne in uredili cvetlični nasad na dvorišču.

Na sliki so mladi med delovno akcijo.

Štefan Prša

MURSKA SOBOTA

Prizadevni klubovci

Člani kluba OZN Zdravstvene šole Murska Sobota so na svojem prvem sestanku v novem šolskem letu sprejeli program dela kluba za šol. leto 1982/83, izvolili so novi odbor kluba ter poslušali poročilo o poteku letošnje poletne politične šole na Debelem rtiču, kamor so v času počitnic poslali na strokovno in družbenopolitično izpopolnjevanje dve svoji članici, bodoči funkcionarki kluba.

Število članov kluba OZN na njihovi šoli je zadnji dve leti nekoliko upadlo, zato so sklenili, da bodo pridobili čim več novih članov, posebej še iz letošnjih prvih in drugih letnikov UI.

Delo v interesnih dejavnostih, ki so tudi na srednjih šolah sestavni del vzgoje in izobraževanja, je za mlade vsekakor zelo pomembno, saj lahko v veliki meri prispeva k vsestranskemu razvoju mlade osebnosti in k vključevanju v samoupravljanje. Vsak učenec bi naj delal vsaj v eni izmed interesnih dejavnosti, ki jih organizira šola.

Člani kluba se bodo v čim večjem številu udeležili letošnjega republiškega srečanja klubovcev OZN, ki bo ob koncu oktobra v Ptujju, kjer so bili pred petindvajsetimi leti ustanovljeni prvi klubi OZN v Sloveniji. Srečanje bo potekalo pod geslom »ZAMIR IN ENAKOPRAVNO SODELOVANJE MED NARODI«, zato bodo člani kluba OZN zdravstvene šole svoje delo v tem jesenskem obdobju posvetili predvsem proučevanju problematike oboroževanja, razorožitve in borbe za mir.

Zavedajo se, da bo njihova čim večja aktivnost v klubu eden najlepših prispevkov k proslavi ob obletnici njihove organizacije.

Marjan Pavlič

KOBILJE

Začeli so zgodaj

Dramska sekcija KUD Kobilje tudi v poletnih dneh ni mirovala. Naštudirali so veseloigro »Klopčiči«. Z njo so se najprej predstavili v domačem kraju, pred sabo pa imajo še vrsto gostovanj v drugih večjih krajih lendavske občine. Za vse to se še posebej zavzema Marjeta Vogrinc.

K. Ššavnica

GORNJA RADGONA

ROMI OBIRAJO JABOLKA

Ker KK Radgona ni mogel dobiti delavcev za obiranje jabolk v domači občini, se je povezal s Skupnostjo za zaposlovanje v Murski Soboti. Ta je organizirala skupino 40 Romov, ki so pri obiranju že nekaj dni prav prizadevni. Do kraja obiranja so zagotovili poseben avtobusni prevoz.

L. K.

AMD gorenjevarstroj

lendava

prireja v soboto,
2. oktobra ob 14. uri

in v nedeljo, 3. oktobra ob 12.30
na speedway stadionu v Petišovcih

veliko tradicionalno
speedway dirko za

5. zlato čelado

Sodelujejo države: Avstrija, Madžarska, Češka, Poljska, Bolgarija, ZR Nemčija, V. Britanija, Nova Zelandija in Jugoslavija.

Sodelujejo velika imena speedwaya:

Ivan Mauger, John Davis,
Roman Jankowski, Heny Kroese,
Regg Wilson, Istvan Sziracki
in še 22 evropskih tekmovalcev.

CENA VSTOPNIC 100 IN 200 DINARJEV.

IZBRANA GRAFIKA: »Samotno drevje«, linorez, avtor Robert Graj, 6. raz. OŠ Dane Šumenjak Murska Sobota (tudi na razstavi likovnih del učencev osnovnih šol Naša beseda '82 v Mariboru).

Kaj bomo delali v mesecu oktobru

V SADOVNJAKU

V sadovnjaku obiramo ob lepem vremenu zimsko sadje. Čim kasneje ga obiramo, tem boljše in irpežnejše bo. Posebna dolgo naj ostane na revju sadje s hrapavo kožo. Prezgodaj obrano sadje se namreč v shrambi slabo obdrži in močno uvne. Pred shranjevanjem sadja za zimo bomo sadne kleti dobro prezračili, po potrebi pobelimo in zažveplamo. Zaboje s police za shranjevanje sadja umijemo in posušimo na soncu.

V ugodnem vremenu začnemo z jesenskim sajenjem sadnega drevja. Kolobarje potrosimo z gnojem.

Pograbimo in sežgemo po škrlupu obolelo listje. Debla opažemo z lepljivi pasovi. V tem mesecu tudi sejemo pečke in sadimo koščice za vzgojo divjakov. Če se bojimo miši, pečke vložimo v pesek ali v rahlo zemljo v lonce, ki jih zakopljemo v zemljo. Tako seme bomo potem sejali v marcu na pripravljene grede.

V VINOGRADU

S trgatvijo bomo začeli, ko ho grozdje popolnoma zrelo. Pri popolni zrelosti pridelamo več in slajši most. Trgatev moramo opraviti skrbno, izločili bomo vse bolno in poškodovano grozdje, da bodo vina zdrava in čistega okusa.

Mošt naj vre na tropu največ 10 do 12 dni. Vsi mošči naj vro pod kipelnimi vehami, da jih ohvarujemo pred zunanjim okuženjem in v njih ohranimo koristne snovi. Če je le mogoče, uporabljamo za vrenje mošta kvasne glivice. Vrenje pa naj ne bo preveč burno, zato moramo skrbeti za pravilno toploto kleti — 21 — 23 stopinj Celzija.

NA VRTU

Če ho vreme v oktobru ugodno, še lahko posejemo zimske solate, motovilec in špinačo. Kasna zimska zelenjava, posebno zelje, ohrovti, karfjole in zimska endivija naj ostanejo na prostem kolikor mogoče dolgo, pač pa pripravimo vse potrebno za uzimljenje zelenjave. Vse odpadke z vrta odlagamo na kompostni kup, ki ga zalijemo z gnojnico in ob vlažnem vremenu prekopljemo. Na lepotehi delu vrta sadimo vrtnice in leptotne grme, poheremo gomolje dalij in kan. Pripravimo smrečje za uzimljenje zelenjave, vrtnic in za zavarovanje občutljivih trajnic. Lončnice spravimo na varno.

A. H.

STROKOVNJAKI SVETUJEJO

Pomen listja in glav sladkorne pese za živinorejsko proizvodnjo

Slovenski živinorejci primanjkuje letno okrog 100.000 ton energetske krme, ki jo v obliki koruze in drugih žit uvozimo iz drugih republik.

Na drugi strani pa ostaja na njivah za podor še 40 % stranskih proizvodov sladkorne pese. Ob pridelku 40 ton korenov sladkorne pese ostane na njivi 35 ton listja in glav sladkorne pese. Če računamo, da je hranilna vrednost listja in glav sladkorne pese 90 g SE, pomeni da iz enega ha dobimo 3150 kg škroba, če to količino preračunamo v mleko ali meso, je to čez 10.000 l mleka oziroma 1000 kg žive teže govedi. Torej če ostane le 1000 ha listja in glav sladkorne pese nepospravljenih in računamo le polovično vrednost od zgoraj opisane, pridelamo 5.000.000 l mleka ali 1.000.000 kg žive teže pitancev manj.

Poskusi krmljenja silaže iz listja in glav sladkorne pese so nam dali zelo dobre rezultate pri proizvodnji mleka. O siliranju listja in glav sladkorne pese je bilo že dovolj povedano, opozoriti hočemo na nekoliko splošnih problemov, ki nastajajo ob siliranju in krmljenju silaže iz listja in glav sladkorne pese. Eden od osnovnih pogojev, ki vpliva na uporabnost in hranilno vrednost glav in listja sladkorne pese, je čistoča. Posebno pri spravlju pesi v slabih vremenskih razmerah je potrebno listje in glave sladkorne pese skrbno pospravljati, ker bomo le tako dobili čisto in kvalitetno krmo za krmljenje v svežem ali siliranem stanju.

Mnogo boljše kot siliranje samega listja z glavami sladkorne pese se zaradi visoke vlage silira skupaj s slamo, koruznico, koruzno silažo ali koruznim storžem oziroma zrnom.

V primeru siliranja pesnega listja s koruznico mešamo 70-80 težinskih delov listja in glav sladkorne pese in 20-30 delov koruznice. V tem primeru koruznico pobiramo s silažnimi kombajni, ki jo razrežemo na 1-2 cm dolge dele in tako pomešamo med listje in glave sladkorne pese. Če režemo tudi listje in glave sladkorne pese, lahko mešamo večji del koruznice in obratno.

Koruzni silaži dodajemo 30-40 delov listja in glav sladkorne pese, kar je odvisno od zrelosti koruze in možnosti rezanja listja in glav sladkorne pese. V primeru rezanja listja dajemo manjši del do 30 % med koruzno silažo.

Moremo paziti obenem na suho snov koruzne silaže ob

siliranju, ki mora imeti nad 30 % suhe snovi. Čim več je suhe snovi v silaži, tem več dodamo listja in obratno.

Zelo zanimivo je siliranje glav in listja sladkorne pese skupaj s koruznim storžem oziroma zrnom. Koruzni storž in zrno pospravljamo s kombajni, ko je ta v polni zrelosti in vsebuje 60-70 % suhe snovi.

Vendar se nam taka silaža predvsem v kooperacijski proizvodnji in poletnih mesecih rada greje, zato je priporočljivo ob siliranju dodajati vodo. Večji uspeh dosežemo z dodajanjem listja in glav sladkorne pese, ki nam zboljša okus in kvaliteto silaže. Vendar je zaželeno, da je pesno listje v tem primeru zrezano.

Rezanje listja lahko opravimo s slamoreznicami ali silažnimi kombajni na njivi. Zelo primerni kombajni so znamke »Potinger«, v katere lahko enostavno dodajamo pesno

listje. Dan pred pobiranjem koruze oziroma drobljenjem, narežemo pesno listje na prikolice. V času siliranja ena oseba meče v transporter pesno listje, druga pa v drobilec koruzo oz. koruzni storž. Mešamo 25-30 delov pesnega listja in 70-75 koruznega zrna, kar je odvisno od zrelosti koruze oz. razpoložljive količine pesnega listja.

Tako silažo lahko krmimo vsem vrstam živali od pujskov 20-25 kg teže naprej, plemenskim svinjam, teletom od 100 kg naprej, kravam, mlaznicam in govejim pitancem.

Pomembno pa je, da se silaža iz koruznega storža oz. zrna pomešana s pesnim listjem v poletnih mesecih kljub manjšemu odvzemu ne bo grela.

mag. Ernest OMAR,
dipl. ing. agr.
ŽVZ za Pomurje

MURSKA SOBOTA

RAZSTAVA GOB

Gobarska družina Murska Sobota se je spet predstavila s svojo osrednjo vsakoletno prireditvijo, z razstavo gob, ki si jo je v času od 25. do 28. septembra ogledalo, razen številnih občanov, tudi veliko število učencev osnovnih in srednjih šol.

V prvi vrsti je naloga izkušenih gobarjev prosvetljevanje. Vedno poudarjamo, da ni naš namen seznanjati čim širši krog ljudi le z užitnimi gobami, da bi jih nabirali v kar največjih količinah in jih tako uničevali. Naša dolžnost je opozarjati na pomen gob in njihovo vsestransko koristnost, tudi strupenih. Naš cilj je preprečevati zastupitve s poučevanjem in zaščiti človekovo okolje, od katerega je odvisen in ga v svoji nevednosti ne sme uničevati.

Čeprav nam letos vreme ni bilo naklonjeno, smo uspeli zbrati kar preko 220 različnih vrst gob. Pomagal jih je določiti predsednik Gobarske družine Maribor, tovariš Anton Poler, ki nam je ob odprtju razstave predaval in z barvnimi diapozitivi predstavil nekaj pomembnejših redkih in zanimivih vrst gob. Med drugim je poudaril, kako pomembno je, da nabiramo gobe v košare in ne v plastične vrečke. Če damo gobo v košaro, lahko še ves čas naše hoje po gozdu veter raznaša njene trosi. Pomembno je tudi omeniti, da naj gobe ne bodo glavna jed, saj so težko prebavljive. Raje jih pripravimo kot dodatek jedem in na ta način popestrimo jedilnik.

Tovarišu Antonu Polerju se prav lepo zahvaljujemo, da se je našemu vabilu odzval in nam posredoval svoje znanje. Posebna zahvala pa gre tudi predsednici Gobarske družine Murska Sobota, profesorici Joži Seršenovi, ki ima največ zaslug za uspešno delo družine.

Simona Kralj

Obrtno podjetje „KOMUNA“ p. o., Beltinci, Panonska 28

Delavski svet

RAZPISUJE
dela in naloge

DIREKTORJA DO

Poleg splošnih z zakonom določenih pogojev morajo kandidati izpolnjevati še naslednje:

- da imajo višjo ali srednjo izobrazbo
- da imajo 5 ali 10 let delovnih izkušenj, odvisno od izobrazbe
- da imajo ustrezne moralno-politične kvalitete

Izbrani kandidat bo imenovan za dobo 4 let.

Pismene ponudbe s potrebnimi dokazili sprejema razpisna komisija z oznako „za razpisno komisijo“ 8 dni od dneva objave. Kandidati bodo o izbiri obveščeni v 30 dneh po poteku razpisa.

Delovna skupnost Zavarovalne skupnosti Triglav, Pomurska območna skupnost

OBJAVLJA

dela in naloge

zavarovalnih zastopnikov

za naslednja področja:

- a. v zastopu 8—102 Tišina,
- b. v zastopu 8—106 Rogašovci,
- c. v zastopu 8—107 Grad,
- d. v zastopu 8—138 Murska Sobota — okolica,
- e. internega zastopnika.

Poleg splošnih pogojev morajo kandidati za dela in naloge pod a, b, c, in d imeti najmanj končano osemletno šolo, za dela in naloge pod e pa srednjo šolo.

Za objavljena dela in naloge se združuje delo s polnim delovnim časom za nedoločen čas in s posebnimi pogoji poskusnega dela, ki bo trajalo tri mesece.

Nastop dela za delovna področja pod a, b in c je 1. november 1982, za dela pod d in e pa 1. januar 1983.

Osebnih dohodkov po Samoupravnem sporazumu o delitvi sredstev za osebne dohodke ter sredstev sklada skupne porabe.

Kandidati naj vložijo prošnje s kratkim življenjepisom na odbor za medsebojna delovna razmerja in kadrovska vprašanja pri Pomurski območni skupnosti ZS Triglav v roku 15 dni od objave. Kandidati bodo o izbiri obveščeni najkasneje v 30 dneh od zaključka objavnega roka.

ABC POMURKA

KMETIJSKO GOSPODARSTVO
RAKIČAN, n. sol. o.
Rakičan

TOZD PG BELTINCI

KG Rakičan je pričel 24. septembra v sadovnjaku v Bodoncih prodajati

kakovostna jabolka

sorte zlati in rdeči delišes, jonatan, zlata parmara ter hruške po ceni 12 do 15 din za kilogram.

Prodaja bo vsak dan, tudi ob nedeljah, od 8. do 18. ure.

Kupec si obira jabolka v svoje zaboje.

Izkoristite priložnost in obiščite ter občudujte lepote jeseni na Goričkem.

Poskrbeli smo da je v okoliških gozdovih dosti gob, ki so zastoj.

Razpisna komisija pri Temeljnem javnem tožilstvu v Murski Soboti

objavlja

na osnovi člena 6/3 Pravilnika o delovnih razmerjih prosta dela in naloge

VODJA VPISNIKOV

na enoti v Murski Soboti.

Posebni pogoji: srednja administrativna, ekonomska ali druga ustreznost srednja šola, znanje strojepisja in najmanj 3 leta delovnih izkušenj pri opravljanju podobnih del in nalog.

Zaželeno je znanje madžarskega jezika.

Delovno razmerje se sklene za nedoločen čas od 1/1-1983 dalje.

Prijavo, s kratkim življenjepisom, vložite v roku 15 dni po objavi razpisa na Temeljno javno tožilstvo v Murski Soboti.

O izidu izbire bodo kandidati obveščeni v 30 dneh po preteku razpisnega roka.

Na podlagi sklepa delavskega sveta ABC POMURKA Mesna industrija TOZD TRANSPORT, Murska Sobota

razpisujemo licitacijo

za naslednja osnovna sredstva:

1. Osebnih avtomobil wartburg, leto izdelave 1973, registriran, vozen, izklicna cena 30.000 din
2. vlačilec FAP leto izdelave 1960, registriran, vozen, izklicna cena 30.000 din
3. Tovorni avtomobil zastava 412 NF — 2 avtomobila, oba leto izdelave 1978, neregistrirana, nevozna, izklicna cena 5.000 din za avtomobil
4. kabina mercedes 2024 karambolirana, izklicna cena 3.000 din

Licitacija bo 8. oktobra 1982 s pričetkom ob 10. uri na dvorišču Mesne industrije, Murska Sobota, Lendavska 9.

Pred pričetkom licitacije je obvezen 10-odstoten garancijski polog za upravičence licitacije.

Informacije je možno dobiti na upravi TOZD TRANSPORT Lendavska 9.

V igrah so se pomerili samo domačini

Prejšnjo nedeljo je mladina iz Sebeborca pripravila IGRE BREZ meja. Na veliko razočaranje organizatorja se od štirinajstih povabljenih osnovnih organizacij ni nobena udeležila iger, zato sta se med sabo pomerili dve domači ekipi. Zmagala je ekipa Sebeborci I.

To je spet podatek več, ki nam kaže na nedelavnost nekaterih osnovnih organizacij. Tako vodstva kot ostali člani bi se morali zavedati, da se bliža enajsti kongres slovenske mladine, ko bi morala biti aktivnost mladih na vseh področjih na vrhuncu.

Simona F.

Osnovna šola Cankova razpisuje prosta dela in naloge učitelja NE

za nedoločen čas s polnim delovnim časom, nastop takoj, pogoj PRU.

Rok prijave: 8 dni po izidu razpisa.

URADNE OBJAVE

URADNE OBJAVE
OBČINSKIH SKUP-
ŠČIN: GORNJA RAD-
GONA, LENDAVA,
LJUTOMER IN MUR-
SKA SOBOTA

Odgovorni urednik:
Martin Vinčec

Leto XVI

Murska Sobota, dne 30. septembra 1982

St.: 26

229. ODLOK O PROGRAMSKEM DELU ZAZIDALNEGA NAČRTA STANOVANJSKE CONE-DELA SOSESKE S-2 OB RAZLAGOVI ULICI V LJUTOMERU.
230. ODLOK O DAVKU NA PROMET NEPREMIČNIN V OBČINI MURSKA SOBOTA
231. ODREDBA O UKREPIH ZA PREPREČEVANJE IN ZATIRANJE STEKLINE PRI ŽIVALIH V OBČINI LJUTOMER

232. POROČILO O IZIDU REFERENDUMA V KRAJEVNI SKUPNOSTI RADOSLAVCI
233. SKLEP O RAZPISU REFERENDUMA ZA UVEDBO KRAJEVNEGA SAMOPRISPEVKA ZA OBMOČJE KRAJEVNE SKUPNOSTI ČENTIBA.
234. POPRAVEK ODLOKA O UPRAVNIH TAKSAH V OBČINI LJUTOMER.

229.

Na podlagi 10. in 11. člena zakona o urbanističnem planiranju (Ur. list SRS št. 16/67, 27/72 in 8/78), 6. člena odloka o urbanističnem načrtu mesta Ljutomer (Ur. objave občin Pomurja št. 9/80) in 181. člena statuta občine Ljutomer (Ur. objave občinskih skupščin Gornja Radgona, Lendava, Ljutomer in Murska Sobota št. 44/81) je skupščina občine Ljutomer na seji zbora združenega dela in zbora krajevnih skupnosti dne 26. 5. 1981 sprejela

ODLOK

O PROGRAMSKEM DELU ZAZIDALNEGA NAČRTA STANOVANJSKE CONE — DELA SOSESKA S—2 OB RAZLAGOVI ULICI V LJUTOMERU

1. člen

Sprejme se programski del zazidalnega načrta stanovanjske cone dela soseste S—2 ob Razlagovi ulici v Ljutomeru, ki ga je izdelalo PGP Ljutomer — enota za projektiranje in urbanizem, št. projekta 155/80 v aprilu 1981.

2. člen

Zazidalni načrt obsega območje med Razlagovo ulico in spomenikom NOB ob cesti Ljutomer—Cezanjevci. Na zemljiščih na območju zazidalnega načrta je dovoljena individualna stanovanjska gradnja.

Zazidalni načrt — tekstualni in grafični del je sestavni del odloka.

3. člen

Zazidalni načrt je stalno na vpogled občanom, organom in organizacijam pri upravnem organu pristojnem za urbanizem skupščine občine Ljutomer.

4. člen

Ta odlok začne veljati osmi dan po objavi v Uradnih objavah občinskih skupščin Gornja Radgona, Lendava, Ljutomer in Murska Sobota.

Številka: 351-102/81-3

Datum: 26/5-1981

Predsednik
skupščine občine
Franc ŠTRAKL, l. r.

230

Na podlagi 1. in 10. člena zakona o davku na promet nepremičnin (Uradni list SRS, št. 27/72, 39/74 in 11/79) in 167. člena Statuta občine Murska Sobota (Uradne objave, št. 12/80 in 36/81) je Skupščina občine Murska Sobota na seji zbora združenega dela in zbora krajevnih skupnosti dne 23. 9. 1982 sprejela

ODLOK

O DAVKU NA PROMET NEPREMIČNIN V OBČINI MURSKA SOBOTA

1. člen

V občini Murska Sobota se plačuje davek na promet nepremičnin po zakonu o davku na promet nepremičnin in po določbah tega odloka.

2. člen

Davek na promet nepremičnin se plačuje po davčnih stopnjah glede na dogovorjeno prodajno ceno ali višino dogovorjenega povračila oziroma prometno vrednost kvadratnega metra zemljišča oziroma uporabne površine gradbenega objekta in so različne za kmetijska zemljišča, nezazidana stavbna zemljišča in za gradbene objekte.

Stopnje prometnega davka so progresivne in se določajo po sistemu stopničaste progresije.

3. člen

Prometni davek se plačuje po naslednjih stopnjah:

1. Za kmetijska zemljišča, če znaša dogovorjena prodajna cena ali višina dogovorjenega povračila oziroma prometna vrednost za 1 m² površine:

nad din	do din	Znaša davek din	%	
	5,00		5	
5,00	8,00	0,25	+ 7	od presežka nad 5,00 din
8,00	12,00	0,46	+ 9	od presežka nad 8,00 din
12,00	18,00	0,82	+ 13	od presežka nad 12,00 din
18,00	25,00	1,60	+ 19	od presežka nad 18,00 din
25,00		2,93	+ 25	od presežka nad 25,00 din

2. Za nezazidana stavbna zemljišča, če znaša dogovorjena prodajna cena ali višina dogovorjenega povračila oziroma prometna vrednost za 1 m² površine:

nad din	do din	znaša davek din	%		
	50,00		10		
50,00	70,00	5,00	+ 12	od presežka nad	50,00 din
70,00	100,00	7,40	+ 15	od presežka nad	70,00 din
100,00	150,00	11,90	+ 19	od presežka nad	100,00 din
150,00	200,00	21,40	+ 24	od presežka nad	150,00 din
200,00		33,40	+ 30	od presežka nad	200,00 din

3. Za gradbene objekte, če znaša dogovorjena prodajna cena ali višina dogovorjenega povračila oziroma prometna vrednost za 1 m² uporabne površine:

nad din	do din	znaša davek din	%		
	4.000		12		
4.000	8.000	480	+ 14	od presežka nad	4.000 din
8.000	12.000	1.040	+ 16	od presežka nad	8.000 din
12.000	16.000	1.680	+ 18	od presežka nad	12.000 din
16.000	20.000	2.400	+ 20	od presežka nad	16.000 din
20.000	24.000	3.200	+ 22	od presežka nad	20.000 din
24.000		4.080	+ 24	od presežka nad	24.000 din

4. člen

Poleg oprostitev po 4. členu zakona o davku na promet nepremičnin se davek na promet nepremičnin ne plačuje, če občani, ki se po zakonu o kmetijskih zemljiščih štejejo za kmete, menjajo kmetijska ali gozdna zemljišča z namenom združenja kmetijskih zemljišč.

Davek na promet nepremičnin se tudi ne plačuje, če gre za prvo prodajo novega poslovnega prostora, kadar je bil poslovni prostor zgrajen s sredstvi uporabnikov družbenih sredstev. Če se taki poslovni prostor odtuji v roku 5 let od njegovega nakupa, se davek naknadno odmeri.

5. člen

Glede nastanka davčne obveznosti, oprostitev, odmere in plačevanja davka, pritožbe, obnove postopka, vračanja davka in prisilne izterjave ter zastaranja se uporabljajo določbe zakona o davku na promet nepremičnin.

6. člen

Z dnem, ko začne veljati ta odlok, preneha veljati odlok o davku na promet nepremičnin v občini Murska Sobota, (Uradne objave, št. 15/72, 1/76 in 27/81).

7. člen

Ta odlok začne veljati osmi dan po objavi v Uradnih objavah pomurskih občin.

Številka: 422-7/82-9.
Murska Sobota, dne

Predsednik
Skupščine občine Murska Sobota
Martin HORVAT, dipl. pravnik

Na podlagi 37. in 38. člena Zakona o varstvu živali pred kužnimi boleznimi (Ur. l. SRS št. 18/77 in 2/78), 9. člena Odredbe o ukrepih za preprečevanje, zatiranje in izkoreninjenje stekline (Ur. l. SRS št. 25/78) in 212. člena Statuta občine

Ljutomer (Uradne objave občinskih skupščin Gornja Radgona, Lendava, Ljutomer in Murska Sobota št. 44/81) je Izvršni svet skupščine občine Ljutomer na seji dne 1/9-1982 sprejel naslednjo

ODREDBO

O UKREPIH ZA PREPREČEVANJE IN ZATIRANJE STEKLINE PRI ŽIVALIH V OBČINI LJUTOMER

1. člen

Območje občine Ljutomer je razglašeno za neposredno ogroženo območje s steklino.

2. člen

Na območju občine Ljutomer se odreja obvezna zapora psov in mačk.

V času zapore morajo biti psi privezani ali zaprti, kadar so zunaj bivališča, morajo biti na vrvici in z nagobčnikom.

V času zapore morajo biti mačke zaprte.

V času zapore psi in mačke ne smejo zapustiti neposredno ogroženega območja, kar pa ne velja za rodovniške živali, ki se odpremljajo na razstavo ali vzrejni pregled z dovoljenjem veterinarske organizacije.

3. člen

Lastniki in posestniki psov morajo poskrbeti za redno cepljenje psov proti steklini, po programu pristojne veterinarske službe. Pse, ki iz kakršnihkoli razlogov niso bili cepljeni v tekočem letu in pse, ki so dopolnili 4 mesece starosti, so lastniki dolžni pripeljati na cepljenje v veterinarsko postajo.

Posestniki necepljenih psov so dolžni poskrbeti za njihovo humano pokončanje in neškodljivo odstranitev trupla, ker bo sicer to storjeno na njihove stroške. Pokončanje so dolžni prijaviti veterinarski postaji v Ljutomeru zaradi spremembe oziroma popravka v registru psov.

4. člen

Odreja se obvezno pokončanje psov in mačk, katerih posestniki se ne drže predpisane zapore.

Pokončati je treba vse necepljene in neregistrirane pse, vse pse brez znamkice ter pse in mačke, ki se prosto gibljejo izven bivališča (potepuške pse in mačke).

5. člen

Prepovedano je odirati žival, ki je poginila ali bila pokončana zaradi stekline ali suma, da je zbolela za steklino.

Trupla takih živali je potrebno napravi neškodljiva skupaj s kožo. Prav tako je potrebno napraviti neškodljive tudi odrte kože, če se po odiranju in raztelesbi ugotovi, da je bila žival stekla ali obstaja sum za to.

6. člen

Prepoveduje se lov s psi, ki niso dvakrat na leto zaščitno cepljeni proti steklini in če ni dosežena polna imunost živali vse tekoče leto. Veterinarska postaja Ljutomer, ki vodi evidenco prijavi, odjavi in cepljenju psov, bo uvedla v evidenco tudi drugo zaščitno cepljenje psa proti steklini.

7. člen

Odreja se obvezno pokončavanje zveri in pižmovk. Pokončavanje zveri in pižmovk ter potepuških psov in mačk opravljajo lovske organizacije.

Lovske organizacije lahko organizirajo tudi pogone na zveri in potepuške pse, če na drugi način ne morejo opraviti nalog iz prejšnjega odstavka.

Prepovedano je na neposredno ogroženem območju odirati trupla divjadi in jemati lovske trofeje te divjadi.

8. člen

Prepovedano je klati živali, če se ugotovi, da je stekla ali če obstaja sum, da je zbolela za steklino.

Prepovedano je uporabljati, prodajati ali darovati meso, mleko, druge surovine in proizvode, ki izvirajo od živali, zbolelih ali sumljivih, da so zbolele za steklino.

Vsi lastniki in posestniki psov so dolžni v celoti izvajati vse preventivne ukrepe glede zatiranja nevarne kužne bolezni stekline, kot je določeno v tej odredbi. Prav tako so dolžni izvajati vse ukrepe, ki jih vsebuje odredba o ukrepih za preprečevanje, zatiranje in izkoreninjanje stekline (Ur. l. SRŠ št. 25/78) ter tudi ukrepe, ki jih odredi občinska veterinarska inšpekcija.

10. člen

Kršitev določb te odredbe se kaznuje po Zakonu o varstvu živali pred kužnimi boleznimi, ki ogrožajo vso državo (Ur. l. SFRJ št. 43/76) in Zakona o varstvu prebivalstva pred nalezljivimi boleznimi, ki ogrožajo vso državo (Ur. l. SFRJ št. 58/78).

11. člen

Z dnem, ko začne veljati ta odredba, neha veljati odredba o ukrepih za preprečevanje stekline na območju občine Ljutomer (Uradne objave občinskih skupščin Gornja Radgona, Lendava, Ljutomer in Murska Sobota št. 34/78).

12. člen

Ta odredba začne veljati naslednji dan po objavi v Uradnih objavah občinskih skupščin Gornja Radgona, Lendava, Ljutomer in Murska Sobota.

Štev.: 322-sl/82-3

Datum: 7/9-1982

Predsednik Izvršnega sveta
Skupščine občine Ljutomer
Anton KOSI, l. r.

POROČILO

o izidu referenduma v Krajevni skupnosti Radoslavci

Na referendumu za uvedbo krajevnega samoprispevka v krajevni skupnosti Radoslavci, ki je bil v nedeljo 11. 7. 1982 so bili doseženi naslednji rezultati:

Glasovalna mesta	Štev. vol. upravič.	glasovalo			neveljavnih
		skup.	za	proti	
1	2	3	4	5	6
1. Radoslavci	210	158	137	17	4
2. Precetinci	158	147	132	13	2
3. Godemarci	102	92	84	8	*
KS Radoslavci					
Skupaj:	470	397	353	38	6

II.

Volilna komisija pri KS Radoslavci je na podlagi gradiva o izvedbi referenduma in v smislu 2. člena zakona o referendumu in o drugih oblikah osebnega izjavljanja (Ur. list SRS št. 23/77) ugotovila, da je odločitev na referendumu sprejeta, saj je 75 % volilnih upravičencev glasovalo ZA uvedbo krajevnega samoprispevka.

Volilna komisija
Predsednik:
Sever Franc

SKLEP

O RAZPISU REFERENDUMA ZA UVEDBO KRAJEVNEGA SAMOPRISPEVKA ZA OBMOČJE KRAJEVNE SKUPNOSTI ČENTIBA

1. člen

Za območje Krajevne skupnosti Čentiba se razpiše referendum za uvedbo krajevnega samoprispevka za obdobje od 1. 11. 1982 do 30. 10. 1987, ki bo uporabljen za:

1. asfaltiranje krajevnih cest v zaselkih in to:

»Kisvolgy« od že asfaltirane ceste do hiše Gerenčer Katarine in odcep od te ceste do kleti Jaklin Janeza,
— »Fodorrend« od že asfaltirane ceste do hiše Lazar Evgena,

— »Szücs« od regionalne ceste do hiše Gomboc Jožefa.

2. za dograditev športnega objekta

3. adaptacijo vaškega doma,

4. sofinansiranje glavnega vodovoda

5. sofinansiranje glavnega telefonskega voda

6. urejevanje hudournikov

7. finansiranje zaščitnega sloja na že asfaltiranih delih cest, kjer ni zaščitnega sloja.

Skupna predračunska vrednost del za katere se uvede samoprispevek znaša 3.600.000,- din. S samoprispevkom se bo predvidoma zbralo 3.600.000,- din.

2. člen

Referendum bo v nedeljo 17. oktobra 1982 od 7. do 19. ure v prostorih Osnovne šole Čentiba. Za postopek o glasovanju se smiselno uporabljajo določila zakona o volitvah delegacij in delegiranja delegatov v skupščine družbenopolitičnih skupnosti in Zakona o samoprispevku.

3. člen

Pravico do glasovanja na referendumu imajo občani, ki so vpisani v splošni volilni imenik ter občani, ki še nimajo volilne pravice, so pa v delovnem razmerju.

Volilci glasujejo neposredno in tajno z glasovnico, ki vsebuje naslednje besedilo:

Krajevna skupnost Čentiba

Datum: 17. 10. 1982

Glasovnica

Referendum dne 17. 10. 1982 o uvedbi krajevnega samoprispevka za izvedbo programa Krajevne skupnosti Čentiba.

Samoprispevek bi znašal

— 2 % od neto OD zaposlenih občanov

— 2 % od dohodka obrtnikov in samostojnih poklicev

— 2 % od KD iz kmetijstva delovnih ljudi in občanov

— 2 % od pokojnin, ki presegajo 1.500,- din

— 300,- din mesečno od delavcev zaposlenih v tujini
Zavezanci, ki imajo dohodek iz dveh ali več virov plačujejo prispevek za vsak dohodek posebej.

Glasujem

»ZA«

»PROTI«

Volilec izpolni glasovnico tako, da obkroži besedo »ZA« če se strinja z uvedbo samoprispevka, oziroma obkroži besedo »PROTI« če se z uvedbo samoprispevka ne strinja.

Nadzor nad sredstvi njegovi namenski uporabi ter nad izvajanjem del vrši svet krajevne skupnosti Centiba, ki najmanj enkrat letno poroča zboru občanov o poteku del in porabi sredstev.

5. člen

Ta sklep prične veljati z dnem objave v Uradnih objavah Pomurskih občin in se uporablja od 1. 11. 1982 dalje.

V Čentibi, dne 20. 8. 1982

Predsednik skupščine
KS Centiba
LUDVIK KIRÁLY

POPRAVEK

ODLOKA O UPRAVNIH TAKSAH V OBČINI LJUTOMER

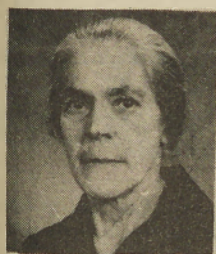
V odloku o upravnih taksah v občini Ljutomer (Uradne objave, št. 24 z dne 5. avgusta 1982) se v naslovu izpuščeni datum glasi: »27. julija 1982«.

Celotni prvi člen se pravilno glasi:

»Za spise in dejanja v upravnih stvareh ter za druge predmete in dejanja pri občinskih organih se plačujejo občinske upravne takse.

Z organi iz prvega odstavka tega člena so mišljeni:

- upravni organi občine Ljutomer;
- druge organizacije in skupnosti, kadar v okviru javnih pooblastil na podlagi zakona ali na njegovi podlagi izdanih predpisov odločajo o upravnih stvareh.«

ZAHVALA

Ob boleči in nenadomestljivi izgubi naše ljube in dobre mame, babice, prababice, sestre in tete

Amalije Vukan

roj. Ladler
iz Črncev pri Apačah

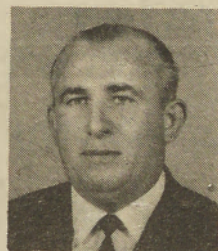
se iskreno zahvaljujem vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem ter vsem, ki so nam v težkih trenutkih stali ob strani, darovali vence in cvetje ter jo v tako lepem številu pospremili na njeni zadnji poti.

Prisrčna zahvala kolektivoma infekcijskega in kirurškega oddelka soboške bolnišnice za nesebično pomoč v času zdravljenja, govorniku za poslovljne besede, kolektivom Potrošnik-Merkator Lenart, TOZD Mešalnica in DH Črnci, LINA Apače in TOZD Farma Podgrad za darovane vence in izrečeno sožalje, žc. duhovniku za pogrebni obred in pevcem za odpete žalostinke.

Vsem še enkrat — iskrena hvala!

Črnci, 23. septembra 1982

GLOBOKO ŽALUJOČI: VSI NJENI

ZAHVALA

V 61. letu starosti nas je nepričakovano za vedno zapustil naš dragi mož, oče, brat in dedek

August Šmidlehner

iz Dobrovnika

Ob tej boleči in nenadomestljivi izgubi se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem, ki so ga pospremili na zadnji poti, darovali številne vence in cvetje ter nam pismeno ali ustno izrekli sožalje. Posebna zahvala zdravnikom in medicinskemu osebju kirurškega oddelka bolnišnice v Murski Soboti, g. župniku za pogrebni obred in pevskega zboru za odpete žalostinke.

Vsem še enkrat — iskrena hvala!

Dobrovnik, 18. 9. 1982

Žalujoci: žena Marija, sin Avgust z družino, brat Franc z družino ter ostalo sorodstvo

ZAHVALA

Ob nenadomestljivi in prerani izgubi naše drage komaj 51-letne žene, mame, hčerke, stare mame in botre

Marije Hauko

iz Veščice

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem, ki ste jo poznali in jo imeli radi ter jo v tako velikem številu pospremili na njeni zadnji poti, darovali vence in cvetje, nam pa izrekli sožalje. Iskrena zahvala zdravnikom in medicinskemu osebju internega in kirurškega oddelka soboške bolnišnice za pomoč v zadnjih trenutkih življenja. Posebna zahvala g. duhovniku za pogrebni obred, pevcem za odpete žalostinke, tov. Perkiču za tople poslovljne besede in kolektivu OZD MURA TOZD Oblačila.

Vsem še enkrat — prisrčna hvala!

Žalujoci: mož Franc, sin Feri z družino, sin Jože z ženo Zaliko, mama in ostalo sorodstvo

*Žalostno ozrem se po livadi,
kjer domača hiša stoji.
Vrata nemo so priprta,
ker v njej dragega moža
in atija ni.*

ZAHVALA

Ob nenadomestljivi in mnogo prerani izgubi našega dragega komaj 35-letnega moža, očeta, sina, brata, zeta, strica in botra

Viktorja Vrečiča

iz Kupšincev

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, znancem in prijateljem, ki ste ga poznali in imeli radi ter ga v tako velikem številu pospremili na njegovi zadnji poti, darovali vence in cvetje ter nam izrekli sožalje. Hvala duhovniku za pogrebni obred, pevcem za odpete žalostinke, godbi na pihala iz M. Sobote, govorniku KS za poslovljne besede. Iskrena hvala kolektivu, posebno njegovim sodelavcem v tovarni AVTO—UNION iz Ingolstadta za darovane vence in vso pomoč.

Vsem še enkrat — iskrena hvala!

Kupšinci, 16. 9. 1982

Globoko žalujoci in neutolažljivi: žena Marija, sinova Peter in Kristjan, oče, mama, brat Jože in sestra Marjana z družinama, brat Milan, tašča in ostalo sorodstvo.

ZAHVALA

Po kratki bolezni se je tiho poslovila od nas naša ljuba in dobra sestra ter teta

Anica b. Mihaela Gjerek

iz Dokležovja

Ob boleči izgubi se iskreno zahvaljujemo zdravnikom in sestram kliničnega centra v Ljubljani, stol. proš. 3. župniku za spremstvo in pogrebni obred, pevcem za ubrano petje in predstavniku KS za ganljivo slovo ob odprtem grobu.

Iskrena zahvala vsem darovalcem vencev in cvetja, sorodnikom in vsem, ki so jo v tako velikem številu spremljali na njeni zadnji poti.

Vsem še enkrat — iskrena hvala!

Dokležovje, Ljubljana, M. Črnci, Krajna, Kanada, Tropovci in Puconci, 12. 9. 1982

VSI NJENI

*Ah, kako nam sonce milo sije,
ker smo vedno žalostni.
Smo najdražje na svetu izgubili,
tebe, mama ljubljena.*

V SPOMIN

24. septembra mineva žalostno leto, odkar nas je za vedno zapustila draga mama in stara mama

Gizela Kutoš

roj. Friškič
iz Veščice

Ni ure ne dneva, da se ne bi spomnili in občutili praznine, ki je nastala za teboj. V naših srcih so ostale bolečine, nezaceljene rane. Bridko je spoznanje, da te ni več, vendar v naših srcih še živiš in boš živela do konca naših dni.

Žalujoci: VSI, KI SMO TE IMELI RADI

*Ti dragi oče in stari oče,
spiš v temni jami,
naše srce pa joče in trpi v
žalosti...*

ZAHVALA

Po težki neozdravljivi bolezni nas je v 70. letu starosti za vedno zapustil naš dragi oče in stari oče

Jožef Pucko

iz Mostja

Ob tej boleči izgubi se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem ter vsem, ki ste nam v težkih trenutkih stali ob strani in vsem, ki ste dragega pokojnika v tako velikem številu pospremili na njegovi zadnji poti, sočustvovali z nami, nam ustno ali pismeno izrazili sožalje. Posebna zahvala zdravniku iz Lendave za lajšanje bolečin njegov grob pa zasuli z venci in cvetjem. Posebna zahvala zdravniku iz Lendave za lajšanje bolečin v času bolezni, delovni organizaciji TOZD Pekarna Kranj, g. župniku za pogrebni obred in pevcem za odpete žalostinke.

Vsem še enkrat — iskrena hvala!

Mostje, 21. 9. 1982

Žalujoci: sinovi in hčerke z družinami

ZAHVALA

Tiho in brez slovesa nas je mnogo prezgodaj v 59. letu starosti zapustil naš dragi mož, oče, stari oče in brat

Franc Sreš

iz Bakovcev

Ob tej boleči in nenadomestljivi izgubi se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem, ki so dragega pokojnika pospremili na njegovi zadnji poti, darovali številne vence in cvetje ter nam pismeno ali ustno izrekli sožalje. Posebna zahvala gospodu župniku za pogrebni obred, pevcem za odpete žalostinke ter delovnim kolektivom SGP Konstruktor TOZD Pomurje, SOZD Mura TOZD Težka konfekcija in Alpina, govornikom KS in predstavnikom Pomurja za poslovljne besede.

Vsem še enkrat iskrena hvala!

Bakovci, M. Sobota, Maribor, 20. 9. 1982

Žalujoci: žena Rozika, sinovi Alojz, Franc, Jože z družinami, sin Anton, sestra in brata ter ostalo sorodstvo

• Male oglase in zahvale, objavljene v četrtek, sprejemamo še v ponedeljek do 13. ure. Naročniki VESTNIKA imajo pri objavah 20 odstotni popust.

PO NOVOASFALTIRANI CESTI

Se naprej s skupnimi močmi

Ze precej časa je minilo, odkar so brigadirji mladinske delovne brigade »Slavko Šlander« v svoj biten na mladinski delovni akciji »Goričko 82«, zapisali, da je potrebno doživeti, saj le tako lahko verjameš in spoznaš, da v Pertoči, vasi s štiristo prebivalci, ki je vpeta v najsevernejše obronke Prekmurja, živijo tako prijazni, gostoljubni in predvsem pridni delovni ljudje.

Pred nekaj dnevi so slavnostno predali namenu 1800 metrov novoasfaltirane ceste, ki se povezuje s Fikšinci in sosednjo Avstrijo, ter tako končno lahko kronali svoja prizadevanja, vlozene trude in napore.

Ze lani so jo razširili in kljub kruti usodi, močan naliv jo je namreč skorajda popolnoma uničil, z namenskimi samoprispevki zbrali 450 tisoč dinarjev in jo nazvali s tisočosemsto kubiki gramozu.

Letošnja dela stanejo okrog sedem milijonov osemstotisoč dinarjev. Od tega so vaščani prispevali 25 odstotkov, ostala sredstva pa so bila zbrana iz drugih virov (občinski proračun, SIS za ceste ...).

Vse to dokazuje, da se z dobrim povezovanjem z različnimi družbenopolitičnimi skupnostmi in organizacijami, ter zagrizenim delom krajanov da ogromno narediti.

Ohrabrujejo pa tudi samokritične besede predsednika mladih Pertočanov Jožeta Barberja, ki je rekel, da so si mladi šele z resnim delom pridobili zaupanje starejših. »Sestajamo se dvakrat tedensko, in sicer listi, ki se ukvarjajo s kmetijstvom ob sredah, vsi skupaj pa še enkrat ob sobotah, ko največkrat privedimo tudi očiščevalne in razne druge delovne akcije. Pomagamo tudi starejšim kmetom pri spravilu poljščin, obiskujemo invalide, sodelujemo z vojsko, še najpristranejša pa so srečanja s pobrateni mladinci iz Zalca.«

M. Skledar

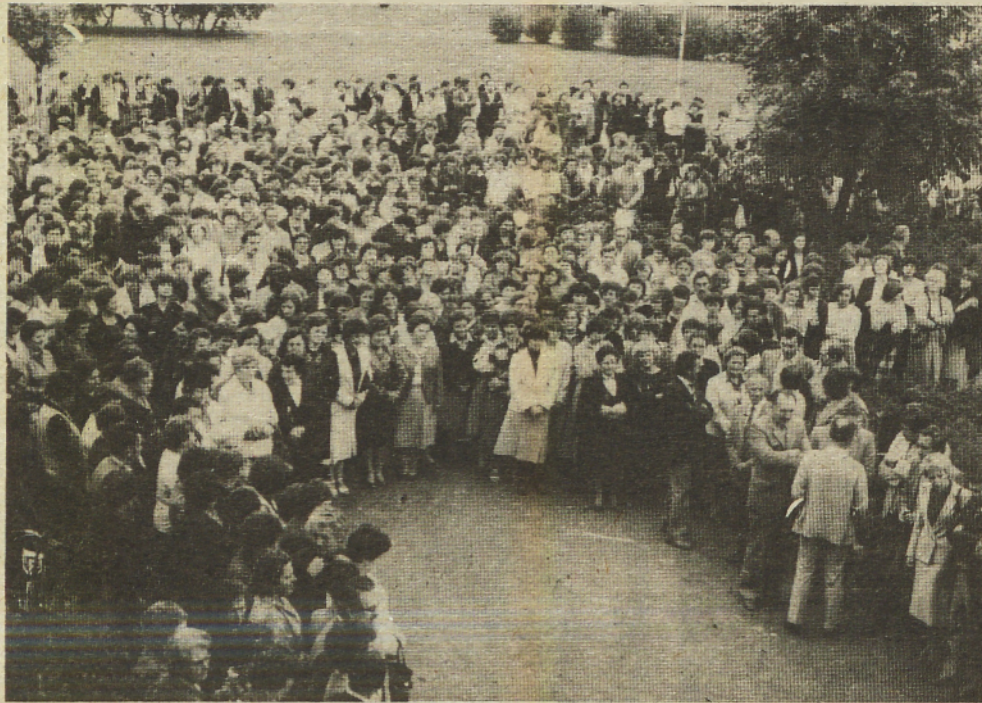
Za razvoj taborništva

Pretekli petek je bila v Murski Soboti tudi razširjena seja predsedstva Zveze tabornikov Slovenije, ki jo je vodil predsednik Robert Bobanec, prisostvovali pa so ji tudi predstavniki področne taborniške zveze Pomurja. Na njej so poleg tekočih nalog obravnavali tudi taborniško dejavnost v Pomurju in probleme, s katerimi se srečujejo. Ugotovili so, da je taborniška organizacija v Pomurju dosegla velik razmah, s tem pa se pojavljajo tudi nekateri problemi, kot povsod po Sloveniji. Težave se predvsem z vodniškim kadrom, kajti širitev organizacije zahteva vedno več teh kadrov in dela. Nadalje so ugotavljali, da je v Pomurju lažje voditi delo taborniške organizacije prek šole, kar pomeni, da bi ta morala postati sestavni del šole same. Zato bi bilo potrebno pri Zavodu za šolstvo SR Slovenije — organizacijska enota Murska Sobotna ustanoviti aktiv učiteljev — mentorjev taborniške organizacije. To bi hkrati pomenilo še hitrejši razvoj taborništva v Pomurju, ki je na dobri poti, da postane trden sestavni del socialističnega samoupravnega usposabljanja na področju vzgoje in ljudske obrambe.

Feri Maučec

OB 32-LETNICI PRVEGA DELAVSKEGA SVETA

Ponosni na prehojeno pot proslavili Murin praznik

Delavke in delavci Mure na slovesnosti ob letošnjem Murinem prazniku

Največji pomurski delovni kolektiv Mura, ki v šestih TOZD in DSSS zaposluje že prek 4.700 delavk in delavcev, praznuje vsako leto v spomin na 24. september pred 32 leti, ko so z izvolitvijo prvega delavskega sveta delavci prevzeli tovarno v upravljanje, svoj praznik. Številni delavci in delavke ter gostje so se tudi pretekli petek zbrali na tovarniškem dvorišču, da bi skromno, vendar s ponosom na prehojeno pot proslavili Murin praznik.

Na slavnosti je govorila predsednica centralnega delavskega sveta Berta Kološa ki je orisala prehojeno pot kolektiva, nato pa govorila o nalogah, ki izhajajo iz kongresov delavskih komunistov, o zapleteni gospodarski situaciji in gibanjih v zu-

nanjetrgovinski menjavi. Zatem je ugotovila, da so v polletnem gospodarjenju dosegli kvalitativne poslovne rezultate, saj znaša celotni prihodek 1.977.497.000 dinarjev, kar je za 42 odstotkov več kot lani, dohodek je porastel z indeksom 153, čisti dohodek pa 156. V poslovni sklad so oddvojili nekaj manj kot 200.000.000 dinarjev. Izredno velike napore je kolektiv vložil v povečanje izvoza na konvertibilna tržišča, saj ta znaša nekaj več kot 15 odstotkov. V šestih mesecih so izvozili 549.000.000 dinarjev, uvozili pa le za 162.000.000 dinarjev. V tem času so tudi zaposlili 223 delavcev. Kljub močni omejitveni politiki na področju investicij načrtovane vseeno uresničujejo. Trenutno razširjajo TOZD Zenska obla-

čila, gradijo strojnico, prostor za izdelanje proizvodov delavcem in investirajo v trgovsko mrežo. Kupili so tudi nov računalnik IBM, ki bo v delovni organizaciji in regiji brez dvoma pospešil razvoj na tem zahtevnem področju.

Na tovarniškem prazniku Mure je spregovoril tudi generalni direktor Božo Kuharič in se posebej zadržal pri letošnjih jubilejih, ki že deset, dvajset ali trideset let delajo v tovarni, ter slavljencih, ki 25 let združujejo delo v delovni organizaciji. Slednjim so tudi podelili spominske ure. Prebrali so tudi protestno pismo zoper početje izraelcev v Libanonu in podelili sindikalna priznanja.

Feri Maučec

OB 20-LETNICI DO DIMNIKAR BELTINCI

POMURSKI DIMNIKARJI PROSLAVILI SVOJ JUBILEJ

— SLAVNOSTNI GOVORNIK JE BIL MAKS ROJS, PREDSEDNIK PMS SZDL

Pretekli petek so se v Banovcih zbrali pomurski dimnikarji in številni gostje, da bi proslavili pomemben jubilej — 20-letnico delovne organizacije Dimnikar Beltinci. Udeležence proslave je najprej pozdravil predsednik delavskega sveta Alojz Brenčič, o razvojni poti delovne organizacije pa je govoril direktor Alojz Kavčič. Delovna organizacija Dimnikar Beltinci je bila ustanovljena pred dvajsetimi leti na pobudo nekaterih dimnikarskih obrtnikov, med katerimi velja posebej omeniti Otokarja Erjavca iz Beltincev. Na začetku delovanja je delovna organizacija štela le 16 delavcev, hkrati pa se tudi srečevala z nekaterimi težavami, saj ni imela osnovnih in obratnih sredstev, temveč so ta združili dimnikarski obrtni mojstri. Od ustanovitve pa do danes je Dimnikar Beltinci dosegel nagel vsestranski razvoj, saj danes delajo dimnikarji v sorazmerno dobrih razmerah, urejene imajo delovne prostore, ter samoupravne odnose in nagrajevanje po delu. Uspešno pa razrešujejo tudi družbeni standard zaposlenih. Imajo pomembno vlogo tudi na področju požarnega varstva.

Slavnostni govornik na proslavi ob 20-letnici delovne organizacije Dimnikar Beltinci je bil Maks Rojs — predsednik PMS SZDL. Poudaril je, da je dvajset let uspešnega dela obletnica, ki zasluži širšo pozornost, saj je dimnikarstvo dejavnost, ki na področju družbene samozaščite odigrava pomembno preventivno vlogo.

V nadaljevanju je govoril o vsestranskem razvoju Pomurja v zadnjih letih, hkrati pa poudaril, da si moramo še naprej prizadevati, da izkoristimo naravne možnosti gospodarskega in splošnega razvoja. »V teh prizadevanjih je pomembna dejavnost tudi najmanjšega delovnega kolektiva, saj gre za ustvarjanje večjega dohodka in za nove zaposlitve. Čas, v katerem živimo, ni lahak in zahteva bolj odločno uresničevanje ekonomske stabilizacije,

hkrati pa tudi spremembe v načinu razmišljanja in ravnanja,« je dejal slavnostni govornik.

Na slavnosti ob praznovanju 20-letnice delovne organizacije Dimnikar Beltinci so spregovorili tudi številni gostje ter izrekli priznanja in čestitke ob uspešnem razvoju. Zasluznim delavcem in gostom so podelili priznanja in plakete. V zameno pa so pomurske občinske gasilske zveze za uspešno sodelovanje podelile zaslužnim dimnikarskim delavcem gasilska priznanja. Republiško gasilsko priznanje druge stopnje pa je prejel direktor Alojz Kavčič. Kulturni program so izvedli učenci osnovne šole 17. oktober iz Beltincev. RK SZDL pa so poslali tudi protestno pismo zoper pokol palestinskega ljudstva v Libanonu.

Feri Maučec

Brigadirsko srečanje

Na igrišču prve osnovne šole v Murski Soboti so v lepi sončni soboti potekala športna srečanja murskosoboških brigadirjev, ki so letos sodelovali na mladinskih delovnih akcijah v Beogradu, Bjeljini, na Brkinih in v Suhi Krajini.

Prijetno enodnevno srečanje se je v popoldanskih urah nadaljevalo ob zakuski in poslušanju disco glasbe v klubu mladih, kjer so številni brigadirji obujali nepozabne spomine na svoje prve žulje, presežene norme, skrivnostne ljubezni, skratka na veliko šolo življenja.

Naj strnemo le nekaj razmišljanj mladih brigadirj, Mojce, Metke, Alenke in Brigite, pa recimo enega od komandantov, malo starejšega

Dušana: »Všeč nam je brigadirsko življenje in večkrat bi moralo priti do zblizanja mladih brigadirjev. Prirejati moramo tudi več lokalnih delovnih akcij, v katere bomo preko centrov za mladinske delovne akcije, ki delajo v okviru občinskih konferenc ZSM vključevali tudi ostale mladince. Srečanja po končanih akcijah pa nam morajo dopolnjevati smernice za nadaljnje delo, ki ga moramo kot zagnani brigadirji gojiti v vseh sredinah. Večina mladih pa še niti ne pozna dovolj čarov brigadirskega življenja in dela, in nekateri ljudje včasih tudi premalo cenijo prizadevanja mladih, ki delajo za svojo domovino.«

Milan SKLEDAR

S prešernostjo v srcu pa tudi z zaskrbljujočimi pogledi mladi pred 11. kongresom ZSMS gledajo na težave in probleme, katere lahko razrešijo le s skrajno poštenostjo, zavestnim in odgovornim delom, a hkrati z vsestransko organizirano družbeno akcijo.

OB 30-LETNICI TABORNIŠTVA V POMURJU

Razstava taborniške fotografije

Zveza tabornikov občine Murska Sobotna in osnovna šola Prosenjakovci sta v počastitev 30-letnice obstoja taborniške organizacije v Pomurju v prostorih dvojezične šole v Prosenjakovcih pripravili razstavo umetniške fotografije iz taborniškega življenja. Razstava, ki sta jo idejno obdelala ustvarjalca akademski slikar Borut Vild iz Murske Sobotne in arh. Snežana Ristič iz Beograda, prikazuje drobce iz življenja pomurskih tabornikov. Prikazani motivi so iz taborjenja na Blaguskem jezeru in šestega zleta Zveze tabornikov Slovenije v Birski Istri. Otvoritvi razstave so prisostvovali tudi člani predsedstva Zveze tabornikov Slovenije. Razstava bo odprta deset dni, nato pa jo bodo preselili v Lendavo, Maribor in Mursko Sobotno.

SIROKA POLITICNA AKTIVNOST

Letošnji uspešni odkup krušnih žit v murskosoboški občini terja od vseh odgovornih dejavnikov, da pospešijo svoje aktivnosti v pripravi na jesensko setev, v kolikor želijo uresničiti za 40 odstotkov višji plan v primerjavi z letošnjim. Tako bi naj odkupili 12 tisoč ton krušnih žit; od tega 8500 ton pri zasebnih kmetijskih proizvajalcih, kjer bi letos v kooperaciji zasejali 3500 hektarjev površin. S tem pa bi dosegli enega izmed zelo pomembnih ciljev stabilizacije gospodarstva, saj nam ne bo treba uvažati določenih količin krušnih žit.

To so med drugim poudarili na posvetu predsednikov krajevnih konferenc socialistične zveze v Murski Soboti, ko so obravnavali aktivnost frontne organizacije v pripravi na jesensko setev. Zavzeli so se za odgovorno politično akcijo, kjer mora SZDL mobilizirati slehernega kmetijskega proizvajalca, da prevzame določeno odgovornost za uspešno izvedbo jesenske setve. Kot kaže, se v nekaterih primerih še zahteva glede sklepanja pogodb, saj so mnogokje uresničili šele približno 30 odstotkov načrtovanega, edinole v Prosenjakovcih so že presežili plan. Zato so na občinskem nivoju ustanovili politični aktiv, ki bo v naslednjem tednu organiziral pogovore v vseh krajevnih skupnostih murskosoboške občine, kjer bodo sodelovali poleg vodstev KK SZDL tudi člani svetov krajevnih skupnosti, sekcij za kmetijstvo, predstavniki KZ Panonka in drugi. Na teh razgovorih se bodo dogovorili o konkretnih aktivnostih in odpravi težav, da bi se v prihodnje vsaj približali planskim ciljem.

Na posvetu pa so se dogovorili tudi o izvedbi postopka za kadrovanje sodnikov porotnikov, predvsem za vsebinski pristop, saj je treba do 10. oktobra opraviti evidentiranje kandidatov. Zatem so spregovorili o pripravah na programske konference KK SZDL, ki bi jih izvedli do konca novembra, saj bo občinska programska konferenca okrog 15. decembra.

Milan Jestič

MODNA REVIIJA

V soboto zvečer je bila v kavarni hotela Diana uspešna modna revija pod naslovom Jesen — zima 82, ki jo že tradicionalno prireja veletrgovina Potrošnik tozd Izbira Murska Sobotna. V dobri uri so manekeni Centra za sodobno oblačenje iz Ljubljane med modeli prikazali kar dovolj uporabnih tako ženskih kot moških oblik in plaščev iz Murske kolekcije, pletenin Rašice in drugih izdelkov naših vodilnih tekstilnih tovarn.

Za popestritev je nastopila tudi folklorna skupina Tine Rožanc, dobro obiskano privedite pa je vodila Milanka Bavcon.

bb

GRAŠKI JESENSKI VELESEJEM

— OKNO V MEDNARODNO GOSPODARSTVO OD 2. DO 10. OKTOBRA

Graški jesenski velesejem 1982 prinaša na 155.000 kvadratnih metrih površine mednarodno ponudbo blaga iz 34 evropskih in čezmeorskih držav.

VELESEJEM BO PRIKAZAL NASLEDNJE STROKOVNE RAZSTAVE IN POSEBNE PRIREDITVE:

Stroji za obrt, gastronomija, razstava pisarniške opreme, stroji za kmetijstvo, gradbeni material, vse za vsakdanje življenje: pohištvo, tekstilni izdelki, radio, televizija, šport in prosti čas, fotoaparati, ure in nakit, gospodinjski aparati.

Graški velesejem — nove ideje za vse namene.

Prodaja vstopnic na vseh mejnih prehodih.

VABLJENI — OBIŠČITE NAS!

Graz je po velikosti drugo največje mesto v Avstriji. Ima 246.000 prebivalcev in leži na nadmorski višini 368 metrov.

Mesto se razteza 10 km v smeri vzhod-zahod in 12 km v smeri sever-jug. Na levi obali reke Mure stoji vzpetina Schlosberg (473 m), dominanten dolomitski greben, ostanek nekdanjega planinskega masiva.

Ob podnožju Schlossberga je v obliki meseca stisnjeno staro mestno jedro. Zelenice, ki zajemajo skoraj 65 % mestne površine, naredijo mesto še lepše. Gradec imenujejo tudi »mesto vrto« ali »zeleni Gradec«.

1938. leta so mestu pripojene še bližnje občine in tako je nastal »Veliki Gradec« s površino 12.748 ha. Danes je Gradec razdeljen na 16 okrožij. Včasih je bila za razvoj Gradca pomembnejša os

vzhod-zahod, ker je mesto ležalo na važni prometnici med Madžarsko in Italijo. Od 18. stoletja se je situacija bistveno spremenila, ker so se pojavile močne trgovske vezi med Dunajem in Trstom. Danes leži Gradec na važni prometni arteriji ki povezuje severnozahodno Evropo z Balkanskim polotokom in Jadranskim morjem.

Obiskovalci Gradca imajo zares nekaj videti: zgodovinske spomenike, staropredmestjana desni obali Mure, stare trge, stare hiše z značilnimi portali.

Vse to je del harmonične celote, ki se odlično ujema v prekrasnem zelenilu bližnje in daljnje okolice.

V tem ambijentu zgodovinskih zgradb in kulturnih institucij, pa veje moderni utrip vele mesta.

Mestne trgovine, urejene okusno, privlačijo mnoge domače in tuje kupce. Blago je kvalitetno, ponudba pa je bogata kot v veletrgovinah in botanikah.

Graški jugovzhodni velesejem je sestajališče mnogih go-

spodarstvenikov. Letno obišče sejem tudi nad 400.000 obiskovalcev.

Sejem — to so vrata preko katerih odhaja avstrijsko blago v svet, tudi preko naših luk Koper in Reka.

tako pridete do nas:

Od 29. septembra do 12. oktobra 1982
1 šiling 3,60 din

Reisinger & Sohn

A-8020 Graz - Austria Alte Poststraße 122 Telefon: (0316) 51-5-06

Originalni rezervni deli in kvalitetni pribor. Veliko skladišče rezervnih delov tudi za starejše modele vozil. Okoli 30.000 delov je na razpolago za takojšnjo izdobavo. Velika ponudba FORDOVIH nadomestnih delov in priborja. Posebna ponudba delov za vse avtomobilске znamke.

Specialna — FORD — delavnica z najmodernejšo opremo. Hiter servis. V slučaju nesreče vam priskočim v pomoč z vsemi potrebnimi storitvami. Polletna garancija na popravilo, delo in originalne nadomestne dele. Strokovna posvetovalnica.

Naše šolano osebje govori vaš jezik! Ta čas posebna priložnost ob nakupu vseh rezervnih delov in priborja in delavniških storitev. Nudimo najboljšo menjavo dinarja!

foto - video - kino ponggratz

Ohg. Gradec Graz, Avstrija

Glavna trgovina: Am Eisternen Tor 4-5, tel.: 79-488 (pri Jakomini trgu v zgradbi Scheiner). Ostale trgovine: Rösselmühlgasse 6, tel.: 915-108 (Schönaugasse 69) telex 32 128.

POSEBNA PONUDBA — FOTOAPARATI PO ZELO NIZKIH CENAH

yashica FX D quartz 2,0/50	3069
yashica FX 3 s 2,0/55 mm	1950
minolta xg 1 s 2,0/50 mm	2300
original minolta tele 135/3,5	1530
praktica B 200 1,8/50	2300
praktica B 100 1,8/50	1530
canon AV 1 s 1,8/50 mm	2690
olympus OM 10 s 1,8/50 mm	3069
nikon EM 1,8/50 E	2300
polaroid 640	1300
canon A 1 1,8/50	7685
yashica ME	770
yashica MF 1	1146
yashica AF 35	1530
minolta Af	1730
olympus XA 2	2070
minolta wettermatic A	1377
mecablitz 45 CTI m Akku	2146
vivitar 283 sensor	1146
eumig nautica	2690
canon 310 XL	2300
fujii P2 in ročni proj.	995
eumig mini 3 PMA	2300
eumig mini 3F	1500
minolta XD 7 zohišjem	3770
kodak Party-Time — kamera s takojšnjo izdelavo slik	380

POSEBNA PONUDBA

3 fuji color negativ 135/24 21 din	77
chrom dioksid kasete C 90	25
minox GT	2300
agfa Diamator 1500 AF	1838

VELIK IZBOR — UGODNE CENE, PRVORAZREDNI SERVIS

nikon F 3, ohišje	9230
nikon FE 1,8/50 E	5390
nikon FM 1,8/50E	4231
OM 2n chrome s 1,8/50	6146
pentax ME super s 1,7/50 mm	3839
canon AE-1 Program 1,8/50	5370

FILMI, KASETE IN DIA-FILMI

Perutz C 19, Dia-film 135/36 z razvijanjem	61
Polaroid SX-70	130
Kodak PR 10-film za takojšnjo izdelavo slik	130
video kasete Grundig, 2 x 4 ure	423
VHS TDK E 180	254
magnetofonske kasete TDK SA C-90 dvojno pakiranje	98

OBJEKTIVI IN BLISKAVICE

OSAWA — pomični zoomi 80—205/4,5	2300
macro s priključki	
M-42, canon FD, contax, konica KO, mamiya ZE, minolta MD, niko AI, olympus OM, pentax K, yashica noal Tron 280 B, Leitzahl 28	130
noal Tron 280 A, Leitzahl 28 za baterije ali omrežje	191
ENNA — magazin 2 x 50	33

IN ŠE ZA STROKOVNJAKE

bronica zenza SQA 6 x 6 2,8/80, svetlomer v iskalu, vključno s kaseto	12.205
---	--------

Kvalitetno izdelujemo slike na papirju Kodak. Posebne cene za fotografe in prodajalce. Govorimo slovensko, srbohrvaško, angleško in francosko. DUTY FREE SHOP. Ne zamudite priložnosti in si oglejte specializirano razstavo laboratorijske opreme FOTOLABOR. Vse cene so izračunane brez davka na promet. Davek na promet vam vrnemo v naši trgovini po izvozu (obrazci za davek veljajo šest mesecev). Davek na promet znaša za kamere 30 odstotkov, za pribor 18 odstotkov. Naša trgovina je odprta vsak dan od 8. ure do 12.30 in od 15. do 18. ure. V soboto pa od 8. do 12. ure.

PRINOSITELJU KUPONOV PRIZNAMO POPUST:

3 kom kodak super 8, z razvijanjem 206 šilingov	kodachrome dia 135/36 asa 25 dln 15 asa 64 dln 19 z razvijanjem 115 šilingov	agfa color neg 135/12 15 šilingov
--	--	--------------------------------------

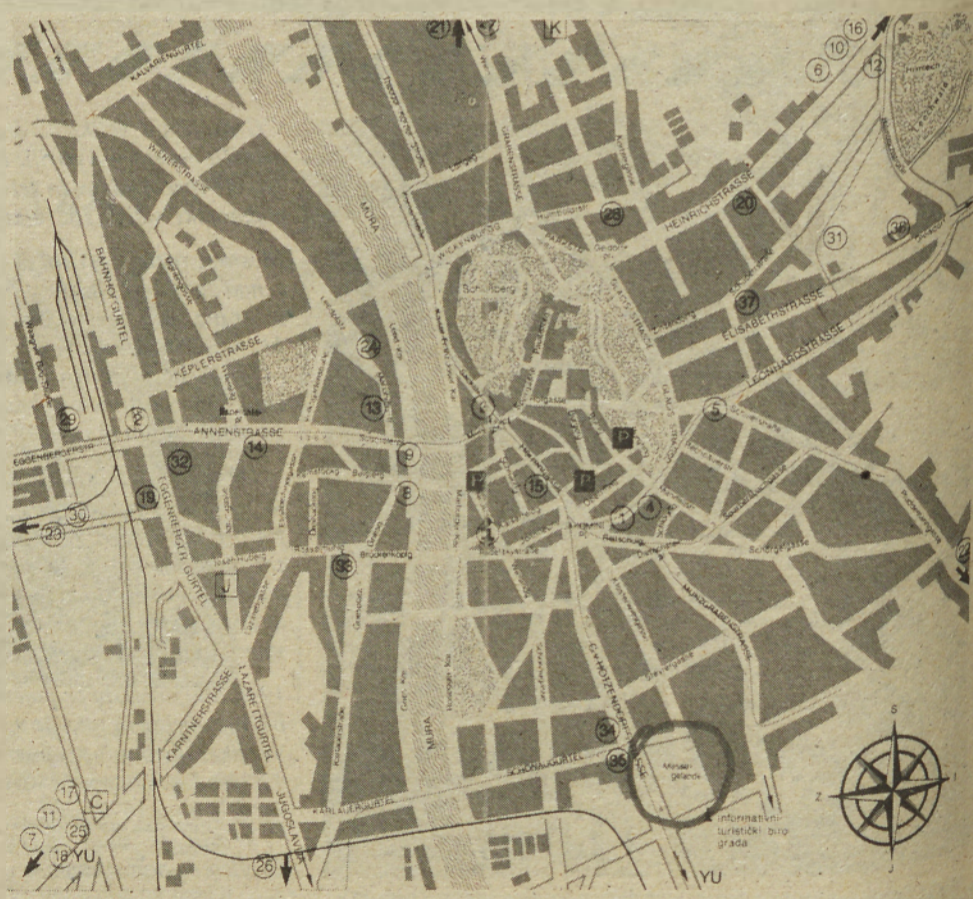
100 LET ferch

rudolf ferch ges. m. b. h.
eisenwarengroßhandlung
8011 graz, schmidg. 2
telefon 71663
beschlage center:
herrgottwiesgasse 20
telefon 911510

STROKOVNA TRGOVINA ZA:

- železninarske izdelke in orodja,
- hišne in gospodinjske aparate,
- steklo in porcelan,
- peči in štedilnike,
- okovja za gradnje in pohištvo,
- pripomočki za vrtna opravila — kosilnice za travo
- orodja in stroji za hišna opravila,
- stroji za profesionalce.

Razstavljamo na graškem jesenskem velesejmu.
Hala 11, razstavni prostor 421 in 422
Na prostem blok C, takoj ob jugoslovanskem paviljonu.

Najdbe iz leta 850 pričajo o prvi naselbini ob vznočju Gradca. Leta 1115 je prvič omenjeno ime Graz, ga izvajajo iz slovanske besede Gradec, v letopisih samostana Rein.
Najstarejši pogled na mesto je slika o nadlogah dežele na južni strani graške stolnice. Mesto, ki je veljalo za najmočnejšo utrdbo krščanstva, se je moralo večkrat upirati navalu vzhodnih narodov. Gradec je bil dvakrat prestolnica. Pod cesarjem Friderikom III., je v letih 1438 do 1462 nastala današnja stolnica in grad, od leta 1557 do 1565 deželna hiša, ki je najpomembnejša renesančna posvetna stavba severno od Alp.

NOVO!

GLASBENA HIŠA JAMNIK

V novi preurejeni glasbeni hiši z muzikalijami, JAMNIK, prodajajo izdelke svetovno znanih firm:

- HÖHNER: harmonike,
- FENDER: kitare,
- IBANEZ: kitare,
- MONTARBO: ojačevalci,
- AKG: mikrofoni,
- BACH: trobente,
- SELMER: klarneti,
- SHURE: mikrofoni,
- PEAVEY: ojačevalci,
- KORG: sintesizerji.

Poleg tega lahko tu kupite tudi nadomestne dela in pribor za vsak instrument. Opravljamo pa tudi servisne storitve.

Musichaus Jamnik, A-8430 Lipnica-Leibnitz, Kada gasse 2, te.: 03452/4390

**EDINSTVENA
IZBIRA**

AUTOMOBILSKIH

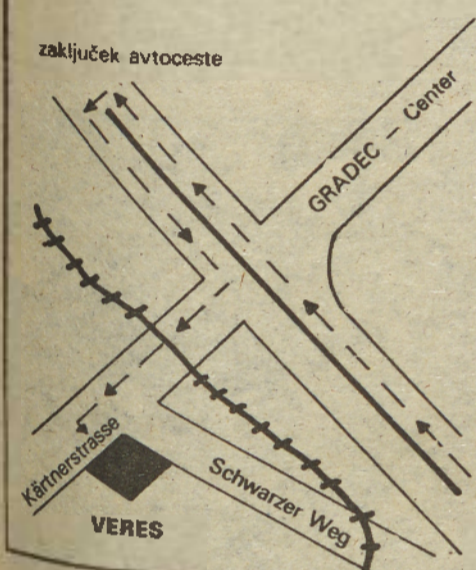

VERES

Nudimo vam vse dimenzije gum za vse tipe vozil.

PIRELLI MICHELIN SEMPERIT

Vse svetovne znamke

Prinesitelju tega oglasa priznamo **20-odstotni popust**, omogočimo brezplačno montažo in povrnemo 18-odstotni davek na presežno vrednost.

HARALD VERES
Specializirana trgovina z gumami
Schwarzer Weg 4,
GraDEC — A-8054 (GRAZ)
Avstrija

Trgovina je na vzporedni cesti, ki vodi okrog 800 m, v Celovec, na levi strani. Pri hiši številka 324 na Kärntnerstr. zavijte v levo.

Stanislaus u. Alois Schmid

**VELIKA ZALOGA IN IZBIRA
REZERVNIH DELOV
ZA KMETIJSKE STROJE
IN TRAKTORJE.**

Stihl, Homelite in Solo žage,
Stihl in Solo nahrbtnne škropilnice,
kombajni za krompir, potrebščine
in pribor za vinogradnike.

*Radi vam strokovno svetujemo —
govorimo slovensko.*
OBIŠČITE NAS

Za naše odjemalce
iz Jugoslavije
priznavamo ob večjem
nakupu 18% znižanje.

Stanislaus u. Alois Schmid

Vogau 14 — 16, A — 8472 STRASS, tel.: 9943/3453/2511

KAJ JE TREBA

VIDETI V GRADCU?

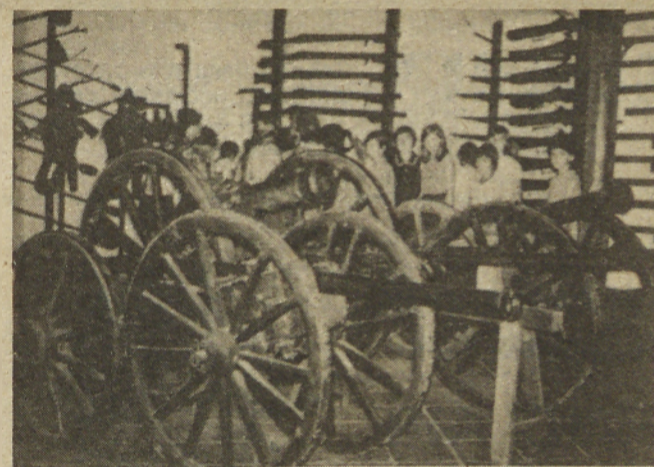
Stara univerza — na vogalu Hoffgasse in Bürgergasse, zgrajena od 1607 do 1609.

Grad-Hoffgasse, zgrajen od 1438 do 1453 kot rezidenca cesarja Friderika III. Danes poslojpe deželne vlade Štajerske. Posebno zanimivo poznogotsko stolpišče.

Urni stolp z največjim zvonom (Liesl) iz leta 1587. Deželni muzej Joaneum — Raubergasse 10. Zanimiv je rustikalni portal.

Muzej od leta 1811. Deželna hiša. Gospodska ulica 16 — v zgornjeitalijanskem stilu. Zanimivo je arkadno dvorišče.

Orožarna — eden najpomembnejših zakladov štajerskega glavnega mesta v Gosposki ulici 16. Zgrajena

od 1642 do 1645. Stirietažno poslojpe v katerem je danes nad 30.000 pušk, sabelj in drugega orožja iz turških vojn.

Opera — Opernring 3. V neobaroku sta jo zgradila od 1897 do 1899 dunajska arhitekta Fellner in Helmer.

Rotovž-glavni trg. Zgrajen od leta 1888 do 1893 po načrtih arhitektov Rueterja in Wielmansa.

Urni stolp na grajskem hribu je gotška stavba. Preurejen med leti 1560 in 1570. Lep razgled na staro mesto.

Univerza. Univerzitetni trg. Glavno stavbo so zgradili med leti 1890 in 1894.

Leta 1625 so zgradili grad Eggenberg, v katerem je danes razen zanimivih soban tudi lovski muzej in graški mestni muzej.

KAJ JE TREBA

VEDETI O GRADCU?

Gradec ni le zelo močno gospodarsko središče Avstrije, temveč tudi pomembno univerzitetno in kulturno mesto. Naštejmo le nekatere šolske in kulturne ustanove: univerza Karla Franza, tehniška vi-

soka šola, Stara tehnika, Nova tehnika, visoka šola za glasbo in umetnost, palača Meran, avstrijska vodilna akademija za vodilne kadre.

Od gledališč velja omeniti opero, dramo in mali oder.

Gradec je tudi pomembno kongresno središče. Na voljo ima več dvoran, najpomembnejša je novo zgrajena kongresna dvorana na prostoru graškega sejma.

SIEMENS

IZREDNA PRILOŽNOST OB NAKUPU!

Prenosni radijski sprejemniki v stereo tehniki, vrhunski kasetofoni in gramofoni svetovno priznanih proizvajalcev, prenosni barvni televizijski sprejemniki, velika izbira kvalitetnih kaset TDK in PHILIPS.

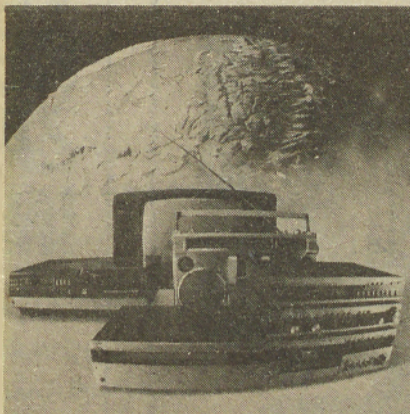
Nudimo usluge v lastni strokovni delavnici.

Dajemo garancijo tudi na posamezne dele vseh prodanih proizvodov, jih sprejemamo v popravilo.

RADIO FINK LEIBNITZ-LIPNICA, Hauptplatz 35, tel. 3452/2751

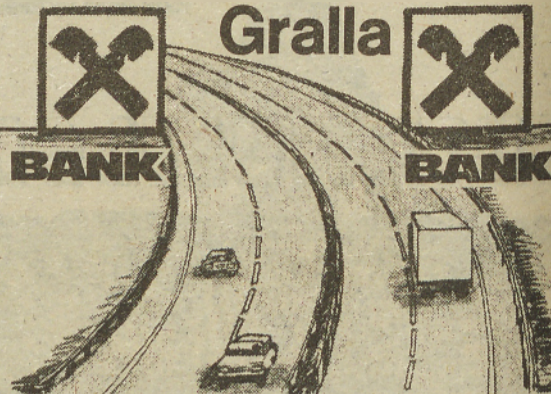

PHILIPS

GRUNDIG

AVTOBANKA
Gralla

NOVO!
Na voljo dnevno
od 6. do 22. ure

Sodobno opremljena banka za vse mednarodne bančne posle je že odprta, ob pyhrnski avtocesti, 10 kilometrov severno od mejnega prehoda v Sentilju.

Na drugi strani te avtoceste je prav tako že odprta banka in servisna postaja.

Vse storitve vsak dan neprekinjeno od 6. do 22. ure.

Leibnitz vaš nakupovalni center

VODILNA MODNA HIŠA V LIPNICI —LEIBNITZU PRIPOROČA:

V naši trgovski hiši dobite vse izdelke trdke LEWIS. Toplo priporočamo volnene in tekstilne izdelke LACOSTE.

Levi's

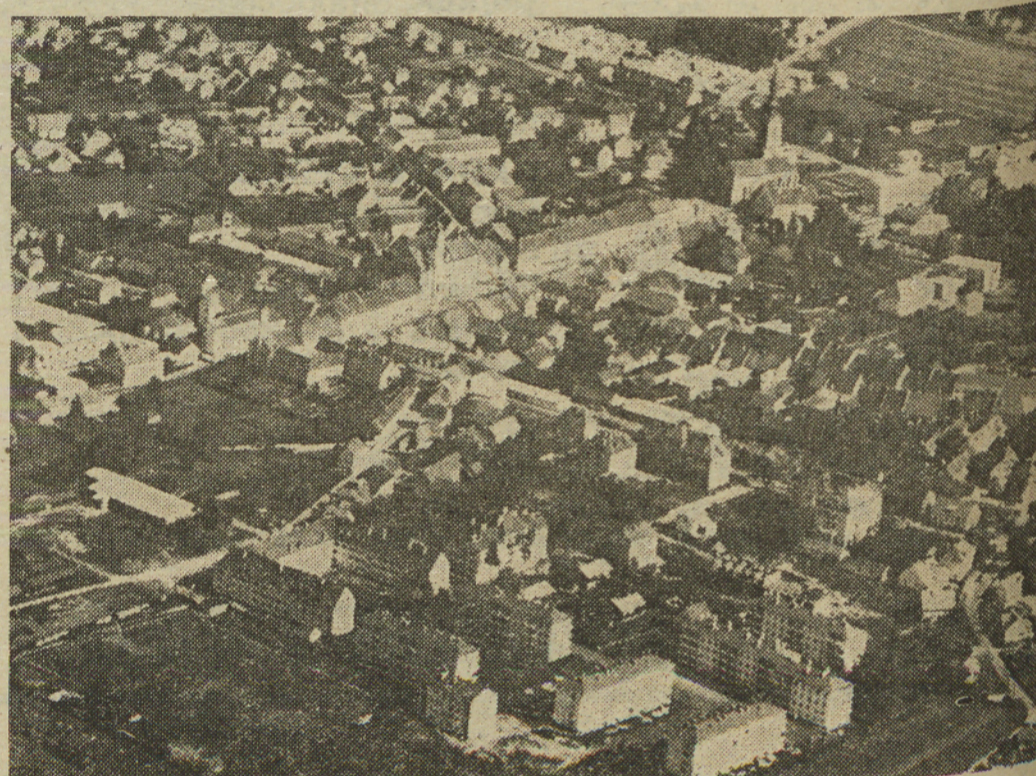

Modno oblečeni v jeseni — konfekcija za vso družino.

VAŠ OBISK BO POPLAČAN.

KAPPAUN
MODEN

Specializirana hiša za metersko blago, konfekcijo, opremo za dom. A 8430 Leibnitz-Lipnica, Hauptplatz 21

LIPNICA — LEIBNITZ

Za študij, poklic
in prosti čas

SINCLAIR
ZX 81

računalnik za osebno rabo

sedaj ceneje

OLYMPIA
TEXAS
PACKARD

sedaj ceneje

ROTRING
JOLLY
STAEDTLER

casar
KARL HÖDL

8430 Lipnica, Avstrija,
Glavni trg 34,
tel. 0 34 52/24 39

NOVO
sedaj samo
2990 Sch

Kdor potuje iz Murske Sobotice ali iz Maribora in okolice po zvezni cesti v smeri proti severu v Gradec, zavije za krajem Landscha čez reko Muro. Neposredno za mostom pa zavije odcep v mesto Lipnico.

Cesta pelje skozi stari rimski tabor Flavia Solva, česar pa potnik ne vidi. Flavia Solva je bila okoli leta 170 našega štetja ustanovljena kot municipij. Lipnico (Leibnitz) imamo lahko po pravici za enega najstarejših krajev Štajerske.

Današnja Lipnica je bila prvotno omenjena v nekem viru iz leta 970. Območje je prišlo pod gospodarstvo salzburških škofov. Odprta dežela ob Muri je bila vedno znova cilj vojnih pohodov. Nad mestom je nastala trdnjava Seggau, ki je ohranjena do današnjih dni. Kraj Lipnica sam pa je bil le slabo utrjen in vedno znova porušen. Leta 1532 so jo zavzeli in zažgali Turki. Trdnjava Seggau pa je ostala.

Leta 1846 zgrajena južna železnica Dunaj—Trst sicer pelje mimo Lipnice, toda deželne ceste se je izogibalo in Maribor kot železniško vozlišče daleč preraste Lipnico, ki leži samo ob glavni prometni žili.

Vendar pa se naseli v Lipnici industrija, pri čemer je treba omeniti predvsem podjetniško družbo Assmann. S tem v zvezi se številno prebivalstva stalno dviga. Sredi prejšnjega stoletja je šlo mesto 2000 prebivalcev, leta 1910 jih je

bilo 3300, danes pa jih je okrog 9000. Z okoljskimi občinami, ki spadajo k Lipnici, ima mesto danes že okoli 20.000 prebivalcev. Mestne pravice je Lipnica dobila leta 1913.

Predvsem po nastanku meje leta 1919 je pridobila na pomenu, saj je zadnji večji kraj na Štajerskem s številnimi upravnimi ustanovami in šolami.

Danes se razvija funkcija Lipnice v treh smereh: je upravno in šolsko središče in predvsem ustanovitev višje šole, je pomen mesta močno okrepljena. V bližini Lipnice pa je štajerska deželna sadjarska in vinogradniška šola Silberberger, katere pomen je za štajersko vinogradništvo zelo velik.

Nadalje je mesto pomemben trgovski center. V Lipnici kot središču okrožja imajo vse specializirane trgovine, ki lahko v ponudbi konkurirajo z deželnim glavnim mestom Gradcem.

Posebno prijetno je, da so v mestu na glavnem trgu in v bližnji okolici pripravili dovolj parkirnih prostorov in da lahko kupec na majhnem prostoru v različnih specializiranih trgovinah najde vse kar želi.

Tretja funkcija Lipnice pa je funkcija obrtnega in industrijskega kraja. Danes je v mestu več firm najrazličnejših strok, kot so kovinska obdelava, tlačen liv, mizarstvo, parketarstvo in zelo sposobno podjetje za predelavo usnja. Vsak dan pride več tisoč ljudi v Lipnico, ki po svojih storištvah ustrezajo vsem zahtevam.

Mesto samo je pogorelo leta 1829 in zato nima dosti zgodovinskih zgradb. Jedro pa sestavljajo hiše bidermajerskega stila, ki so bile po požaru spet zgrajene, tako da ima glavni trg zelo enoten značaj.

Na vzhodni strani kraja je stara cerkev, katere gotosko rojstvo je

mogoče že zaznati v tlorisu in razporeditvi oken, čeprav je danes cerkev tako kot cerkve v mnogih delih Štajerske, baročna. Na zahodni strani mesta meji zgradbami in gradom Seggau je mestni park s kopališčem, kempingom in igrišči za mini golf ter teniškim igriščem. Torej je poskrbljeno tudi za šport in sprehajanje.

V bližnji okolici je vreden ogleda predvsem grad Seggau s svojim srednjim traktom iz renesančnih časov, z drugim največjim avtonom na Štajerskem in z lapidarijem rimskih nagrobnikov. Nad gradom se dviga baročna romanska cerkev na Seggaubergu. V neposredni bližini cerkve so leta 1955 izkopali temelje, posvečen izlizu iz rimskega mesta Flavia Solva in tam so uredili tudi majhen rimski muzej.

Za popotnike, ki se radi peljejo malo dlje, priporočamo obisk razgledne točke na Kogelbergu (458), od koder je čudovit pogled na vso dolino in tudi na mesto Lipnico. Skoraj do vrha pelje lep zgrajena cesta.

Ob vstopu v dolino Sulma so uredili umetno jezero, imenovano Sulmsko jezero, ki ob lepem vremenu privabi tisoče obiskovalcev, predvsem iz Gradca.

Ali vas smemo povabiti na kratkotekniški skok v Lipnico (Leibnitz)? Prepričani smo, da se boste vrnili!

OBIŠČITE NAS OD 2. DO 10. OKTOBRA

GRAŠKI VELESEJEM

